BULLETIN

ODDELENIA DOKUMENTÁCIE, ANALYTIKY A KOMPARATISTIKY
KANCELÁRIE NAJVYŠŠIEHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Nariadenie 32023R1781
Akt o čipoch

Súdny systém
Slovinskej republiky

Šport a Dohovor
o ochrane ľudských práv
a základných slobôd

Verejné prejednanie veci
Príručka judikatúry k čl. 6 dohovoru

XII. ročník

ISSN: 2453-7705

ODAK

2/2023

OBSAH

ČLÁNKY
Súdny systém Slovinskej republiky.....3
Mgr. Katarína Drábiková

LEGISLATÍVA
Nariadenie 32023R1781
Akt o čipoch.....16
JUDr. Mária Šášiková

Z JUDIKATÚRY
Podané predbežné otázky — SD EÚ.....20
JUDr. Martina Rosinová

Rozhodnuté predbežné otázky — SD EÚ.....23
JUDr. Martina Rosinová

Z rozhodovacej činnosti SD EÚ.....25
JUDr. Tatiana Siranko Kanáliková, PhD.

Výber rozhodnutí súdov členských štátov EÚ z oblasti správneho práva (JuriFast).....31
Mgr. Laura Chovanová

Šport a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd.....34
JUDr. Vladimír Benčo

Verejné prejednanie veci
Príručka judikatúry ESĽP k čl. 6 dohovoru z trestnoprávneho hľadiska.....47
Mgr. Barbara Babáková

Vážené kolegyne, kolegovia, milí čitatelia,

s radosťou Vám predstavujeme zimné číslo Bulletinu Oddelenia analytiky, dokumentácie a komparatistiky Kancelárie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a pevne veríme, že aj v tomto vianočnom období s radosťou siahnete po zaujímavých informáciách, ktoré Vám prinášame z oblasti európskeho súdnictva a legislatívy.

V rámci článkov venujúcich sa súdnym systémom Vám tentokrát predstavíme súdny systém Slovinskej republiky.

V sekcii venovanej európskej legislatíve sa bližšie pozrieme na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1781 z 13. septembra 2023, ktorým sa zriaďuje rámec opatrení na posilnenie európskeho ekosystému polovodičov a mení nariadenie (EÚ) 2021/694 (akt o čipoch). Európsky akt o čipoch zavádza komplexný súbor opatrení na zaistenie bezpečnosti dodávok, odolnosti a technologického prvenstva EÚ v oblasti polovodičových technológií a aplikácií. Prijatím európskeho aktu o čipoch, Európska únia (ďalej len „EÚ“) rieši nedostatok čipov (tiež známych ako polovodičov), aby si udržala konkurencieschopnosť a vedúce postavenie Európy v oblasti technológií. Je to kľúčový krok pre technologickú suverenitu v EÚ.

V pravidelných rubrikách venujúcich sa judikatúre sa môžete oboznámiť s podanými a rozhodnutými predbežnými otázkami, ako aj s rozhodnutiami vnútroštátnych súdov členských štátov EÚ v oblasti správneho súdnictva z databázy JuriFast Združenia štátnych rád a najvyšších správnych súdov EÚ. Časť venovaná judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva Vám ponúkne prehľad judikatúry z oblasti športu.

V závere bulletinu vám predkladáme preklad kapitoly Príručky judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva k článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd z trestnoprávneho hľadiska – Verejné prejednanie veci.

Príjemné čítanie a všetko dobré v novom roku 2024 Vám praje

kolektív Oddelenia dokumentácie, analytiky a komparatistiky Kancelárie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

BULLETIN

odborný recenzovaný právnický časopis

Vydáva:
Kancelária Najvyššieho súdu Slovenskej republiky
Oddelenie dokumentácie, analytiky a komparatistiky
Župné námestie 13, 814 90 Bratislava

Vychádza dvakrát ročne v online verzii

Zodpovedný redaktor: Barbara Babáková

Korektúra: Barbara Babáková

Toto číslo vyšlo dňa 28. 12. 2023 **ISSN 2453-7705**

Názory a postoje vyjadrené v príspevkoch sú názormi ich autorov a nemožno ich považovať za názory Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Súdny systém Slovinskej republiky

Slovinská republika a Slovenská republika sú si – okrem takmer totožných názvov, ktoré tak často mýlia cudzincov – podobné v mnohých aspektoch. Pri zacielení pozornosti konkrétnejšie na oblasť práva nemožno prehliadnuť, že Slovinsko stálo v ostatných dekádach pred podobnými výzvami, ako naša krajina, keď prešlo procesmi transformácie spoločnosti, právneho poriadku, reformami inštitúcií, európskou integráciou. Najvyšší súd Slovenskej republiky aktívne spolupracuje so svojou partnerskou inštitúciou – Najvyšším súdom Slovinskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“), najmä v rámci medzinárodných súdnych sietí, ktorých sú oba súdy členmi.

V aktuálnom čísle Bulletinu ODAK sme sa rozhodli predstaviť súdny systém Slovinskej republiky a poskytnúť tak priestor pre hľadanie spoločných čŕt, ale aj odlišností, ktoré môžu byť prípadným zdrojom inšpirácie a obohatenia. Za spoluprácu pri príprave článku ďakujeme Najvyššiemu súdu Slovinskej republiky.

K stručnej charakteristike slovinského právneho systému možno uviesť, že patrí medzi kontinentálne právne systémy, [1] samostatne sa začal rozvíjať po vzniku Slovinskej republiky (dňa 25. júna 1991). Základy právneho systému a štruktúry štátu boli položené novou Ústavou Slovinskej republiky (ďalej aj „ústava“), ktorá bola prijatá dňa 23. decembra 1991. Slovinský právny systém výrazne ovplyvnilo rozhodnutie o vstupe do Európskej únie, keďže Slovinsko začalo postupne harmonizovať svoju legislatívu s právom Európskej únie už počas príprav na plné členstvo. [2] Do Európskej únie vstúpilo, rovnako ako naša krajina, dňa 1. mája 2004, pričom spomedzi krajín bývalej Juhoslávie ho zatiaľ nasledovalo len Chorvátsko v roku 2013.

Právny poriadok Slovinskej republiky neuznáva judikatúru ako záväzný prameň práva, čo znamená, že rozhodnutia súdov vyšších inštancií formálne nezaväzujú nižšie súdy (mimo rámca konkrétnej veci). [3] Súdy nižších inštancií však často zohľadňujú a rešpektujú judikatúru tzv. vyšších súdov a najvyššieho súdu, najmä zásadné právne názory najvyššieho súdu, ktoré sú dôležité pre jednotnú aplikáciu zákonov. [4]

PRÁVNA ÚPRAVA SÚDNEJ MOCI

Ústavnoprávne základy súdnej moci, ktorá je jednou z troch zložiek verejnej moci, sú obsiahnuté v článkoch 125 až 134 ústavy. Zdrojmi zákonnej právnej úpravy sú predovšetkým zákon o súdoch, [5] zákon o justičnej službe [6] a ďalšie právne predpisy. Ústava a zákony Slovinskej republiky sa publikujú v Úradnom vestníku Slovinskej republiky (*Uradni list Republike Slovenije*, ďalej aj “úradný vestník”). [7]

SÚSTAVA SÚDOV

Podľa článku 126 ústavy, organizáciu a príslušnosť súdov určuje zákon. Nesmú sa zriaďovať mimoriadne súdy, ani vojenské súdy v čase mieru. Toto ústavné pravidlo proti ad hoc tribunálom je predpokladom nezávislého súdneho systému. [8]

Najvýznamnejšia reforma súdnictva sa uskutočnila v rokoch 1994 – 1995, kedy bol prijatý zákon o justičnej službe a zákon o súdoch, ktorými sa uzákonila sústava súdov existujúca doteraz. [9]

Slovinský súdny systém pozostáva zo súdov so všeobecnou právomocou (*splošna sodišča,* ďalej aj „všeobecné súdy“) a súdov s osobitnou právomocou (*specializirana sodišča,* ďalej aj „špecializované súdy“). [10] Na vrchole súdnej sústavy je najvyšší súd (*vrhovno sodišče*), spoločný pre všeobecné súdy aj špecializované súdy. Mimo sústavy všeobecných a špecializovaných súdov stojí Ústavný súd Slovinskej republiky (*Ustavno sodišče Republike Slovenije*, ďalej aj „ústavný súd“).

Všeobecné súdy sa delia na:

- **miestne súdy** (*okrajno sodišče*) [11] a **okresné súdy** (*okrožno sodišče*), ktoré sú súdmi prvej inštancie,
- **vyššie súdy** (*višje sodišče*), ktoré sú odvolacími súdmi,
- **najvyšší súd**.

Špecializované súdy sa delia nasledovne:

- **pracovné a sociálne súdy** (*delovno in socialno sodišče*),
- **Vyšší pracovný a sociálny súd Slovinskej republiky** (*Višje delovno in socialno sodišče*

Súdny systém Slovinskej republiky

Republike Slovenije, ďalej aj „vyšší pracovný a sociálny súd“), ktorý je odvolacím súdom,
- **Správny súd Slovinskej republiky** (*Upravno sodišče Republike Slovenije*, ďalej aj „správny súd“), ktorý má postavenie vyššieho súdu,
- **najvyšší súd**.

VŠEOBECNÉ SÚDY

Miestne súdy

Miestnych súdov je 44. Ako bolo uvedené, sú to súdy prvej inštancie a do ich právomoci patrí najmä prejednávanie menej závažných trestných vecí, [12] ďalej prejednávanie občianskoprávnych sporových vecí podľa zákona o občianskom súdnom konaní, ktoré sa týkajú nárokov na náhradu škody alebo vlastníckeho práva, vecí s hodnotou predmetu sporu do 20 000 €, dedičských a iných mimosporových vecí, vedenie pozemkového registra, výkon rozhodnutia, ak nie je zákonom ustanovené inak. [13]

Na miestnych súdoch vedú konanie a rozhodujú samosudcovia.

Okresné súdy

Okresných súdov je 11 a sú, rovnako ako miestne súdy, súdmi prvej inštancie. Je im zverená právomoc v trestných a občianskoprávnych veciach, ktoré nepatria do právomoci miestnych súdov. V trestných veciach ide ďalej najmä o právomoc vykonávať vyšetrovanie alebo vyšetrovacie úkony týkajúce sa trestných činov v ich jurisdikcii, prejednávať trestné veci mladistvých, zabezpečovať výkon trestných rozsudkov a rozhodovať o výkone trestného rozsudku cudzieho súdu, rozhodovať o povolení zásahu do ľudských práv a základných slobôd, a o vykonávanie ďalších činností podľa zákona. V občianskoprávnych veciach konajú v prvej inštancii ďalej najmä v rodinnoprávnych sporoch s výnimkou sporov o výživné, o uznávaní cudzích rozhodnutí, v obchodnoprávnych sporoch, konkurzných konaniach, vo veciach núteného vyrovnania a likvidácie, v sporoch týkajúcich sa autorského práva a práva duševného vlastníctva, a podobne. Vedú tiež súdny register a vykonávajú ďalšie činnosti podľa zákona. [14]

Na okresných súdoch vedie konanie a rozhoduje samosudca, ak zákon neustanovuje, že by mal rozhodovať senát. Senát sa skladá sa zo sudcu ako predsedu senátu a dvoch prísediacich ako členov senátu. V zákonom vymedzených prípadoch rozhoduje päťčlenný senát, pozostávajúci z predsedu senátu, ktorým je sudca a z členov senátu, ktorými sú jeden sudca a traja prísediaci.

Zákon o súdoch stanovuje tiež kauzálnu príslušnosť súdov pre niektoré druhy sporov, napríklad spory súvisiace s námorným právom, spory týkajúce sa práv duševného vlastníctva či konania o verejnom obstarávaní. [15]

Vyššie súdy

Vyššie súdy sú 4 [16] a sú odvolacími súdmi. Popri rozhodovaní o odvolaniach proti rozhodnutiam miestnych súdov a okresných súdov rozhodujú tiež kompetenčné spory medzi miestnymi súdmi a okresnými súdmi a vykonávajú ďalšie zákonom ustanovené úlohy. [17]

Rozhodujú spravidla v senáte, ktorý tvorí predseda senátu a ďalší dvaja sudcovia. V zákonom ustanovených prípadoch však rozhoduje samosudca.

ŠPECIALIZOVANÉ SÚDY

Sú zriadené pre konania v určitých právnych oblastiach a rozhodujú v rozsahu právomocí výslovne určených osobitným zákonom.

Pracovné a sociálne súdy

O individuálnych a kolektívnych pracovnoprávnych sporoch rozhodujú 4 pracovné a sociálne súdy [18] ako špecializované súdy prvej inštancie. Rozhodujú aj v sporoch z dôvodu namietaného porušenia práva v oblasti sociálneho zabezpečenia, dôchodkového a invalidného poistenia, nemocenského poistenia, poistenia v nezamestnanosti a tiež v sporoch týkajúcich sa rodinných a sociálnych dávok.

Späť na OBSAH

Súdny systém Slovinskej republiky

V pracovnoprávnych sporoch a sporoch v oblasti sociálneho zabezpečenia rozhoduje súd v senáte, ak zákon neustanovuje, že rozhoduje samosudca. Rozhodujúcim kritériom je hodnota predmetu sporu alebo zákonom vymedzený okruh konaní. Senát sa skladá z predsedu senátu, ktorým je sudca a z dvoch členov senátu – prísediacich, z ktorých jeden je volený zo zoznamu kandidátov zamestnancov, resp. poistencov, a druhý zo zoznamu kandidátov zamestnávateľov, resp. inštitúcií (na mysli sa majú verejné inštitúcie v oblasti sociálneho poistenia). [19]

Vyšší pracovný a sociálny súd

Vyšší pracovný a sociálny súd so sídlom v Ľubľane [20] rozhoduje o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam pracovných a sociálnych súdov prvej inštancie. Zasadá v senáte zloženom z troch sudcov. O opravných prostriedkoch podaných proti rozhodnutiam tohto súdu rozhoduje najvyšší súd.

Správny súd

Správny súd, [21] ktorý patrí medzi špecializované súdy, a najvyšší súd predstavujú správne súdnictvo Slovinskej republiky. Vymedzenie právomocí týchto súdov, postup v správnom súdnom konaní a ďalšie súvisiace otázky upravuje zákon o správnom súdnom konaní. [22]

V správnom súdnom konaní sa zabezpečuje súdna ochrana práv a právom chránených záujmov fyzických osôb a právnických osôb vo vzťahu k rozhodnutiam a konaniu orgánov štátnej správy, orgánov územnej samosprávy a nositeľov verejnej moci (t. j. orgánov verejnej moci), ak pre konkrétnu vec zákon neposkytuje inú súdnu ochranu. [23]

Súd v správnom súdnom konaní rozhoduje o zákonnosti právoplatných správnych aktov, ktorými sa zasahuje do práv a povinností žalobcu, ako aj o zákonnosti jednotlivých úkonov a konaní, ktorými orgány verejnej moci zasahujú do ľudských práv a základných slobôd jednotlivca, ak nie je poskytnutá iná súdna ochrana. [24]

Správne spory rozhoduje na prvom stupni správny súd, ak zákon neustanovuje inak. Najvyšší súd rozhoduje v správnych sporoch o zákonnosť aktov volebných orgánov pre parlamentné voľby a prezidentské voľby. Ďalej rozhoduje o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam správneho súdu a v kompetenčných sporoch. [25]

Správny súd má sídlo v hlavnom meste Slovinska, Ľubľane a má 3 ďalšie pracoviská, tzv. externé oddelenia. [26] Má postavenie vyššieho súdu.

Na správnom súde rozhoduje v zásade samosudca. V senáte zloženom z troch sudcov správny súd rozhoduje, ak ide o právne alebo skutkovo zložitú vec alebo ak možno očakávať, že rozhodnutím sa vyrieši dôležitá právna otázka; najmä ak ide o právnu otázku, ku ktorej judikatúra buď neexistuje alebo nie je jednotná, alebo tak ustanovuje iný zákon. [27]

NAJVYŠŠÍ SÚD

Právomoci najvyššieho súdu

Najvyšší súd je vrcholnou súdnou inštitúciou v krajine, tak pre všeobecné, ako aj špecializované súdnictvo. Rozhoduje o riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkoch a plní ďalšie funkcie ustanovené zákonom. [28]

Funguje primárne ako dovolací súd. Má právomoc rozhodovať o opravných prostriedkoch v trestných a občianskoprávnych veciach, v obchodnoprávnych sporoch, vo veciach správneho súdneho prieskumu a v pracovnoprávnych sporoch a v sporoch týkajúcich sa sociálneho zabezpečenia. Je to súd tretej inštancie v takmer všetkých veciach, ktoré spadajú do jeho jurisdikcie. [29] Dôvody dovolania pred najvyšším súdom (definovaného v procesných predpisoch ako mimoriadny opravný prostriedok) sa preto obmedzujú na otázky hmotného práva a na najzávažnejšie porušenia procesných noriem.

Najvyšší súd môže vykonávať vnútornú inšpekciu činností súdov nižších inštancií, ktoré nie sú spojené s výkonom spravodlivosti. Môže požadovať umožnenie prístupu k práci súdov nižších inštancií prostredníctvom skúmania náhodne vybratých právoplatne skončených vecí. Predseda najvyššieho súdu tiež môže na základe sťažnosti na prieťahy v konaní požadovať od predsedu vyššieho súdu

Súdny systém Slovinskej republiky

(súdu druhej inštancie), aby ho informoval o dôvodoch prieťahov v predmetnom konaní. [30]

Ako vrcholná súdna inštitúcia v krajine zastáva najvyšší súd osobitnú úlohu pri formovaní judikatúry súdov nižších inštancií najmä prostredníctvom rozhodovania o mimoriadnych opravných prostriedkoch. [31] Najdôležitejšími funkciami súdu sú teda súdne rozhodovanie, zabezpečovanie jednotnej judikatúry, sledovanie judikatúry medzinárodných súdov, rozvoj právnych noriem, prijímanie zásadných právnych stanovísk k otázkam dôležitým pre jednotné uplatňovanie zákonov, vytváranie iniciatív na vydávanie alebo zmenu právnych predpisov a určovanie spôsobu sledovania judikatúry na súdoch. [32]

Zároveň však vykonáva ďalšie úlohy, ktoré majú dosah na všetky súdy v krajine, pričom tu vystupuje ako riadiaci, koordinačný alebo spolupodieľajúci sa orgán. [33] V niektorých oblastiach plní úlohy pre všetky súdy, napríklad v oblasti digitalizácie, vnútorného auditu a prístupu k verejným informáciám. V iných oblastiach plní pre ostatné súdy len niektoré úlohy, napríklad koordinuje tvorbu a plnenie rozpočtu, alebo, v oblasti ľudských zdrojov, koordinuje tvorbu personálneho plánu. [34]

Najvyšší súd vedie evidenciu judikatúry súdov Slovinskej republiky. Každoročne zverejňuje správu o činnosti za predchádzajúci rok. [35]

Najvyšší súd spravidla rozhoduje v senáte zloženom z troch sudcov a v zákonom ustanovených prípadoch v senáte zloženom z piatich sudcov. O opravnom prostriedku proti rozhodnutiu päťčlenného senátu rozhoduje najvyšší súd v senáte zloženom zo siedmich sudcov. [36]

Plénum najvyššieho súdu, teda všetci jeho sudcovia, prijíma zásadné právne stanoviská k otázkam, ktoré sú dôležité pre jednotné uplatňovanie zákonov, zaujíma právne stanoviská k otázkam rozhodovacej praxe, rozhoduje o podnetoch na vydanie alebo zmenu zákona, určuje spôsob sledovania judikatúry na súdoch a vykonáva ďalšie veci v pôsobnosti najvyššieho súdu ustanovené zákonom. Právne stanoviská pléna sú pre senáty najvyššieho súdu záväzné a možno ich zmeniť len na novom zasadnutí pléna. [37]

Štruktúra najvyššieho súdu

Najvyšší súd sa, pokiaľ ide o výkon súdnictva, člení na 5 oddelení:

- trestnoprávne oddelenie (*kazenski oddelek*),
- občianskoprávne oddelenie (*civilni oddelek*),
- obchodnoprávne oddelenie (*gospodarski oddelek*),
- pracovnoprávne a sociálne oddelenie (*delovni in socialni oddelek*),
- správne oddelenie (*upravni oddelek*).

Trestnoprávne oddelenie zodpovedá za jednotnú aplikáciu a vývoj práva v trestných veciach. Rozhoduje o opravných prostriedkoch proti právoplatným rozhodnutiam o trestných činoch a priestupkoch v zákonom určených prípadoch, ako aj o sťažnostiach proti rozhodnutiam súdov druhej inštancie. Do jeho pôsobnosti patrí aj rozhodovanie o delegácii veci a o kompetenčných sporoch medzi súdmi nižších inštancií v oblasti trestného a priestupkového konania. [38] Pozostáva zo 6 sudcov. [39]

Občianskoprávne oddelenie rozhoduje v občianskoprávnych veciach. Sudcovia oddelenia rozhodujú o návrhoch na povolenie revízie a o dovolaniach vo všetkých druhoch občianskoprávnych sporov a vo výnimočných prípadoch ustanovených zákonom aj o odvolaniach proti rozhodnutiam súdov prvej inštancie a súdov druhej inštancie. Rozhodujú aj o delegácii veci a v kompetenčných sporoch medzi súdmi nižších inštancií v občianskom súdnom konaní. Občianskoprávne oddelenie tvorí 8 sudcov.

Správne oddelenie predstavuje najvyšší stupeň správneho súdnictva, ktorý svojou rozhodovacou činnosťou usmerňuje nielen Správny súd Slovinskej republiky, ale aj rozhodovanie všetkých orgánov verejnej moci v krajine. Z tohto pohľadu tak precedenčný význam rozhodnutí oddelenia ovplyvňuje situáciu fyzických osôb a právnických osôb v oblastiach spoločenského života a hospodárskeho rozvoja regulovaných normami správneho práva. Rozhoduje vo viac ako 80 oblastiach správneho práva, vrátane daní, medzinárodnej ochrany, stavebných vecí a životného prostredia, ochrany základných ľudských práv a slobôd a, ak nie je poskytnutá iná súdna ochrana, rozhoduje aj vo veciach zbavenia štátneho občianstva, ďalej v oblasti občianstva a iných statusových práv, vo volebných

Súdny systém Slovinskej republiky

veciach, a pod. Sudcovia pri rozhodovaní vzhľadom na špecifiká prípadov často využívajú primárne a sekundárne akty Európskej únie a prihliadajú na rozsiahlu judikatúru Súdneho dvora Európskej únie a Európskeho súdu pre ľudské práva. Oddelenie pozostáva zo 7 sudcov.

Pracovnoprávne a sociálne oddelenie rozhoduje v pracovnoprávnych sporoch a v sporoch vyplývajúcich z práva sociálneho zabezpečenia. Sudcovia oddelenia rozhodujú o návrhoch na povolenie revízie a o mimoriadnych opravných prostriedkoch a vo výnimočných zákonom ustanovených prípadoch aj o odvolaniach proti rozhodnutiam súdov prvej inštancie a súdu druhej inštancie. Rozhodujú aj o delegácii veci a v niektorých kompetenčných sporoch medzi súdmi nižších inštancií. Oddelenie sa skladá zo 4 sudcov.

Obchodnoprávne oddelenie rozhoduje o obchodnoprávnych sporoch a prejednáva zákonom ustanovené veci, a napríklad veci vyplývajúce z plavebných sporov, sporov zo súdnych registrov, sporov z koncesných zmlúv a sporov súvisiacich so zrušením rozhodcovských zmlúv a rozhodcovských rozhodnutí, sporov súvisiacich s vynálezmi a používaním obchodného mena, sporov súvisiacich s ochranou hospodárskej súťaže, a podobne. [40] Sudcovia oddelenia rozhodujú o návrhoch na povolenie revízie a o dovolaniach a vo výnimočných prípadoch určených zákonom aj o odvolaniach proti rozhodnutiam súdov nižších inštancií. Rozhodujú aj o delegácii veci a v kompetenčných sporoch medzi súdmi nižších inštancií. Pozostáva z 5 sudcov.

V organizačnej štruktúre najvyššieho súdu je začlenené aj **Oddelenie sledovania judikatúry** (*oddelek za spremljanje sodne prakse*). Jeho postavenie upravuje zákon o súdoch. Na čele je podpredseda najvyššieho súdu. Ide o osobitné oddelenie, ktoré nerozhoduje v právnych veciach, ale poskytuje podporu a podmienky pre kvalitné rozhodovanie predovšetkým spracovaním a zverejňovaním judikatúry a literatúry v elektronickej zbierke. Zverejňovaním rozhodnutí správneho súdu, vyšších súdov a najvyššieho súdu zabezpečuje implementáciu ústavného princípu právneho štátu.

Oddelenie sa ďalej člení na viaceré útvary, ktoré plnia rôzne ďalšie úlohy oddelenia, ako je zabezpečovanie vzdelávacích aktivít pre sudcov a zamestnancov súdu, vydávanie publikácií, príprava komparatívnych právnych analýz a právneho výskumu či podieľaní sa na legislatívnej činnosti.

Sudcovia najvyššieho súdu

Na najvyššom súde v roku 2022 pôsobilo 30 sudcov, vrátane predsedu súdu a podpredsedu súdu. [41] Sudcovia najvyššieho súdu sú spravidla volení spomedzi najlepších sudcov súdov druhej inštancie a výnimočne tiež z radov najvýznamnejších právnych expertov, ktorí dovtedy funkciu sudcu nevykonávali. O ich voľbe, tak ako v prípade všetkých sudcov, rozhoduje dolná komora slovinského parlamentu, nazývaná Národné zhromaždenie Slovinskej republiky (*Državni zbor Republike Slovenije*, ďalej aj „národné zhromaždenie“) na návrh Súdnej rady Slovinskej republiky (*Sodni svet Republike Slovenije*, ďalej aj „súdna rada“). Platí to aj v prípade, ak nejde o nové vymenovanie do funkcie sudcu, ale skôr o funkčný postup sudcu zo súdu nižšej inštancie. Národné zhromaždenie rozhoduje aj o prípadnom odvolaní z funkcie sudcu, ktoré je možné len z taxatívne vymedzených dôvodov.

Predsedu najvyššieho súdu a podpredsedu najvyššieho súdu vymenúva alebo odvoláva národné zhromaždenie na návrh ministra spravodlivosti, ktorý musí získať stanoviská súdnej rady a pléna najvyššieho súdu. Takýto spôsob voľby je dodatočnou zárukou nezávislosti najvyššieho súdu od výkonnej zložky moci popri ostatných zárukách nezávislosti všetkých súdov. Nezávislosť sudcov najvyššieho súdu je oproti ostatným sudcom posilnená tým, že voči nim nemožno použiť disciplinárne opatrenie preloženia na súd nižšej inštancie. [42]

Sudcovia najvyššieho súdu rozhodujú na úrovni najvyššieho súdu v krajine, s výnimkou oblasti ochrany základných práv, kde úlohu vrcholnej súdnej inštitúcie v krajine plní ústavný súd. Sledujú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie a spolupracujú s príslušnými organizačnými jednotkami týchto súdov. Svojou rozhodovacou činnosťou, ale aj aktívnym pôsobením v odbornom prostredí (vedením vzdelávacích podujatí a publikačnou

Späť na OBSAH

Súdny systém Slovinskej republiky

činnosťou) rozhodujúcim spôsobom prispievajú k realizácii a posilňovaniu princípu právneho štátu zakotveného v ústave. Sudcovia najvyššieho súdu môžu tiež participovať na činnosti rôznych orgánov. [43]

ÚSTAVNÝ SÚD

Ako bolo uvedené, ústavný súd nie je súčasťou sústavy súdov. Jeho ústavnoprávne zakotvenie je obsiahnuté v článkoch 160 – 167 ústavy a konanie pred ním upravuje zákon o ústavnom súde. [44]

Ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou a s ratifikovanými zmluvami a so všeobecnými zásadami medzinárodného práva, ďalej o súlade iných predpisov, aktov samosprávy a vykonávacích predpisov s ústavou a zákonmi. Taktiež rozhoduje o ústavných sťažnostiach vyplývajúcich z porušovania ľudských práv a základných slobôd individuálnymi aktmi (ktoré je možné podať po vyčerpaní iných prostriedkov nápravy), o kompetenčných sporoch vo vymedzených prípadoch, ďalej o protiústavnosti konania a činnosti politických strán a o iných veciach zverených mu ústavou alebo zákonmi.

Ústavný súd sa v procese ratifikácie zmluvy na návrh prezidenta, vlády alebo tretiny poslancov národného zhromaždenia vyjadruje k súladu takejto zmluvy s ústavou. Národné zhromaždenie je viazané názorom ústavného súdu. [45]

Ak ústavný súd zistí, že zákon je protiústavný, úplne alebo sčasti takýto zákon zruší. Taktiež zrušuje iné právne predpisy, ak sú protiústavné alebo v rozpore so zákonom. Ústavný súd môže až do právoplatného rozhodnutia pozastaviť účinnosť napadnutého zákona alebo jeho časti. [46]

Skladá sa z 9 sudcov, ktorých volí spomedzi právnych expertov na návrh prezidenta národné zhromaždenie. Predsedu ústavného súdu si volia ústavní sudcovia zo svojich radov, a to na 3 roky. Funkčné obdobie ústavných sudcov je 9 rokov, nemôžu byť zvolení opätovne. Ich funkcia je nezlučiteľná s funkciou v štátnych orgánoch, v orgánoch územnej samosprávy a v orgánoch politických strán a s inými zákonom ustanovenými funkciami a činnosťami. Požívajú rovnakú imunitu ako poslanci národného zhromaždenia. [47]

SÚDNA RADA SLOVINSKEJ REPUBLIKY

Ďalším významným orgánom v oblasti súdnictva je súdna rada. Je to autonómny a nezávislý štátny orgán, ktorý plní zákonom ustanovené úlohy, chráni autonómiu a nezávislosť súdnictva, zabezpečuje kvalitu práce súdov a sudcov, ako aj dobré meno súdnictva. Koná tak, aby chránila a posilňovala dôveru v súdnu moc, integritu súdnictva a nezávislosť sudcu. [48]

Skladá sa z 11 členov – 5 členov volí na návrh prezidenta republiky národné zhromaždenie spomedzi vysokoškolských profesorov práva, advokátov a iných právnikov a 6 členov volia zo svojho stredu sudcovia s trvalou sudcovskou funkciou. Členovia rady si spomedzi seba volia predsedu. [49] Funkcia člena súdnej rady je čestná a vykonáva sa na neprofesionálnom základe. Členovia súdnej rady sú volení na 6 rokov a po uplynutí tejto doby ich bezprostredne nemožno opätovne zvoliť.

Podrobnosti o právomociach a zložení súdnej rady upravuje zákon o súdnej rade, [50] ktorý zároveň obsahuje aj ustanovenia o disciplinárnych orgánoch a disciplinárnom konaní voči sudcom. Súdna rada tiež prijíma svoj rokovací poriadok, ktorý sa zverejňuje v úradnom vestníku. Členovia súdnej rady nie sú pri rozhodovaní viazaní žiadnymi pokynmi. [51] Rozhodnutia súdnej rady sú preskúmateľné v správnom súdnom konaní, v ktorom rozhoduje najvyšší súd. [52]

Súdna rada má významné právomoci vo viacerých oblastiach, predovšetkým pri výbere, menovaní a odvolávaní sudcov a predsedov a podpredsedov súdov, ďalej vo vzťahu k iným personálnym otázkam sudcov či v rámci agendy disciplinárnych konaní. V uvedených agendách má rôzne návrhové oprávnenia, menovacie právomoci, právo poskytovať stanoviská, ale aj rozhodovacie právomoci, napríklad, pokiaľ ide kariérny postup sudcov. V neposlednom rade súdna rada plní aj ďalšie úlohy, ktoré sú jej zverené zákonom, napríklad prijíma Kódex sudcovskej etiky, [53] vymenúva členov Komisie pre etiku a integritu [54] či poskytuje rôzne stanoviská. [55]

Súdny systém Slovinskej republiky

MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI

Ministerstvo spravodlivosti (*ministrstvo za pravosodje*) je zodpovedné za záležitosti súdnej správy. [56] Plní úlohy v oblastiach organizácie a postavenia súdov, prokuratúry, štátneho zastupiteľstva, ústavného súdu a verejného ochrancu práv, kontroly činnosti prokuratúry a štátneho zastupiteľstva. Vykonáva úlohy systémovej regulácie v oblasti obmedzovania korupcie, ďalej regulácie súdneho konania, alternatívneho riešenia sporov, súdnej správy, advokácie, notárov, výkonu trestnoprávnych sankcií, ochrany osobných údajov, medzinárodnej právnej pomoci a medzinárodnej justičnej spolupráce v občianskych a trestných veciach. Usmerňuje ministerstvá pri výkone rozsudkov medzinárodných súdov a v oblasti presadzovania základných ľudských práv a slobôd. V neposlednom rade plní aj úlohy v oblasti plánovania a koordinácie priestorových potrieb justičných orgánov a riadenia investícií. [57] Pridruženým orgánom ministerstva spravodlivosti je **Centrum justičného vzdelávania** (*Center za izobraževanje v pravosodju*).

V súvislosti s vyššie predstavenými orgánmi dodávame, že najvyšší súd, ústavný súd, súdna rada a, pochopiteľne, ministerstvo spravodlivosti majú sídlo v hlavnom meste, teda v Ľubľane. Tento model je podobný modelu zavedenému v Slovenskej republike, ale odlišný, napríklad, v porovnaní s Českou republikou.

SUDCOVIA

Základy právneho postavenia slovinských sudcov upravuje ústava a podrobnejšie ich rozvíja zákon o justičnej službe. Sudcov volí národné zhromaždenie na návrh súdnej rady. [58] Vekovú podmienku a ďalšie podmienky zvolenia určuje zákon. [59]

Za sudcu môže byť zvolený každý, kto spĺňa tieto všeobecné podmienky: je občanom Slovinskej republiky a aktívne ovláda slovinský jazyk, má spôsobilosť na právne úkony a všeobecnú zdravotnú spôsobilosť, dovŕšil vek 30 rokov; je absolventom právnickej fakulty v Slovinsku alebo má ukončené porovnateľné vzdelanie v oblasti práva v zahraničí, zložil štátnu právnickú skúšku, [60] nebol odsúdený za úmyselný trestný čin, nebola na neho podaná obžaloba alebo vyhlásené hlavné pojednávanie na základe obžaloby pre úmyselný trestný čin, ktorý je stíhaný z úradnej moci. [61]

Články 9 až 14 zákona o justičnej službe upravujú ďalšiu podmienku v podobe rokov praxe, ktoré sa vyžadujú pre zvolenie do funkcie sudcu na jednotlivých inštanciách a typoch súdov. Napríklad pre zvolenie do funkcie sudcu miestneho súdu sa vyžadujú najmenej tri roky právnej praxe po zložení štátnej právnickej skúšky, pre zvolenie do funkcie sudcu najvyššieho súdu výkon funkcie sudcu v trvaní najmenej 15 rokov alebo 20 rokov právnej praxe po absolvovaní štátnej právnickej skúšky. Za sudcu najvyššieho súdu môže byť zvolený aj vysokoškolský učiteľ práva, ak má aspoň titul docent.

Podľa ústavy sú sudcovia do funkcie ustanovení bez časového obmedzenia. Vek odchodu sudcov do dôchodku určuje zákon. [62] Podľa ustanovenia článku 74 zákona o justičnej službe, sudcovi sa výkon funkcie končí najneskôr dovŕšením 70 rokov veku.

Sudca prestáva vykonávať sudcovskú funkciu, (len) ak nastanú okolnosti ustanovené zákonom. Ak sudca pri výkone sudcovskej funkcie poruší ústavu alebo závažným spôsobom poruší zákon, môže ho národné zhromaždenie na návrh súdnej rady odvolať. Ak sa právoplatným rozsudkom rozhodne, že sudca úmyselne spáchal trestný čin zneužitím právomoci sudcu, národné zhromaždenie takého sudcu odvolá. [63]

Sudcovskú nezávislosť garantuje článok 125 ústavy, podľa ktorého sú sudcovia pri výkone sudcovskej funkcie nezávislí a sú viazaní ústavou a zákonmi. V súlade s ústavou je sudca viazaný aj všeobecnými zásadami medzinárodného práva a ratifikovanými a zverejnenými medzinárodnými zmluvami. Sudcovia musia o právach a povinnostiach a o obvineniach rozhodovať bez zbytočného odkladu, nezávisle a nestranne. [64]

Funkcia sudcu je nezlučiteľná s funkciou v iných štátnych orgánoch, v orgánoch územnej samosprávy, v orgánoch politických strán a s inými funkciami a činnosťami, ktoré ustanovuje zákon. [65] **Imunita sudcov** vyplýva z článku 134 ústavy, podľa ktorého nikto, kto sa podieľa na súdnej rozhodovacej činnosti, nemôže byť braný na zodpovednosť

Súdny systém Slovinskej republiky

za názor vyjadrený pri rozhodovaní na súde. Ak je sudca podozrivý z trestného činu pri výkone sudcovskej funkcie, nemožno ho bez súhlasu národného zhromaždenia zadržať ani začať proti nemu trestné stíhanie.

Disciplinárnu zodpovednosť sudcov upravuje zákon o justičnej službe, ktorý v článku 81 vymenúva 27 skutkov, ktorých spáchanie môže vyústiť do uloženia disciplinárneho opatrenia (t. j. disciplinárnych previnení). Medzi inými sem patria napríklad porušenie mlčanlivosti, porušenie ustanovení o nezlučiteľnosti sudcovskej funkcie, neospravedlnená neprítomnosť na pracovisku, porušenie sudcovskej etiky, prijímanie darov v súvislosti s výkonom sudcovskej funkcie, a podobne. Podľa článku 82 zákona, disciplinárnym opatrením môže byť písomné napomenutie, pozastavenie funkčného postupu sudcu, zníženie platu, preloženie na iný súd alebo odvolanie z funkcie sudcu.

Ako bolo uvedené vyššie, disciplinárne orgány [66] a postup v disciplinárnom konaní upravuje zákon o súdnej rade. Podľa článku 37 tohto zákona, disciplinárne konanie musí byť rýchle a nesmie zasahovať do sudcovskej nezávislosti.

Na prijímaní súdnych rozhodnutí sa podieľajú aj **prísediaci** (*sodniki porotniki*) – t. j. nesudcovia. Okolnosti a formu priamej účasti občanov na výkone súdnej moci upravuje zákon o súdoch. Podľa článku 8 tohto zákona, občania, ktorí sa podieľajú na výkone súdnej moci, sú vo svojich právach a povinnostiach rovnocenní so sudcami v rámci ustanovenom zákonom. Účasť na výkone súdnej moci je čestná. [67]

NIEKTORÉ PROCESNOPRÁVNE OTÁZKY

Súdy konajú v slovinskom jazyku. V oblastiach, kde žije autochtónna talianska a maďarská národnostná komunita, súdy konajú aj v talianskom alebo maďarskom jazyku, ak strana žijúca v danej oblasti používa taliansky alebo maďarský jazyk. [68]

Podľa článku 2 zákona o súdoch, právoplatné rozhodnutie súdneho orgánu musí rešpektovať každá fyzická a právnická osoba v Slovinskej republike. Rozhodnutia súdneho orgánu sú záväzné pre súdy a všetky ostatné štátne orgány Slovinskej republiky. Podľa článku 11 zákona o súdoch, pri rozhodovaní na základe opravného prostriedku môže súd vyššej inštancie usmerňovať právny názor súdu nižšej inštancie v rámci vymedzenom procesným právom. Sudca je pri aplikácii práva nezávislý aj vo vzťahu k súdu vyššej inštancie, ktorý už v konkrétnom prípade vyjadril svoj právny názor. [69]

ZVEREJŇOVANIE SÚDNYCH ROZHODNUTÍ A INFORMÁCIÍ O SÚDNICTVE

Podľa článku 108 zákona o súdoch, najvyšší súd vedie evidenciu judikatúry súdov Slovinskej republiky. [70] Článok 6 súdneho poriadku [71] upravuje povinnosť zverejňovať dôležité rozhodnutia na webovej stránke slovinského súdnictva. [72]

Výber rozhodnutí najvyššieho súdu, vyšších súdov, vyššieho pracovného a sociálneho súdu a správneho súdu je teda zverejnený na webovej stránke slovinského súdnictva, [73] ale rozhodnutia sú dostupné aj v databáze Sodna Praksa, ktorá obsahuje – okrem desiatok tisíc rozhodnutí – aj iné právne informácie. [74] Vo všeobecnosti sú všetky rozhodnutia, ktorými sa končí konanie na určitej inštancii, dostupné online, s výnimkou procesných rozhodnutí s nepatrným významom; v prípadoch, ktoré sú v podstate totožné (napr. hromadné veci), sa zverejňuje len hlavné rozhodnutie (spolu so zoznamom spisov s rovnakým obsahom). Dostupné sú rozhodnutia od roku 1991. Výber kľúčových rozhodnutí najvyššieho súdu je preložený aj do angličtiny. [75] Rozhodnutia sa zverejňujú v anonymizovanej podobe, doplnené o mená sudcov, ktorí rozhodli v jednotlivých veciach. [76]

Elektronické zbierky judikatúry obsahujú súdne rozhodnutia najvyššieho súdu a vyšších súdov. V časopise Informátor sudcu (*Sodnikov Informator*), ktorý je dostupný na webovej stránke, najvyšší súd zverejňuje aj zhrnutia zásadných rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie. [77]

Oddelenie sledovania judikatúry najvyššieho súdu každoročne vydáva zborník súdnych rozhodnutí najvyššieho súdu a stanovísk pléna najvyššieho súdu v publikácii Pravna Mnenja. [78]

Späť na OBSAH

Súdny systém Slovinskej republiky

Okrem zdrojov slúžiacich na sprostredkovanie informácií o rozhodovacej činnosti existujú aj ďalšie stránky, určené pre odbornú či širokú verejnosť.

Najvyšší súd v roku 2022 prepracoval informačnú webovú stránku určenú na zverejňovanie údajov o výkonnosti a organizácii slovinských súdov poslovanje-sodstva.sodisce.si. Stránka obsahuje kľúčové údaje súvisiace s výkonom súdnictva a jednotlivých súdov; poskytuje informácie o trendoch prijatých, vyriešených a nerozhodnutých vecí, dĺžke konania, ako aj o počte sudcov a zamestnancov súdov a organizácii slovinských súdov. Údaje sú dostupné za ostatných 10 rokov.

Webová stránka „Na súde“ (nasodiscu.si) je určená pre široký okruh subjektov, ktoré využívajú služby súdnictva. Jednoduchým jazykom a grafikou prezentuje typické súdne konania, rôzne informácie, ktoré je užitočné vedieť pred návštevou súdu, a pod.

DEŇ SPRAVODLIVOSTI

Zaujímavosťou je, že v Slovinskej republike je 4. november zákonom určený za Deň spravodlivosti. Minister spravodlivosti môže pri tejto príležitosti udeliť ocenenie za mimoriadne pracovné úspechy alebo úsilie a za úspešné ukončenie náročných pracovných úloh generálnemu prokurátorovi, zamestnancom prokuratúry a ministerstva spravodlivosti. Predseda najvyššieho súdu má takéto oprávnenie vo vzťahu k zamestnancom súdov, sudcom a súdnym funkcionárom. 79

ZÁVER

Najvyšší súd vo svojej ročenke za rok 2022 uvádza, že za výzvy pre slovinské súdnictvo považuje najmä ďalšie napredovanie pri skracovaní dĺžky konania, elektronizáciu, či zlepšovanie organizačného zabezpečenia a podmienok práce pre sudcov a zamestnancov súdov.

V článku sme sa pokúsili zhrnúť informácie najmä o inštitucionálnom rámci slovinského súdnictva a jeho legislatívnom ukotvení. Tak ako v prípade každého súdneho systému, zmyslom jeho existencie je poskytovanie služby pre občanov, resp. fyzické osoby a právnické osoby a tento zmysel sa konkrétne napĺňa v rozhodovacej činnosti súdov všetkých typov a inštancií. V prípade hlbšieho záujmu o fungovanie slovinského súdneho systému v praxi do pozornosti odporúčame bohaté zdroje, ktoré sú k dispozícii na internete a na ktoré v článku odkazujeme.

Mgr. Katarína Drábiková
Kancelária Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

Súdny systém Slovinskej republiky

Poznámky:

1 Európsky portál elektronickej justície. Vnútroštátne právne predpisy, Slovinsko. *Právne predpisy a judikatúra* [online].

2 Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje. Področja. Pravni red. *Portal GOV.SI* [online].

3 Vrhovno sodišče Republike Slovenije. Kaj je sodna praksa? *Sodstvo Republike Slovenije* [online].

4 Európsky portál elektronickej justície. Vnútroštátne právne predpisy, Slovinsko. *Právne predpisy a judikatúra* [online].

5 *Zakon o sodiščih (ZS),* Uradni list Republike Slovenije, št. 19/94 z 13. 04. 1994.

6 *Zakon o sodniški službi (ZSS),* Uradni list Republike Slovenije, št. 19/94 z 13. 04. 1994.

7 Znenia právnych predpisov sú dostupné na webovej stránke úradného vestníka: https://www.uradni-list.si/, prípadne na stránke systému právnych informácií: http://pisrs.si/Pis.web/.

8 BETTETOVÁ, N. Slovenia. In: AARLI, R. & SANDERS, A. (eds.). *Courts in Evolving Societies* [online]. K mimoriadnym a vojenským súdom pozri tiež komentár M. Deisingera z roku 2002 k čl. 126 ústavy, dostupný na https://e-kurs.si/komentar/opredelitev-18/.

9 BETTETOVÁ, N. Slovenia. In: AARLI, R. & SANDERS, A. (eds.). *Courts in Evolving Societies* [online].

10 Druhá časť zákona o súdoch; čl. 97 a nasl.

11 *Pozn.*: Slovinské názvy súdov sú na tomto mieste uvedené v jednotnom čísle; *sodišče* znamená súd.

12 Council of Europe. Country profiles. Slovenia. Organisational chart of the system of justice. *European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ)* [online]. Podrobnejšie pozri čl. 99 ods. I zákona o súdoch, ktorý upravuje právomoc miestnych súdov prejednávať v prvej inštancii trestné činy, za ktoré možno uložiť peňažný trest alebo trest odňatia slobody až na tri roky, s výnimkou trestných činov proti cti a dobrému menu spáchaných tlačou, rozhlasom, televíziou alebo inými prostriedkami verejnej komunikácie; ďalej právomoc vykonávať vyšetrovacie úkony týkajúce sa uvedených trestných činov a vykonávať ďalšie zákonom ustanovené záležitosti.

13 Council of Europe. Country profiles. Slovenia. Organisational chart of the system of justice. *European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ)* [online]. Podrobnejšie pozri čl. 99 ods. II zákona o súdoch.

14 Council of Europe. Country profiles. Slovenia. Organisational chart of the system of justice. *European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ)* [online]. Podrobnejšie pozri čl. 101 zákona o súdoch.

15 Čl. 102 a 103 zákona o súdoch.

16 Vyšší súd v Celje, Vyšší súd v Koperi, Vyšší súd v Ľubľane a Vyšší súd v Maribore.

17 Čl. 104 a nasl. zákona o súdoch.

18 *Pozn.*: Informácie o názvoch a počte týchto špecializovaných súdov sú v dostupných zdrojoch pomerne mätúce. V zásade existujú 4 pracovné súdy a 1 sociálny súd, respektíve 3 pracovné súdy a 1 pracovný a sociálny súd: Pracovný súd v Celje, Pracovný súd v Koperi, Pracovný a sociálny súd v Ľubľane, Pracovný súd v Maribore. Pracovné a sociálne súdy majú tiež 7 externých oddelení (*zunanji oddelek*). V individuálnych a kolektívnych pracovnoprávnych sporoch sú príslušné rozhodovať pracovné súdy a sociálny súd je príslušný na rozhodovanie v sporoch v oblasti sociálneho zabezpečenia. Pre podrobnosti odkazujeme na zákon o pracovných a sociálnych súdoch (*zakon o delovnih in socialnih sodiščih (ZDSS-1)*, Úradný vestník Slovinskej republiky, č. 2/04 z 15. 01. 2004).

19 Čl. 14 a 16 zákona o pracovných a sociálnych súdoch.

20 Vyšší pracovný a sociálny súd sa v niektorých zdrojoch uvádza aj pod názvom Vyšší pracovný a sociálny súd v Ľubľane.

21 Názov správneho súdu sa v niektorých zdrojoch vyskytuje v podobe Správny súd Slovinskej republiky, v iných zdrojoch aj v podobe Správny súd v Ľubľane.

22 *Zakon o upravnem sporu (ZUS-1),* Uradni list Republike Slovenije, št. 105/06 z 12. 10. 2006.

23 Čl. 1 zákona o správnom súdnom konaní.

24 Čl. 2 a čl. 4 zákona o správnom súdnom konaní.

25 Čl. 11 a čl. 12 zákona o správnom súdnom konaní.

26 Čl. 4 zákona o správnom súdnom konaní.

27 Čl. 13 zákona o správnom súdnom konaní.

28 Čl. 127 ústavy.

29 *Pozn.*: Zdroje o slovinskom súdnom systéme, z ktorých čerpáme v článku väčšinovo používajú pojem inštancia a nie stupeň. Vzhľadom na zameranie článku sa v ňom podrobnejšie nezaoberáme potenciálnym rozdielom vo vnímaní týchto pojmov v slovinskom právnom systéme.

30 Council of Europe. Country profiles. Slovenia. Organisational chart of the system of justice. *European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ)* [online].

Súdny systém Slovinskej republiky

31 *2022 Yearbook of the Supreme Court of the Republic of Slovenia* [online] *(ďalej aj* „2022 Yearbook“*)*. Právomoc najvyššieho súdu konkrétne vymedzuje najmä čl. 106 zákona o súdoch.

32 *2022 Yearbook*, s. 13. Pozri aj čl. 108 a čl. 109 zákona o súdoch.

33 *2022 Yearbook*, s. 6.

34 Tamže, s. 13.

35 Čl. 108 a čl. 109 zákona o súdoch.

36 Čl. 107 zákona o súdoch.

37 Čl. 110 zákona o súdoch.

38 *2022 Yearbook*, s. 20.

39 Pozn.: Počty sudcov jednotlivých oddelení sú prevzaté z ročenky za rok 2022 (*2022 Yearbook*).

40 *2022 Yearbook*, s. 54.

41 Celkový počet sudcov je prevzatý z ročenky za rok 2022 (*2022 Yearbook*).

42 *2022 Yearbook*, s. 15.

43 Môžu byť členmi Národnej volebnej komisie, členmi disciplinárneho súdu súdnej rady a prvostupňových senátov a odvolacích senátov disciplinárnych súdov Advokátskej komory Slovinska a Komory notárov Slovinska, disciplinárneho súdu pre prokurátorov a disciplinárnej komisie pre štátnych zástupcov. Bližšie pozri *2022 Yearbook*, s. 15.

44 *Zakon o ustavnem sodišču (ZUstS)*, Úradný vestník Slovinskej republiky, č. 15/94 z 18. marca 1994, resp. Úradný vestník Slovinskej republiky, č. 64/07 – oficiálne konsolidované znenie zo 16. júla 2007, dostupné na: http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO325&d-49682-p=6.

45 Čl. 160 ústavy.

46 Čl. 161 ústavy.

47 Čl. 163, 165 – 167 ústavy.

48 Ide o orgán, zakotvený priamo v ústave – pričom ústava upravuje spôsob kreovania súdnej rady, jej legálna definícia je však obsiahnutá v zákone.

49 Čl. 131 ústavy.

50 *Zakon o sodnem svetu (ZSSve)*, Uradni list Republike Slovenije, št. 23/17 z 05. 05. 2017.

51 Čl. 28 ods. 3 zákona o súdnej rade.

52 Čl. 36 zákona o súdnej rade.

53 Podľa čl. 53 zákona o súdnej rade, Kódex sudcovskej etiky (*Kodeks sodniške etike*, ďalej aj „etický kódex“) stanovuje pravidlá pre správanie sudcov s cieľom chrániť nezávislosť, nestrannosť a čestnosť sudcov a dobré meno justície. Sudcovia sú povinní etický kódex dodržiavať pri výkone funkcie aj v súkromnom živote. Etický kódex je zverejnený na webových stránkach súdnej rady a súdov a je dostupný aj jeho preklad do anglického jazyka.

54 Pri súdnej rade je zriadená Komisia pre etiku a integritu (*Komisija za etiko in integriteto*, ďalej aj „komisia“), ktorá prijíma stanoviská ku konaniu, ktoré predstavuje porušenie etického kódexu; vydáva odporúčania na dodržiavanie pravidiel sudcovskej etiky a integrity v súlade s etickým kódexom; v spolupráci s Centrom justičného vzdelávania sa stará o vzdelávanie sudcov v oblasti sudcovskej etiky a integrity. Komisia sa skladá z piatich sudcov. Členov komisie na obdobie 6 rokov (s možnosťou opätovného vymenovania) volí súdna rada, a to 1 člena spomedzi svojich členov a 4 členov spomedzi kandidátov, ktorí sa prihlásili alebo ich navrhli súdy či sudcovia. Základy právnej úpravy sú obsiahnuté v čl. 49 a čl. 50 zákona o súdnej rade.

55 Právomoci súdnej rady sú podrobne upravené v čl. 23 zákona o súdnej rade.

56 Čl. 10 zákona o súdoch.

57 Bližšie informácie pozri na webovej stránke ministerstva spravodlivosti: https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-pravosodje/o-ministrstvu/.

58 Čl. 130 ústavy.

59 Čl. 129 ústavy.

60 Podrobnosti o štátnej právnickej skúške (*pravniški državni izpit*) upravuje zákon o štátnej právnickej skúške (*zakon o pravniškem državnem izpitu (ZPDI)*, Úradný vestník Slovinskej republiky, č. 13/94 z 10. marca 1994, resp. Úradný vestník Slovinskej republiky, č. 83/03 – oficiálne konsolidované znenie z 22. augusta 2003, dostupné na: http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO319). Pozri aj napr. informácie na stránke Centra justičného vzdelávania https://cip.gov.si/aktivnosti/detajli/?ID=81eb1daa-c553-44df-cea4-08d6570611be&Tag=458 alebo na stránke https://www.pdi.si/.

61 Čl. 8 zákona o justičnej službe.

62 Čl. 129 ústavy.

63 Čl. 132 ústavy.

64 Čl. 3 zákona o súdoch.

65 Čl. 133 ústavy.

66 Disciplinárnymi orgánmi sú disciplinárny prokurátor a jeho zástupca a disciplinárny súd. Podrobnejšiu právnu úpravu obsahujú čl. 38 a nasl. zákona o súdnej rade.

Späť na OBSAH

Súdny systém Slovinskej republiky

67 Čl. 128 ústavy a v podrobnostiach zákon o súdoch.

68 Čl. 5 zákona o súdoch.

69 *Pozn.*: Na tomto mieste poukazujeme na vybrané ustanovenia zákona o súdoch, ktoré odzrkadľujú určité princípy, napr. nezávislosť sudcu či hierarchickosť štruktúry súdov a sústavy opravných prostriedkov. Hlbšia analýza vzájomného vzťahu uvedených ustanovení by presahovala informatívne zameranie tohto článku, v prípade záujmu možno nájsť k uvedenej problematike materiál v slovinskom jazyku napr. na odkaze: https://www.ipp-pf.si/uploads/File/Pravni%20letopis/Pravni%20letopis%202016_low.pdf (s. 107 – 119) alebo výňatok z toho istého článku na stránke https://www.iusinfo.si/medijsko-sredisce/v-srediscu/190554.

70 VAN OPIJNEN, M. et al., *On-line Publication of Court Decisions in the EU* [online].

71 *Sodni red*, Uradni list Republike Slovenije, št. 87/16 z 29. 12. 2016, dostupné na: http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=DRUG4076.

72 Ústredná webová stránka slovinských súdov je sodisce.si.

73 VAN OPIJNEN, M. et al., *On-line Publication of Court Decisions in the EU,* s. 128.

74 Tamže.

75 Tamže. Výber kľúčových rozhodnutí najvyššieho súdu v angličtine je dostupný na: www.sodisce.si/znanje/supreme_court_key_decisions/.

76 *2022 Yearbook*, s. 60.

77 Tamže, s. 61. Informátor sudcu vychádza spravidla s mesačnou periodicitou.

78 *2022 Yearbook*, s. 61.

79 Čl. 74b zákona o súdoch.

Zdroje:

1. *2022 Yearbook of the Supreme Court of the Republic of Slovenia* [online]. Ljubljana: Supreme Court of the Republic of Slovenia, 2023. [cit. 2023-12-01]. ISSN: 2820-6479. Dostupné na: https://www.sodisce.si/mma_bin.php?static_id=20230320093942.

2. BETTETOVÁ, N. Slovenia. In: AARLI, R. & SANDERS, A. (eds.). *Courts in Evolving Societies* [online]. Leiden: Brill/Nijhof, 2020, s. 43-58. [cit. 2023-12-01]. ISBN: 9789004438248. Dostupné na: https://brill.com/display/book/edcoll/9789004438248/BP000006.xml.

3. Council of Europe. Country profiles. Slovenia. Organisational chart of the system of justice. *European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ)* [online]. ©2023 [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: https://rm.coe.int/cepej-organisation-of-the-judicial-system-of-the-republic-of-slovenia/168078f5b1.

4. Európsky portál elektronickej justície. Vnútroštátne právne predpisy, Slovinsko. *Právne predpisy a judikatúra* [online]. 2020 [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: https://e-justice.europa.eu/6/SK/national_legislation?SLOVENIA&init=true&member=1.

5. Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje. Področja. Pravni red. *Portal GOV.SI* [online]. ©2023 [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: https://www.gov.si/podrocja/pravna-drzava-in-pravosodje/pravni-red/.

6. *Ustava Republike Slovenije (URS)*, Uradni list Republike Slovenije, št. 33/91-I z 28. 12. 1991. Dostupné v anglickom jazyku na: https://www.us-rs.si/legal-basis/constitution/?lang=en.

7. VAN OPIJNEN, M. et al. *On-line Publication of Court Decisions in the EU* [online]. 2017 [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: https://www.boecli.eu/uploads/deliverables/Deliverable%20WS0-D1.pdf.

8. Vrhovno sodišče Republike Slovenije. Kaj je sodna praksa? *Sodstvo Republike Slovenije* [online]. 2021 [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: https://www.sodisce.si/vsrs/objave/2009021320095447/.

Súdny systém Slovinskej republiky

9. *Zakon o delovnih in socialnih sodiščih (ZDSS-1),* Uradni list Republike Slovenije, št. 2/04 z 15. 01. 2004. Dostupné na: http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3657&d-49682-p=2.

10. *Zakon o sodiščih (ZS),* Uradni list Republike Slovenije, št. 19/94 z 13. 04. 1994. Dostupné na: http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO332.

11. *Zakon o sodnem svetu (ZSSve)*, Uradni list Republike Slovenije, št. 23/17 z 05. 05. 2017. Dostupné na: http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7156.

12. *Zakon o sodniški službi (ZSS),* Uradni list Republike Slovenije, št. 19/94 z 13. 04. 1994. Dostupné na: http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO334.

13. *Zakon o upravnem sporu (ZUS-1),* Uradni list Republike Slovenije, št. 105/06 z 12. 10. 2006. Dostupné na: http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4732.

Nariadenie 32023R1781

Akt o čipoch

Dňa 21. septembra 2023 nadobudol účinnosť Európsky akt o čipoch, ktorý zavádza komplexný súbor opatrení na zaistenie bezpečnosti dodávok, odolnosti a technologického prvenstva EÚ v oblasti polovodičových technológií a aplikácií.

Prijatím európskeho aktu o čipoch, Európska únia (ďalej len „EÚ)“ rieši nedostatok čipov (tiež známych ako polovodičov). EÚ musí posilniť svoje kapacity v oblasti polovodičov, aby si udržala konkurencieschopnosť a vedúce postavenie Európy v oblasti technológií. Je to kľúčový krok pre technologickú suverenitu v EÚ.

V súčasnosti je tento sektor náročný na kapitál, globálne dodávateľské reťazce sú zložité a odkázané na niekoľko výrobných závodov.

S urýchľujúcou sa digitálnou transformáciou a jej prenikaním do všetkých súčastí spoločnosti, dopyt po čipoch neustále narastá.

Čip predstavuje základný stavebný prvok všetkých elektronických produktov. Zohráva ústrednú úlohu v našich moderných ekonomikách a v našom každodennom živote. Čipy podporujú digitálnu transformáciu a sú nevyhnutné pre všetky priemyselné odvetvia, ako je automobilový priemysel, komunikácie, spracovanie údajov, vesmír, obrana, inteligentné zariadenia a hranie hier. [1]

Pandémia COVID-19 odhalila nedostatočnosť vo výrobe v rámci EÚ a taktiež v iných regiónoch sveta, ktoré čelia výraznému nedostatku čipov. Momentálne má EÚ menej ako desaťpercentný celosvetový podiel na trhu výroby polovodičov a vo zvyšnej časti je závislá od dodávateľov z tretích krajín. Európske rezervy čipov, by sa v prípade výpadku alebo intenzívnejšieho narušenia dodávateľského reťazca, mohli v priebehu niekoľkých týždňov vyčerpať, čo by znamenalo zastavenie mnohých európsky priemyselných odvetví (napr. automobilový priemysel alebo zdravotnícke zariadenia).

Prostredníctvom tohto nariadenia chce EÚ dosiahnuť cieľ a súčasný celosvetový podiel zvýšiť do roku 2030 na 20%. [2]

Akt o čipoch je pre EÚ príležitosťou konať spoločne vo všetkých členských štátoch. Súčasný nedostatok čipov je však systematickým problémom, nie je možná rýchla náprava tohto stavu.

Členské štáty v súčasnosti pripravujú dôležitý projekt spoločného európskeho záujmu (IPCEI) v oblasti mikroelektronických a komunikačných technológii.

Svoje ciele EÚ plánuje dosiahnuť prostredníctvom troch pilierov činností:

1. **Iniciatíva čipov pre Európu** podporí rozsiahle budovanie technologických kapacít a inovácie v celej Únii a umožní vývoj a zavádzanie špičkových polovodičových a kvantových technológií novej generácie.

   Prvý pilier posilňuje vedúce postavenie EÚ v oblasti technológií tým, že uľahčuje prenos poznatkov od vývojárov do fabrík, premosťuje priepasť medzi výskumom a inováciou a priemyselnými činnosťami a podporuje industrializáciu inovačných technológií európskymi podnikmi. Iniciatívu bude vykonávať predovšetkým spoločný podnik pre čipy. EÚ vyčlenila finančné prostriedky vo výške 3,3 miliardy EUR, a tieto by mali byť navýšené finančnými prostriedkami od členských štátov. Touto investíciou budú financované činnosti, ako je zriadenie moderných pilotných výrobných liniek na urýchlenie vývoja inovácií a technológií, rozvoj dizajnovej platformy založenej na cloude, zriadenie kompetenčných centier, vývoj kvantových čipov, ako aj vytvorenie fondu pre čipy na uľahčenie prístupu k dlhovému financovaniu a kapitálu. [3]

2. **Rámec na zaistenie bezpečnosti dodávok** a odolnosti odvetvia polovodičov Únie priláka investície a zvýši výrobné kapacity v oblasti výroby polovodičov, moderných obalov, skúšok a montáže.

   Druhý pilier európskeho aktu o čipoch stimuluje verejné a súkromné investície do výrobných zariadení pre výrobcov čipov a ich dodávateľov.

Nariadenie 32023R1781

Akt o čipoch

Druhý pilier vytvára rámec na zaistenie bezpečnosti dodávok prilákaním investícií a posilnením výrobných kapacít vo výrobe polovodičov. Na tento účel sa v ňom stanovuje rámec pre integrované výrobné zariadenia a otvorené zlievarne v EÚ, ktoré sú prvé svojho druhu v Únii a prispievajú k bezpečnosti dodávok a odolnému ekosystému v záujme Únie. Komisia už v čase návrhu nariadenia o čipoch naznačila, že štátna pomoc sa môže poskytnúť zariadeniam, ktoré sú prvé svojho druhu, v súlade so Zmluvou o fungovaní Európskej únie. [4]

3. Európsky výbor pre polovodiče bude slúžiť ako **koordinačný mechanizmus** medzi členskými štátmi a Komisiou na mapovanie a monitorovanie hodnotového reťazca polovodičov Únie, ako aj na predchádzanie krízam polovodičov a reakciu na ne, prostredníctvom núdzových opatrení.

   Európsky akt o čipoch vo svojom treťom pilieri zriadil koordinačný mechanizmus medzi členskými štátmi a Komisiou na posilnenie spolupráce s členskými štátmi a medzi nimi, monitorovanie ponuky polovodičov, odhad dopytu, predvídanie nedostatku a v prípade potreby spustenie krízovej fázy. Ako prvý krok bol 18. apríla 2023 zriadený polovodičový výstražný systém. Umožňuje ktorejkoľvek zainteresovanej strane nahlásiť narušenia dodávateľského reťazca polovodičov. [5]

Eurokomisár pre vnútorný trh Thierry Breton v správe pre médiá uviedol, že Európskym nariadením o čipoch EÚ urobila rozhodujúci krok vpred pri určovaní svojho vlastného osudu.

„Investície sa už uskutočňujú, spájajú sa so značným verejným financovaním a pevným regulačným rámcom. Stávame sa priemyselnou veľmocou na trhoch budúcnosti, schopnou zásobovať seba i svet vyspelými a pokročilými polovodičmi, ktoré budú formovať našu budúcnosť, náš priemysel a našu obrannú základňu,“ uviedol komisár. [6]

ĎALŠIE INICIATÍVVY EÚ V OBLATI POLOVODIČOV [7]

Európsky akt o čipoch dopĺňa iniciatívy EÚ, ktoré už prebiehajú v oblasti polovodičov, ako napríklad:

- aliancia pre procesory a polovodičové technológie; [8]
- programy a akcie v oblasti výskumu a vývoja, ako sú spoločné podniky, [9] Horizont Európa a program Digitálna Európa; [10]
- dôležitý projekt spoločného európskeho záujmu (IPCEI) týkajúci sa mikroelektroniky a komunikačných technológií; [11]
- podpora prostredníctvom financovania RFF – Európska komisia schválila výstavbu závodu vo výške 292,5 milióna EUR v hodnotovom reťazci polovodičov v Catanii na Sicílii. [12]

Prijaté opatrenia pomôžu Európe dosiahnuť jej ciele digitálneho desaťročia do roku 2030 a podporiť ekologickejšiu, inkluzívnejšiu a digitálnejšiu Európu.

JUDr. Mária Šášiková
Kancelária Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

Nariadenie 32023R1781

Akt o čipoch

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1781 z 13. septembra 2023, ktorým sa zriaďuje rámec opatrení na posilnenie európskeho ekosystému polovodičov a mení nariadenie (EÚ) 2021/694 (akt o čipoch)

Oblasť úpravy
výskum a technický rozvoj
industriálna politika

Autor predpisu
Európska komisia
Rada Európskej únie

Úradný vestník
Ú. v. EÚ L 229, 18. septembra 2023, s. 1 – 53

Dátum prijatia predpisu
13. september 2023

Dátum účinnosti
21. september 2023

Deskriptor EUROVOC-u :
priemysel moderných technológií
výroba EÚ
bezpečnosť dodávky
spoločný európsky podnik
elektronická súčiastka
štáty EÚ
iniciatíva EÚ
digitálna technológia
hodnotový reťazec
dodávateľský reťazec

Poznámky:

1 Shaping Europe's digital future. Európsky akt o čipoch. *Politiky* [online].

2 Shaping Europe's digital future. Európsky akt o čipoch. *Politiky* [online].

3 Digital sovereignty: European Chips Act enters into force today — Press release. *Press corner* [online].

4 Tamže.

5 Tamže.

6 TASR. *Začal platiť európsky zákon o čipoch* [online].

7 Shaping Europe's digital future. Európsky akt o čipoch. *Politiky* [online].

8 Shaping Europe's digital future. Alliance on Processors and Semiconductor technologies. *Policies* [online].

9 Shaping Europe's digital future. Commission welcomes approval of 10 European Partnerships to accelerate the green and digital transition—Press Release. *News & Views* [online].

10 Shaping Europe's digital future. The Digital Europe Programme. *Activities* [online].

11 State aid: Commission approves up to €8.1 billion of public support by fourteen Member States for an Important Project of Common European Interest in microelectronics and communication technologies. *Press corner* [online].

12 State aid: Commission approves €292.5 million Italian measure under Recovery and Resilience Facility to support STMicroelectronics in construction of a plant in the semiconductor value chain. *Press corner* [online].

Nariadenie 32023R1781

Akt o čipoch

Zdroje:
1. Digital sovereignty: European Chips Act enters into force today — Press release. *Press corner* [online]. Európska komisia, 2023 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_4518.

2. European Chips Act - Questions and Answers. *Press corner* [online]. Európska komisia, 2022 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA_22_730.

3. European Chips Act - Questions and Answers* . *Press corner* [online]. Európska komisia, 2023 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_23_4519.

4. Shaping Europe's digital future. Alliance on Processors and Semiconductor technologies. *Policies* [online]. Európska komisia, 2022 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/alliance-processors-and-semiconductor-technologies.

5. Shaping Europe's digital future. Commission welcomes approval of 10 European Partnerships to accelerate the green and digital transition — Press Release. *News & Views* [online]. Európska komisia, 2021 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-welcomes-approval-10-european-partnerships-accelerate-green-and-digital-transition.

6. Shaping Europe's digital future. European Chips Act — FACTSHEET/INFOGRAPHIC. *Library* [online]. Európska komisia, 2023 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/european-chips-act-factsheet.

7. Shaping Europe's digital future. Európsky akt o čipoch. *Politiky* [online]. Európska komisia, 2023 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: https://digital-strategy.ec.europa.eu/sk/policies/european-chips-act.

8. Shaping Europe's digital future. The Digital Europe Programme. *Activities* [online]. Európska komisia, 2023 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme.

9. State aid: Commission approves €292.5 million Italian measure under Recovery and Resilience Facility to support STMicroelectronics in construction of a plant in the semiconductor value chain. *Press corner* [online]. Európska komisia, 2022 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_5970.

10. State aid: Commission approves up to €8.1 billion of public support by fourteen Member States for an Important Project of Common European Interest in microelectronics and communication technologies. *Press corner* [online]. Európska komisia, 2023 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3087.

11. TASR. *Začal platiť európsky zákon o čipoch* [online]. 2023 [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: https://euractiv.sk/section/digitalizacia/news/zacal-platit-europsky-zakon-o-cipoch/.

Podané predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

OBLASŤ OBČIANSKEHO PRÁVA

C-351/23
GR REAL s. r. o.

Dátum podania návrhu
6. jún 2023

Právna oblasť
- ochrana spotrebiteľov
- aproximácia právnych predpisov

Pôvod prejudiciálnych otázok
Krajský súd v Prešove

Položené prejudiciálne otázky
A. Uplatňujú sa článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 Smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách na také konanie, o aké ide vo veci samej, ktoré iniciovala osoba (vydražiteľ), ktorej bol udelený príklep týkajúci sa nehnuteľného majetku a v ktorom sa súčasne koná o protižalobe spotrebiteľa na dosiahnutie stavu pred príklepom na dražbe, ak spotrebiteľ pred mimosúdnou dražbou využil právne prostriedky na zdržanie sa výkonu záložného práva uplatnením návrhu na súde o neodkladné opatrenie a spotrebiteľ zároveň pred dražbou upozornil osoby zúčastnené na dražbe na prebiehajúce súdne konanie o zdržanie sa výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou, no napriek súdnemu konaniu sa dražba vykonala?

B. Má sa Smernica Rady 93/13/EHS vykladať v tom zmysle, že bráni takej právnej úprave členského štátu, akou je právna úprava dotknutá vo veci samej, ktorá v procese výkonu záložného práva realizovanom podnikateľom zaoberajúcim sa súkromnými dražbami („dražobník“) na nehnuteľnosť spotrebiteľa za účelom uspokojenia banky zo spotrebiteľskej úverovej zmluvy

1. neumožňuje spotrebiteľovi voči dražobníkovi účinne s cieľom oddialenia dražby podať námietky o neprijateľnosti zmluvných podmienok, na základe ktorých sa má vymôcť pohľadávka banky, hoci je táto pohľadávka založená na neprijateľných zmluvných podmienkach, najmä zmluvnej podmienke o predčasnej splatnosti,
2. takáto právna úprava neumožňuje spotrebiteľovi dosiahnuť upustenie od dražby jeho nehnuteľnosti predstavujúcej obydlie aj napriek tomu, že spotrebiteľ poskytol informáciu dražobníkovi a osobám prítomným na dražbe, že prebieha súdne konanie o nariadenie neodkladného opatrenia o uloženie povinnosti zdržať sa vykonania dražby, no súd ešte o návrhu právoplatne nerozhodol a pritom neodkladné opatrenie je jediným možným prostriedkom spotrebiteľa dosiahnuť dočasnú súdnu ochranu pred realizáciou dražby nehnuteľnosti v dôsledku neprijateľných zmluvných podmienok,
3. takáto právna úprava neumožňuje spotrebiteľovi v okolnostiach podľa predchádzajúcich odsekov plnohodnotne uplatniť práva vyplývajúce z transpozície Smernice 93/13/EHS a umožniť mu dosiahnutie cieľov podľa tejto smernice, pretože dotknutá právna úprava zužuje možnosť namietania neplatnosti dražby len na tri dôvody:
   a) neplatnosť záložnej zmluvy,
   b) porušenie zákona č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách,
   c) trestná činnosť

C. Má sa Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu, a ktorou sa mení a dopĺňa Smernica Rady 84/450/EHS, smernice Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) 2006/2004 („smernica o nekalých obchodných praktikách”), vykladať v tom zmysle, že vykonanie záložného práva na základe neprijateľnej zmluvnej podmienky o predčasnej splatnosti pohľadávky zo spotrebiteľskej úverovej zmluvy a teda na nesprávnu dlžnú čiastku po omeškaní môže predstavovať nekalú obchodnú praktiku v zmysle jej článku 5, konkrétnejšie agresívnu obchodnú praktiku v zmysle článkov 8 a 9 tejto smernice a či zodpovednosť banky a ciele Smernice 2005/29/ES dopadajú popri banke aj na dražobnú spoločnosť, ktorá vykonáva záložné právo banky?

Podané predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

OBLASŤ SPRÁVNEHO PRÁVA

C-370/23
Mesto Rimavská Sobota

Dátum podania návrhu
13. jún 2023

Právna oblasť
- životné prostredie
- Medziinštitucionálne ustanovenia
- akty inštitúcií

Pôvod prejudiciálnych otázok
Najvyšší správny súd Slovenskej republiky

Položené prejudiciálne otázky
Je potrebné čl. 2 písm. b) Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EU) č. 995/2010 z 20. októbra 2010, ktorým sa ustanovujú povinnosti hospodárskych subjektov uvádzajúcich na trh drevo a výrobky z dreva vykladať tak, že uvádzaním dreva na trh je aj predaj surového alebo palivového dreva podľa prílohy č. 1 predmetného nariadenia za odplatu, ak ťažbu dreva podľa zmluvy vykonáva kupujúci na základe pokynov a pod dohľadom predávajúceho?

C-544/23
BAJI Trans

Dátum podania návrhu
28. august 2023

Právna oblasť
- základné práva
- Charta základných práv
- sociálna politika
- doprava

Pôvod prejudiciálnych otázok
Najvyšší správny súd Slovenskej republiky

Položené prejudiciálne otázky
1. Má sa čl. 51 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie vykladať v tom zmysle, že členský štát vykonáva právo Únie, ak podľa vnútroštátneho práva udeľuje administratívnu sankciu za porušenie povinnosti, ak táto povinnosť vyplýva z práva Európskej únie a povinnosť postihovať jej porušenie je uložená členským štátom, ako je tomu v prípade čl. 19 ods. 1 nariadenie č. 3821/85 a čl. 41 ods. 1 nariadenia č. 165/2014?

2. Ak je odpoveď na otázku č. 1 kladná:
Má sa čl. 49 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie a zásada *lex posterior mitius* v ňom obsiahnutá vykladať v tom zmysle, že sa vzťahuje aj na ukladanie sankcií za administratívne delikty, kde najprv o vine a treste nerozhoduje súdny orgán, ale administratívny orgán, a že sa táto zásada následne vzťahuje i na prieskum rozhodnutia tohto administratívneho orgánu správnym súdom?

3. Ak je odpoveď na otázku č. 2 kladná:
Má sa čl. 49 Charty základných práv Európskej únie a zásada *lex posterior mitius* v ňom obsiahnutá vykladať v tom zmysle, že sa vzťahuje na vnútroštátne administratívne konanie alebo súdne konanie bez ohľadu na jeho štádium?

4. Ak je odpoveď na otázku č. 3 záporná:
Podľa akých kritérií sa určí toto štádium? *In concreto*, má sa čl. 49 Charty základných práv Európskej únie a zásada *lex posterior*

Podané predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

mitius v ňom obsiahnutá vykladať v tom zmysle, že sa vzťahuje na správne súdne konanie o opravnom prostriedku, akým je kasačná sťažnosť, teda že súd, ako je Najvyšší správny súd, konajúci v druhej a poslednej inštancii o tejto kasačnej sťažnosti, má prihliadať na zmenu právnej úpravy v prospech páchateľa administratívneho deliktu posudzovaného v základnom konaní administratívnym orgánom, a nie súdom, a ktorá nastala až po tom, čo bolo vydané rozhodnutie správneho súdu nižšej inštancie ním preskúmavané, ktoré je právoplatné?

JUDr. Martina Rosinová
Kancelária Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

OBLASŤ SPRÁVNEHO PRÁVA

C-151/23
ZSE Elektrárne s.r.o.

Dátum podania návrhu
14. marec 2023

Dátum rozhodnutia
5. október 2023

Právna oblasť
- dane
- daň z pridanej hodnoty

Pôvod prejudiciálnych otázok
Najvyšší správny súd Slovenskej republiky

Položená prejudiciálna otázka
Má sa článok 183 prvý odsek [smernice o DPH] vykladať v tom zmysle, že je s ním v rozpore taká vnútroštátna právna úprava, ktorá v dôsledku vykonania daňovej kontroly stanovuje ako okamih, kedy vzniká nárok na úrok z nadmerného odpočtu [DPH], ktorý sa má vrátiť, neskorší deň, ako je deň, kedy k tomuto vráteniu malo dôjsť, ak by v danej veci nedošlo k vykonaniu daňovej kontroly?

Súdny dvor EÚ po preskúmaní veci rozhodol takto:
Článok 183 prvý odsek smernice Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty

sa má vykladať v tom zmysle, že:

zdaniteľná osoba má nárok na to, aby jej vnútroštátny daňový úrad zaplatil úroky z omeškania pri nadmernom odpočte dane z pridanej hodnoty, pokiaľ tento daňový úrad tento nadmerný odpočet nevrátil v primeranej lehote. Spôsoby uplatnenia týchto úrokov patria do procesnej autonómie členských štátov, ktorá je vymedzená zásadami ekvivalencie a efektivity, pričom vnútroštátne pravidlá týkajúce sa najmä okamihu, od ktorého sa majú počítať prípadné dlhované úroky, nesmú viesť k tomu, aby zdaniteľná osoba bola zbavená primeranej náhrady za stratu spôsobenú oneskoreným vrátením uvedeného nadmerného odpočtu.

V odôvodnení svojho rozhodnutia vysvetlil:
20. Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 183 prvý odsek smernice o DPH vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej v prípade daňovej kontroly vzniká nárok na úroky z omeškania pri nadmernom odpočte DPH, ktorý sa má vrátiť, v neskorší deň, ako je deň, kedy k tomuto vráteniu malo dôjsť, ak by nedošlo k vykonaniu takejto kontroly.

21. Podľa článku 183 prvého odseku smernice o DPH ak za dané zdaňovacie obdobie výška odpočítanej dane prevyšuje výšku splatnej DPH, členské štáty môžu rozdiel buď preniesť do nasledujúceho obdobia, alebo ho vrátiť v súlade s podmienkami, ktoré určia.

22. Cieľom systému odpočtov, a teda aj vrátení, je úplne zbaviť podnikateľa zaťaženia DPH splatnej alebo zaplatenej v rámci všetkých jeho ekonomických činností. Spoločný systém DPH v dôsledku toho zabezpečuje daňovú neutralitu, pokiaľ ide o daňovú záťaž všetkých ekonomických činností bez ohľadu na ich ciele alebo výsledky pod podmienkou, že tieto činnosti samy v zásade podliehajú DPH (rozsudok z 12. mája 2021, technoRent International a i., C-844/19, EU:C:2021:378, bod 36, ako aj citovaná judikatúra).

23. Z judikatúry Súdneho dvora tiež vyplýva, že hoci členské štáty majú určitú slobodu pri stanovovaní podmienok uvedených v článku 183 smernice o DPH, tieto podmienky nemôžu spochybňovať zásadu daňovej neutrality tým, že zdaniteľná osoba bude povinná znášať túto daňovú záťaž v celom rozsahu alebo sčasti (rozsudok z 12. mája 2021, technoRent International a i., C-844/19, EU:C:2021:378, bod 37, ako aj citovaná judikatúra).

24. Uvedené podmienky musia najmä umožniť, aby mohla byť zdaniteľnej osobe za primeraných podmienok vrátená celá suma vyplývajúca z nadmerného odpočtu DPH, čo znamená, že vrátenie sa uskutoční v primeranej lehote vyplatením finančnej hotovosti alebo porovnateľným spôsobom a prijatý spôsob vrátenia v nijakom prípade nesmie pre zdaniteľnú osobu predstavovať finančné riziko. Ak by zdaniteľná osoba nemala nárok na úroky z omeškania v prípade, že k vráteniu nadmerného odpočtu DPH nedôjde v primeranej lehote, vznikla by jej

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

tým ujma, čo je v rozpore so zásadou daňovej neutrality (pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. mája 2021, technoRent International a i., C-844/19, EU:C:2021:378, body 38 a 39, ako aj citovanú judikatúru).

25. V tejto súvislosti Súdny dvor už rozhodol, že lehota na vrátenie nadmerného odpočtu DPH môže byť v zásade predĺžená na účely vykonania daňovej kontroly bez toho, aby bolo nutné považovať túto lehotu za neprimeranú, ak toto predĺženie neprekračuje medze toho, čo je nevyhnutné na riadne vykonanie tejto daňovej kontroly (uznesenie z 21. októbra 2015, Kovozber, C-120/15, EU:C:2015:730, bod 23).

26. Ak teda v takom prípade dôjde k vráteniu nadmerného odpočtu DPH zdaniteľnej osobe v primeranej lehote, právo Únie nevyžaduje kompenzáciu dočasnej nemožnosti disponovať s peňažnými sumami zaplatením úrokov z omeškania (pozri v tomto zmysle uznesenie z 21. októbra 2015, Kovozber, C-120/15, EU:C:2015:730, bod 24).

27. Aj keď článok 183 smernice o DPH nestanovuje povinnosť platiť úroky z nadmerného odpočtu DPH, ktorý sa má vrátiť, ani nespresňuje okamih, od ktorého by takéto úroky boli splatné, zásada neutrality daňového systému DPH vyžaduje, ako bolo pripomenuté v bode 24 vyššie, aby finančné straty vzniknuté v dôsledku vrátenia nadmerného odpočtu DPH vykonaného po primeranej lehote boli kompenzované zaplatením úrokov z omeškania (rozsudok z 12. mája 2021, technoRent International a i., C-844/19, EU:C:2021:378, bod 40, ako aj citovaná judikatúra).

28. Vnútroštátnemu súdu prináleží, aby najmä vzhľadom na zásady neutrality, efektivity a ekvivalencie, ako aj na všetky osobitosti veci, o ktorej rozhoduje, určil, či sa v prejednávanej veci má vrátenie nadmerného odpočtu DPH považovať za uskutočnené v primeranej lehote, a pokiaľ zistí, že k tomuto vráteniu nedošlo v primeranej lehote, určil okamih, od ktorého sa úroky z omeškania pripočítajú k sume tohto nadmerného odpočtu.

29. Súdny dvor totiž už spresnil, že spôsoby uplatnenia úrokov z nadmerného odpočtu DPH patria do procesnej autonómie členských štátov, ktorá je vymedzená zásadami ekvivalencie a efektivity, pričom vnútroštátne pravidlá týkajúce sa najmä výpočtu prípadne dlhovaných úrokov nesmú viesť k tomu, aby zdaniteľná osoba bola zbavená primeranej náhrady za stratu spôsobenú oneskoreným vrátením tohto nadmerného odpočtu. Súdny dvor dodal, že vnútroštátnemu súdu prináleží urobiť všetko, čo patrí do jeho právomoci, aby zabezpečil plný účinok článku 183 smernice o DPH tak, že podá výklad vnútroštátneho práva, ktorý je v súlade s právom Únie (rozsudok z 13. októbra 2022, HUMDA, C-397/21, EU:C:2022:790, bod 45).

30. Treba zdôrazniť, že hoci sa pojem „spôsoby uplatnenia úrokov“ týka najmä úrokovej sadzby a spôsobu výpočtu týchto úrokov (jednoduché úroky alebo zložené úroky) (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. októbra 2022, HUMDA, C-397/21, EU:C:2022:790, bod 33 a citovanú judikatúru), nič to nemení na tom, že v prípade neexistencie právnej úpravy Únie tento pojem zahŕňa aj určenie dátumu, od ktorého sú takéto úroky dlhované, a teda toto určenie dátumu patrí do procesnej autonómie členských štátov, ktorá je vymedzená zásadami ekvivalencie a efektivity (pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. mája 2021, technoRent International a i., C-844/19, EU:C:2021:378, body 47 a 48, ako aj citovanú judikatúru).

31. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že článok 183 prvý odsek smernice o DPH sa má vykladať v tom zmysle, že zdaniteľná osoba má nárok na to, aby jej vnútroštátny daňový úrad zaplatil úroky z omeškania pri nadmernom odpočte DPH, pokiaľ tento daňový úrad tento nadmerný odpočet nevrátil v primeranej lehote. Spôsoby uplatnenia týchto úrokov patria do procesnej autonómie členských štátov, ktorá je vymedzená zásadami ekvivalencie a efektivity, pričom vnútroštátne pravidlá týkajúce sa najmä okamihu, od ktorého sa majú počítať prípadne dlhované úroky, nesmú viesť k tomu, aby zdaniteľná osoba bola zbavená primeranej náhrady za stratu spôsobenú oneskoreným vrátením uvedeného nadmerného odpočtu.

JUDr. Martina Rosinová
Kancelária Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

PREVZATIE PRÁVOMOCI SÚDOM ČLENSKÉHO ŠTÁTU, KTORÝ JE VO VHODNEJŠEJ POZÍCII NA PREJEDNANIE VECI V PRÍPADE NEOPRÁVNENÉHO PREMIESTNENIA DIEŤAŤA

C-87/22
TT

Dátum podania návrhu
9. február 2022

Dátum rozsudku
13. júl 2023

Právna oblasť
- právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností
- nariadenie (ES) č. 2201/2003
- neoprávnené premiestnenie dieťaťa
- najlepší záujem dieťaťa

Pôvod prejudiciálnych otázok
Krajinský súd Korneuburg, Rakúsko (*Landesgericht Korneuburg*)

Záver
Hoci súd členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt, má právomoc rozhodnúť vo veci samej týkajúcej sa rodičovských práv a povinností, môže výnimočne požiadať o postúpenie veci súdu členského štátu, do ktorého bolo dieťa neoprávnene premiestnené.

V takomto prípade však je potrebné, aby dieťa malo s týmto ďalším členským štátom osobitnú väzbu, aby súd tohto iného členského štátu bol vo vhodnejšej pozícii na prejednanie veci a aby prevzatie právomoci súdom bolo v najlepšom záujme dieťaťa. Pri posudzovaní týchto podmienok musí súd žiadajúci o prevzatie právomoci zohľadniť príslušné články Haagskeho dohovoru.

Skutkové okolnosti prípadu
Slovenskí štátni príslušníci TT a AK sú rodičmi dvoch detí narodených na Slovensku v roku 2012. Rodina sa spoločne presťahovala do Rakúska v roku 2014. V roku 2020 sa rodičia rozišli a matka, AK, priviedla deti bez súhlasu ich otca so sebou na Slovensko, aby tam žili spolu s ňou. Otec následne žiadal slovenský súd o vrátenie detí späť do Rakúska na podklade Haagskeho dohovoru [1] z roku 1980. Keďže deti boli dovtedy v spoločnej starostlivosti oboch rodičov, otec taktiež súčasne žiadal rakúsky súd o zverenie detí do jeho výhradnej starostlivosti. Matka sa rovnako obrátila na tento súd s návrhom, aby požiadal slovenský súd o prevzatie právomoci vo veci rozhodovania o rodičovských právach a povinnostiach v súlade s nariadením (ES) č. 2201/2003 [2] s odôvodnením, že slovenské súdy sú v lepšej pozícii pre vydanie takéhoto rozhodnutia. Keďže rakúsky súd tejto žiadosti vyhovel, otec podal proti tomuto rozhodnutiu odvolanie.

V zmysle nariadenia (ES) č. 2201/2003 súdmi, ktoré majú právomoc rozhodovať vo veci rodičovských práv a povinností k dieťaťu sú zásadne súdy členského štátu, v ktorom má dieťa svoj obvyklý pobyt v čase začatia konania. Vzhľadom na svoju vzájomnú geografickú blízkosť, tieto súdy sú vo všeobecnosti v najlepšej pozícii pre posúdenie opatrení, ktoré majú byť prijaté v záujme dieťaťa. V prípade neoprávneného premiestnenia dieťaťa si však súd členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred jeho premiestnením v zásade zachováva svoju právomoc, a to práve s cieľom predchádzať a brániť takýmto premiestneniam.

Nariadenie v článku 15 stanovuje výnimku, v zmysle ktorej súd členského štátu, ktorý má právomoc rozhodovať vo veci rodičovských práv a povinností môže požiadať o postúpenie veci (právomoci) súdu iného členského štátu ku ktorému má dieťa osobitnú väzbu, ak je tento súd vo vhodnejšej pozícii na prejednanie danej veci a ak je takýto presun právomoci v najlepšom záujme dieťaťa.

V tomto kontexte vnútroštátny odvolací súd (*Landesgericht Korneuburg*) položil Súdnemu dvoru otázku, či je možné v zmysle nariadenia (ES) č. 2201/2003 preniesť právomoc súdu vo veci rozhodovania o rodičovských právach a povinnostiach na súd iného členského štátu, v ktorom sa dieťa usadilo po jeho neoprávnenom premiestnení jedným z rodičov, a či je výpočet podmienok stanovených pre takýto presun právomoci vyčerpávajúci. Vnútroštátny súd teda zaujímalo, či je možné uvedený postup presunu právomoci uplatniť aj v prípadoch neoprávneného premiestnenia dieťaťa.

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

Právne posúdenie veci
Súdny dvor pripomína, že GDPR ponúka rôzne Vo svojom rozsudku Súdny dvor na položenú otázku odpovedal kladne. Konštatoval, že súd členského štátu, ktorý má právomoc rozhodovať vo veci týkajúcej sa rodičovských práv a povinností na základe tej skutočnosti, že dieťa malo svoj obvyklý pobyt v tomto štáte bezprostredne predtým ako bolo jedným zo svojich rodičov neoprávnene premiestnené do iného členského štátu, môže výnimočne požiadať podľa článku 15 ods. 1 písm. b) nariadenia o postúpenie tejto veci súdu členského štátu, do ktorého dieťa neoprávnene premiestnil jeden z jeho rodičov.

Tento postup je možný za predpokladu, že dieťa má osobitnú väzbu s týmto iným členským štátom (1), že tento iný súd je z pohľadu súdu, ktorý žiada o presun právomoci, vo vhodnejšej pozícii na prejednanie veci (2), a že presun právomoci je v najlepšom záujme dieťaťa. Výpočet týchto kumulatívnych podmienok je potrebné považovať za vyčerpávajúci.

Pri skúmaní druhej a tretej z uvedených podmienok musí súd členského štátu žiadajúci o presun právomoci zohľadniť existenciu konania o návrate dieťaťa, ktoré sa začalo na základe článku 8 ods. 1 a článku 8 ods. 3 písm. f) Haagskeho dohovoru, a v ktorom ešte nebolo prijaté konečné rozhodnutie v členskom štáte, do ktorého dieťa neoprávnene premiestnil jeden z jeho rodičov. V kontexte posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa musí súd žiadajúci o presunutie právomoci vziať do úvahy, v zmysle článku 16 Haagskeho dohovoru, dočasnú nemožnosť súdov členského štátu, do ktorého dieťa neoprávnene premiestnil jeden z jeho rodičov, prijať v súlade s týmto záujmom meritórne rozhodnutie týkajúce sa rodičovských práv a povinností, predtým, než súd tohto členského štátu, ktorému bol podaný návrh na návrat dieťaťa, rozhodne prinajmenšom o tomto návrhu.

BICYKEL VYBAVENÝ ELEKTROMOTOROM AKO POJEM ROVNOCENNÝ POJMU VOZIDLO V KONTEXTE POISTENIA ZODPOVEDNOSTI ZA ŠKODU SPÔSOBENÚ PREVÁDZKOU MOTOROVÝCH VOZIDIEL

C-286/22
KBC Verzekeringen

Dátum podania návrhu
28. apríl 2022

Dátum rozsudku
12. október 2023

Právna oblasť
- poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel
- smernica 2009/103/ES
- pojem rovnocenný pojmu vozidlo
- bicykel vybavený elektromotorom, ktorý poskytuje pomoc pri bicyklovaní

Pôvod prejudiciálnych otázok
Hof van Cassatie (Kasačný súd, Belgicko)

Záver
Na elektrický bicykel sa nevzťahuje povinnosť poistenia motorových vozidiel, pretože nie je poháňaný výlučne mechanickou silou motora.

Pojem vozidlo v zmysle článku 1 bod 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES [3] o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel je potrebné vykladať tak, že tento pojem sa nevzťahuje na bicykel, ktorého elektrický motor poskytuje výpomoc len pri bicyklovaní a má funkciu, ktorá mu umožňuje zrýchliť bez použitia pedálov až na rýchlosť 20 km/h, pričom však túto funkciu možno aktivovať až po použití svalovej sily.

Skutkové okolnosti prípadu
BV, cyklista jazdiaci na bicykli s elektrickým pomocným pohonom po verejnej ceste pri meste Bruggy (Belgicko) sa dňa 14. októbra 2017 stal obeťou vážnej dopravnej nehody, pri ktorej bol zrazený motorovým vozidlom a utrpel vážne zranenia. O niekoľko mesiacov po nehode tento

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

cyklista zomrel. Keďže k dopravnej nehode došlo počas jeho cesty do práce, nehoda bola vo vzťahu k cyklistovi, ako poškodenému, kvalifikovaná ako pracovný úraz. Poisťovateľ zamestnávateľa, spoločnosť P&V Verzekeringen CVBA, poškodenému vyplatila náhradu škody a vstúpila tým do jeho práv a taktiež do práv jeho právnych nástupcov.

V priebehu nadväzujúceho súdneho konania medzi P&V Verzekeringen CVBA a poisťovateľom zodpovednosti za škodu vodiča automobilu zúčastneného na dopravnej nehode, spoločnosťou KBC Verzekeringen NV, o prípadnom práve na náhradu škody, vznikol spor o právnu kvalifikáciu pojmu „elektrický bicykel“. Otázkou teda bolo, či je možné takýto bicykel považovať za vozidlo.

V tomto prípade, vzhľadom na podrobné špecifikácie poskytnuté výrobcom, motor elektrického bicykla poskytoval len pomoc či asistenciu pri bicyklovaní, a to aj prostredníctvom použitia funkcie „posilňovania pohonu“ (tzv. boost či turbo funkcia). Navyše, funkciu posilňovača bolo možné aktivovať len po predchádzajúcom použití vlastnej svalovej sily človeka, či už samotným bicyklovaním, kráčaním popri bicykli alebo jeho tlačením. Právna kvalifikácia predmetného bicykla bola rozhodujúca pre ustálenie, či obeť nehody bola vodičom motorového vozidla, alebo či mala nárok na automatické odškodnenie ako „zraniteľný účastník cestnej premávky“ podľa belgickej právnej úpravy.

Podľa vyjadrenia vnútroštátneho súdu v jeho návrhu na začatie prejudiciálneho konania, obsah pojmu „motorové vozidlo“ v príslušných belgických právnych predpisoch zodpovedá definícii „vozidla“ uvedenej v smernici 2009/103/ES týkajúcej sa poistenia občianskoprávnej zodpovednosti za používanie motorových vozidiel. Vnútroštátny súd uviedol, že vyriešenie sporu, ktorý prejednáva, predpokladá vyloženie tohto pojmu, a z tohto dôvodu sa belgický kasačný súd rozhodol položiť Súdnemu dvoru otázku týkajúcu sa jeho výkladu.

Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 1 bod 1 smernice 2009/103/ES vykladať v tom zmysle, že pojem „vozidlo“ podľa tohto ustanovenia sa vzťahuje na bicykel, ktorého elektrický motor poskytuje výpomoc len pri bicyklovaní a má funkciu, ktorá mu umožňuje zrýchliť bez použitia pedálov až na rýchlosť 20 km/h, pričom však túto funkciu možno aktivovať až po použití svalovej sily.

Pokiaľ ide o prípustnosť samotného návrhu na začatie prejudiciálneho konania k danej otázke, Súdny dvor pripomenul, že už opakovane rozhodol, že povinnosť poistného krytia zodpovednosti za škodu spôsobenú tretím osobám motorovými vozidlami sa odlišuje od rozsahu náhrady tejto škody z dôvodu zodpovednosti poistenej osoby za škodu. Zatiaľ čo tá prvá je definovaná a zabezpečená právnou úpravou Únie, tá druhá je v zásade upravená vnútroštátnym právom. Právna úprava Únie nemá za cieľ harmonizáciu režimov zodpovednosti za škodu v členských štátoch a za súčasného stavu členské štáty stále zostávajú oprávnené upraviť režim zodpovednosti za škodu, ktorý sa uplatňuje na dopravné nehody spôsobené prevádzkou vozidiel. [4] Súdny dvor však tiež na druhú stranu uviedol, že pokiaľ podľa práva členského štátu treba na výklad ustanovenia patriaceho do neharmonizovanej oblasti odkázať na pojem práva Únie, existuje určitý záujem Únie na tom, aby sa s cieľom predísť budúcim rozdielom vo výklade vykladal pojem prebratý z práva Únie jednotným spôsobom bez ohľadu na podmienky, za ktorých sa má uplatniť. V tomto svetle teda Súdny dvor konštatoval prípustnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

Právne posúdenie veci

Súdny dvor vo svojom rozsudku predovšetkým poznamenal, že smernica 2009/103/ES neuvádza, či „vozidlo“ musí byť poháňané výlučne mechanickou silou. [5] Zároveň však poznamenal, že smernica tiež odkazuje na poistenie motorových vozidiel. V súlade s obvyklým významom týchto pojmov v bežnom jazyku preto tento pojem v rozsahu, v akom sa vzťahuje na „akékoľvek motorové vozidlo“, nevyhnutne odkazuje na zariadenia konštruované na pohyb po pevnine s použitím sily produkovanej strojom bez použitia ľudskej či zvieracej sily, akými sú motocykle, autá či nákladné vozidlá.

Znenie článku 1 bod 1 smernice však samo osebe neumožňuje odpovedať na otázku položenú vnútroštátnym súdom, keďže neobsahuje údaj umožňujúci určiť, či takýto mechanický pohon musí zohrávať výlučnú úlohu pri pohone dotknutého vozidla. Navyše, niektoré jazykové znenia tohto článku,

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

najmä vo francúzskom, talianskom, holandskom a portugalskom jazyku, vytvárajú priestor pre výklad pojmu vozidlá v tom zmysle, že môže ísť nielen o vozidlá poháňané výlučne mechanickým pohonom, ale aj tie, ktoré sa môžu pohybovať inými prostriedkami.

V tomto kontexte teda Súdny dvor konštatuje, že na účely výkladu ustanovenia práva Únie je potrebné zohľadniť nielen jeho vlastné znenie, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou. Cieľom smernice je zabezpečiť voľný pohyb tak vozidiel obvykle sa nachádzajúcich na území Únie, ako aj osôb na ich palube a zabezpečiť porovnateľné zaobchádzanie s poškodenými účastníkmi nehôd spôsobených týmito vozidlami bez ohľadu na to, kde na území Únie k nehode došlo, ako aj zabezpečiť týmto spôsobom ochranu poškodených účastníkov nehôd spôsobených motorovými vozidlami. **Cieľ ochrany poškodených pri dopravných nehodách spôsobených motorovými vozidlami sledovaný smernicou 2009/103/ES však nevyžaduje, aby bicykle s elektrickým pomocným pohonom patrili pod pojem „vozidlo“ v zmysle článku 1 bodu 1 tejto smernice.**

Napokon tiež Súdny dvor uvádza, že zariadenia, ktoré nie sú poháňané výlučne mechanickým pohonom, ako napríklad bicykel s elektrickým pomocným pohonom, ktorý môže zrýchľovať na rýchlosť 20 km/h bez šliapania do pedálov, sa nezdajú byť takej povahy, že by mohli spôsobiť telesnú alebo materiálnu škodu tretím osobám porovnateľnú so škodou, ktorú môžu spôsobiť motocykle, osobné automobily, nákladné autá alebo iné vozidlá poháňané výlučne mechanickou silou motora, ktorá im umožňuje dosiahnuť výrazne vyšších rýchlostí.

NEKALÁ ZMLUVNÁ PODMIENKA V ZMLUVE O SPOTREBITEĽSKOM ÚVERE ZABEZPEČENOM NEHNUTEĽNOSŤOU SLÚŽIACOU AKO RODINNÉ OBYDLIE

C-598/21
Všeobecná úverová banka

Dátum podania návrhu
28. september 2021

Dátum rozsudku
9. november 2023

Právna oblasť
- nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách
- smernica 93/13/EHS
- predčasná splatnosť spotrebiteľského úveru
- proporcionalita vo vzťahu k nesplneniu zmluvných povinností zo strany spotrebiteľa
- mimosúdny predaj obydlia spotrebiteľa

Pôvod prejudiciálnych otázok
Krajský súd v Prešove (Slovenská republika)

Záver
Súd musí pri skúmaní nekalej zmluvnej podmienky obsiahnutej v zmluve o spotrebiteľskom úvere zabezpečenom nehnuteľnosťou, ktorá slúži ako rodinné obydlie spotrebiteľa posúdiť otázku proporcionality medzi možnosťou predajcu či dodávateľa požadovať splatenie celého úveru a závažnosťou nesplnenia určitej povinnosti spotrebiteľom, ako aj s ohľadom na možnosť, že predajca či dodávateľ môže pristúpiť k vymáhaniu dlžnej sumy predajom rodinného obydlia spotrebiteľa v mimosúdnom konaní.

Skutkové okolnosti prípadu
Vo februári roku 2012 poskytla Všeobecná úverová banka (ďalej VÚB banka) osobám SP a CI spotrebiteľský úver, ktorý mal byť splácaný po dobu 20 rokov a bol zabezpečený záložným právom na rodinný dom, v ktorom mali SP a CI spolu s ďalšími osobami trvalý pobyt. Poskytnutý úver bol prioritne použitý na splatenie viacerých predchádzajúcich úverov poskytnutých spoločnosťou Consumer Finance Holding a. s., s ktorou bola VÚB banka v čase uzatvárania týchto úverov

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

hospodársky prepojená, ktoré SP a CI nedokázali splácať. Okrem toho, samotná VÚB banka v minulosti poskytla SP a CI viacero úverov, ktoré mali slúžiť rovnakému účelu, teda splateniu dlhov a nákladov plynúcich z predchádzajúcich nesplácaných úverov.

V čase menej ako rok od uzavretia predmetnej zmluvy o úvere požadovala VÚB banka vrátenie celej dlžnej sumy na základe uplatnenia klauzuly o predčasnej splatnosti celého dlhu, keďže SP a CI boli platobne neschopní. Uplatnenie klauzuly o predčasnej splatnosti umožnilo banke iniciovať predaj rodinného obydlia ich klientov formou mimosúdnej, tzv. dobrovoľnej dražby. V nadväznosti na to podali SP a CI na súd návrh na zdržanie sa výkonu záložného práva predajom ich rodinného domu s odôvodnením, že takýto postup porušuje ich práva v postavení spotrebiteľov (smernica 93/13/EHS). 6

Tento návrh SP a CI bol opakovane zamietnutý prvostupňovým súdom (Okresný súd Prešov), pričom svoje rozhodnutie odôvodňoval aj judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, z ktorej podľa jeho názoru vyplýva, že z rozsudku Kušionová (C-34/13) 7 nemožno vyvodiť, že ustanovenia smernice 93/13/EHS by bránili slovenskej právnej úprave, ktorá umožňuje mimosúdny výkon záložného práva formou predaja nehnuteľnosti, ktorú spotrebiteľ poskytol ako zábezpeku, na dobrovoľnej dražbe, aj keď ide o jeho obydlie a zabezpečená pohľadávka je založená na zmluve obsahujúcej nekalé podmienky.

Vnútroštátny súd, Krajský súd v Prešove ako odvolací súd, sa domnieva, že ochrana pred neprimeranými zásahmi do práv spotrebiteľov vrátane ich práva na obydlie je osobitne dôležitá pred uskutočnením predaja nehnuteľnosti. Slovenské hmotné právo neustanovuje žiadnu inú možnosť ochrany *ex ante*, takže spotrebitelia v prípade dobrovoľnej dražby ich obydlia nemajú inú možnosť než podať žalobu o zdržanie sa výkonu záložného práva formou tohto predaja. V prejednávanej veci sa zmluva o úvere vzťahovala na obdobie dvadsiatich rokov, pričom banka uplatnila klauzulu o predčasnej splatnosti úveru menej než jeden rok po uzavretí tejto zmluvy z dôvodu omeškania so splátkou vo výške 1 106,50 eura. Hodnota rodinného domu, ktorý je predmetom predaja, je pritom najmenej tridsaťkrát vyššia ako suma, pre ktorú VÚB banka vyhlásila predčasnú splatnosť úveru a pristúpila k výkonu záložného práva. Vnútroštátny súd uviedol, že uplatnenie klauzuly o predčasnej splatnosti podlieha len jedinej podmienke, a to trojmesačnému omeškaniu s platbou a upozorneniu zo strany veriteľa v dodatočnej lehote nie kratšej ako pätnásť dní. Bolo teda možné, že takáto právna úprava a rovnako aj spomenutá judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky by mohli byť v rozpore s právom Únie a to najmä so zásadou proporcionality, keďže predaj nehnuteľnosti v ktorej má spotrebiteľ trvalý pobyt je možný aj v prípadoch menej závažných porušení zmluvy. V tejto súvislosti sa vnútroštátny súd obrátil na Súdny dvor s otázkou, či je súdne preskúmanie proporcionality klauzuly o predčasnej splatnosti z hľadiska závažnosti porušenia povinností spotrebiteľa zlučiteľné s právom Únie.

Právne posúdenie veci

Súdny dvor vo svojom rozsudku v prvom rade vysvetľuje a spresňuje, že spomínaná klauzula o splatnosti celého úveru patrí do pôsobnosti smernice 93/12/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, a teda nespadá pod výnimku z jej aplikácie. Podľa článku 1 ods. 2 tejto smernice totiž zmluvné podmienky, ktoré odrážajú záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia, nepodliehajú ustanoveniam tejto smernice. Aj keď je pravdou, že predmetná zmluvná klauzula preberá ustanovenia slovenského práva, 8 tieto ustanovenia nie je možné považovať za kogentné.

Pokiaľ ide o vlastnú odpoveď na položenú otázku Súdny dvor konštatuje, že **súdne preskúmanie prípadnej nekalej povahy klauzuly o splatnosti celého úveru musí zahŕňať preskúmanie jej proporcionality.**

Súdny dvor pripomenul, že už opakovane rozhodol, že na účely určenia, či zmluvná podmienka o predčasnej splatnosti hypotekárneho úveru spôsobuje značnú nerovnováhu v neprospech spotrebiteľa, je relevantná najmä otázka, či právo predajcu alebo dodávateľa požadovať splatenie celého úveru je podmienené tým, že spotrebiteľ nesplní povinnosť, ktorá je v rámci predmetného zmluvného vzťahu podstatná, či sa toto právo priznáva v prípadoch, v ktorých je takéto nesplnenie povinnosti dostatočne závažné z hľadiska doby splácania úveru a jeho

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

výšky, či toto právo predstavuje odchýlku od právnych predpisov uplatniteľných v danej oblasti pri neexistencii osobitných zmluvných ustanovení, a či vnútroštátne právo stanovuje primerané a účinné prostriedky, ktoré spotrebiteľovi, na ktorého sa takáto podmienka uplatní, umožnia, aby odvrátil účinky takejto splatnosti úveru. [9]

Z toho vyplýva, že vnútroštátny súd pri posudzovaní prípadnej nekalej povahy zmluvnej podmienky musí najmä preskúmať proporcionalitu práva priznaného veriteľovi požadovať na základe tejto podmienky všetky dlžné sumy, čo znamená, že tento **súd zohľadní najmä závažnosť nesplnenia zmluvných povinností zo strany spotrebiteľa, akými sú výška nezaplatených splátok vo vzťahu k celkovej výške úveru a k dĺžke trvania zmluvy**.

Vzhľadom na účinky, ktoré môže mať klauzula o predčasnej splatnosti vložená do zmluvy o spotrebiteľskom úvere zabezpečenom nehnuteľnosťou slúžiacou ako rodinné obydlie, vnútroštátny súd pri posudzovaní nekalej povahy práva, ktoré táto klauzula priznáva veriteľovi, musí vo svojom preskúmaní prípadnej zmluvnej nerovnováhy spôsobenej uvedenou klauzulou zohľadniť okolnosť, že **jej uplatnenie môže prípadne viesť k tomu, že veriteľ bude vymáhať sumy dlžné na základe tejto klauzuly predajom tejto nehnuteľnosti v mimosúdnom konaní**. Z tohto pohľadu je potom súd pri svojom posúdení prostriedkov umožňujúcich spotrebiteľovi odvrátiť účinky splatnosti všetkých súm dlžných na základe zmluvy o úvere povinný zohľadniť dôsledky vysťahovania spotrebiteľa a jeho rodiny z obydlia, v ktorom majú hlavné bydlisko. V práve Únie totiž predstavuje právo na obydlie základné právo zaručené článkom 7 Charty, ktoré musí vnútroštátny súd zohľadniť pri vykonávaní smernice 93/13/EHS.

Ak súd dospeje k záveru, že takáto podmienka je nekalá, prináleží tomuto súdu, aby vylúčil jej uplatnenie tak, aby už nevyvolávala záväzné účinky voči spotrebiteľovi, pokiaľ proti tomu tento spotrebiteľ nemá námietky.

JUDr. Tatiana Siranko Kanáliková, PhD.
Kancelária Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

Poznámky:

[1] Dohovor o občianskoprávnych aspektoch medzinárodných únosov detí prijatý 25. októbra 1980 v Haagu (Haagsky dohovor).

[2] Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000.

[3] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení občianskoprávnej zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti.

[4] Pozri rozsudok z 23. októbra 2012, Marques Almeida, C-300/10, bod 29; ako aj rozsudok z 30. marca 2023, AR a i. (Žaloba priamo proti poistiteľovi), C-618/21, bod 43 a tam citovanú judikatúru.

[5] Vymedzenie pojmu „vozidlo“ uvedené v smernici sa zmení a doplní od 23. decembra 2023, kedy sa smernica (EÚ) 2021/2118 Európskeho parlamentu a Rady z 24. novembra 2021, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2009/103/ES stane aplikovateľnou. Nová definícia bude výslovne uvádzať, že „vozidlo“ je „akékoľvek motorové vozidlo poháňané výlučne mechanickou silou“ a doplní špecifikácie týkajúce sa hmotnosti a rýchlosti.

[6] Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách.

[7] Rozsudok z 10. septembra 2014, Kušionová, C-34/13.

[8] § 53 ods. 9 a § 565 Občianskeho zákonníka (zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník).

[9] Pozri rozsudok z 26. januára 2017, Banco Primus, C-421/14, bod 66 a citovanú judikatúru.

Výber rozhodnutí súdov členských štátov EÚ z oblasti správneho práva (JuriFast)

NEMECKO

Autor rozhodnutia
Spolkový správny súd (*Bundesverwaltungsgericht*)

Dátum rozhodnutia
13. október 2022

Značka konania
ECLI:DE:BVerwG:2022:131022U2C7.21.0

Právna oblasť
- pracovné právo
- smernica 2003/88/ES

Strany konania
- dovolateľ
- Spolkový úrad kriminálnej polície

Rozhodnutie bez prejudiciálneho konania.

Prestávky v pracovnej pohotovosti ako pracovný čas v zmysle ustanovenia článku 2 ods. 1 Smernice 2003/88/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času.

Sporným bolo, či prestávky v práci v rámci pracovnej pohotovosti možno podľa ustanovenia článku 2 ods. 1 Smernice 2003/88/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času, považovať za pracovný čas, za ktorý žalobca požadoval finančnú náhradu, a či paragraf 5 ods. 2 druhého nariadenie, ktorým sa mení nariadenie o pracovnom čase z 11. decembra 2014 (*Zweiten Verordnung zur Änderung der Arbeitszeitverordnung vom 11. Dezember 2014*) možno považovať za súladný s právom EÚ.

Skutkový stav
Žalobca požadoval finančnú náhradu za čas prestávky počas "pracovnej pohotovosti" v rámci výkonu práce ochrankára. Podľa súdu prvého stupňa má žalobca nárok na odškodnenie podľa zákona o štátnej službe z dôvodu protizákonnej práce nadčas. Žalovaný ho zamestnával nad rámec stanoveného týždenného pracovného času 41 hodín.

Podľa vnútroštátneho súdu prestávky v práci podliehajúce povinnosti zotrvania na pracovisku predstavujú pracovný čas podľa koncepcie práva EÚ, ktorá musí slúžiť aj ako základ pre uplatnenie vnútroštátneho práva. Rozporné ustanovenia nemeckého práva o pracovnom čase by sa nemali uplatňovať. Počas predmetného obdobia bol žalobca povinný dodržiavať prestávky počas priamej ochrany osôb a výkonu služby bez priameho styku s klientami. Žalobca sa mohol domáhať náhrady škody za protizákonnú prácu nadčas aj na základe práva EÚ o zodpovednosti. Spolkový správny súd aplikáciou doktríny „*acte clair*“ v tejto veci uviedol:

„1. Prestávky v rámci pracovnej pohotovosti sa automaticky nepovažujú za pracovný čas s v zmysle článku 2 ods. 1 smernice 2003/88/ES. Naopak, v kontexte celkového posúdenia všetkých relevantných okolností konkrétneho prípadu je potrebné preskúmať, či obmedzenia uložené zamestnancovi sú také, že objektívne a veľmi výrazne obmedzujú jeho schopnosť slobodne hospodáriť s časom a venovať sa vlastným záujmom (viď. rozsudok SDEÚ z 9. septembra 2021 – C-107/19).

2. Paragraf 5 ods. 2 bod 2 prvá veta Druhého nariadenia, ktorým sa mení nariadenie o pracovnom čase z 11. decembra 2014 (Zweiten Verordnung zur Änderung der Arbeitszeitverordnung vom 11. Dezember 2014) nie je v súlade s pojmom pracovný čas v práve Únie v zmysle článku 2 bodu 1 smernice 2003/88/ES, pretože jeho zohľadňovanie podlieha schváleniu príslušným orgánom a závisí od existencie osobitných okolností umožňujúcich zásah.“

Výber rozhodnutí súdov členských štátov EÚ z oblasti správneho práva (JuriFast)

HOLANDSKO

Autor rozhodnutia
Štátna rada (*Raad van State*)

Dátum rozhodnutia
30. august 2023

Značka konania
ECLI:NL:RVS:2023:3275

Právna oblasť
- azylová politika
- smernica 2011/95/EÚ
- smernica 2013/32/EÚ
- článok 4 Charty základných práv Európskej únie

Strany konania
- odvolatelia
- Štátny tajomník pre spravodlivosť a bezpečnosť

Návrh Štátnej rady na začatie prejudiciálneho konania [vec vedená na SD EÚ ako C-551/23]. Ide o ďalší doplnený návrh zo strany Holandska na začatie prejudiciálneho konania v danej veci. Zhrnutie prejudiciálnej otázky.

Medzinárodná ochrana – článok 2 písm. e) smernice 2011/95/EÚ – článok 33 ods. 1 a 2 smernice 2013/32/EÚ – vzájomné uznanie postavenia utečenca.

Oddelenie správneho práva Štátnej rady chce odpoveď na otázku, ako zaobchádzať s cudzincami, ktorí požiadali o azyl v Holandsku, ktorým grécke orgány už priznali postavenie utečenca. Tieto prípady sa týkajú cudzincov z Libanonu, Sýrie a Somálska, ktorí prvýkrát požiadali o medzinárodnú ochranu v Grécku. Grécke orgány im priznali postavenie utečenca. Následne odcestovali do Holandska, kde podali novú žiadosť o azyl. V tomto prípade štátny tajomník nemôže vrátiť cudzincov do Grécka vzhľadom na situáciu v prijímajúcej krajine. Holandsko vychádza z toho, že niektoré osoby z tretích krajín, ktoré požívajú medzinárodnú ochranu v Grécku, sa nemôžu vrátiť do tohto členského štátu, pretože životné podmienky v tomto členskom štáte by ich vystavili vážnemu riziku neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania v zmysle článku 4 Charty základných práv Európskej únie. Preto štátny tajomník sám preskúmal podstatu ich žiadostí o azyl, pričom vo všetkých troch prípadoch zaujal stanovisko, že týchto cudzincov nemožno považovať za utečencov. Ich žiadosti teda zamietol.

Štátna rada chce vedieť, či je Holandsko v takýchto prípadoch viazané postavením utečenca, ktorý mu udelilo Grécko. Z tohto dôvodu sa Štátna rada obrátila s návrhom na začatie prejudiciálneho konania na SD EÚ a položila tieto otázky:

„1. V prípade, že členský štát nemôže využiť možnosť stanovenú v článku 33 ods. 2 písm. a) smernice 2013/32/EÚ a vyhlásiť žiadosť o medzinárodnú ochranu za neprípustnú, s cieľom priznať postavenie utečenca v inom členskom štáte z dôvodu, že životné podmienky v tomto členskom štáte by žiadateľa vystavili vážnemu riziku neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania v zmysle článku 4 Charty základných práv EÚ, článok 3 ods. 1 druhá veta nariadenia č. 604/2013, článok 4 ods. 1 druhá veta a článok 13 smernice 2011/95/EÚ, ako aj článok 10 ods. 2 a 3, článok 33 ods. 1 a ods. 2 písm. a) smernice 2013/32/EÚ sa majú vykladať v tom zmysle, že skutočnosť, že postavenie utečenca už bolo priznané, bráni členskému štátu posúdiť žiadosť o medzinárodnú ochranu, ktorá mu bola podaná s tým, že výsledok je už vopred istý a zaväzuje ho priznať žiadateľovi postavenie utečenca bez toho, aby preskúmal vecné podmienky tejto ochrany?

2. Ak nie, mal by členský štát, ktorý žiadosť skúma, považovať žiadateľa o medzinárodnú ochranu – ktorý sa nemôže vrátiť do členského štátu, ktorý mu priznal postavenie utečenca – za osobu, ktorá žiada o medzinárodnú ochranu po prvýkrát? Je vyšetrujúci členský štát povinný pri posudzovaní tejto žiadosti nejakým spôsobom zohľadniť postavenie, ktoré mu udelil iný členský štát? A ak áno, akým spôsobom?

3. Má sa článok 4 ods. 1 a 2 smernice 2011/95/EÚ v prípade, že žiadateľ o medzinárodnú ochranu už bol uznaný za utečenca iným členským štátom, vykladať v tom zmysle, že ak žiadateľ poskytne konkrétne v tomto smere určité dôkazy, musí si vyžiadať dokumenty alebo ďalšie informácie od členského štátu poskytujúceho postavenie [utečenca], aby zistil, na základe akých skutočností a/alebo dokumentov tento členský štát pristúpil k uznaniu žiadateľa za utečenca?

Výber rozhodnutí súdov členských štátov EÚ z oblasti správneho práva (JuriFast)

4. V prípade, že postavenie udelené prvým členským štátom má prevziať iný členský štát (pozri otázku č. 1) a následne sa zistí, že žiadateľ o medzinárodnú ochranu nespĺňa alebo prestal spĺňať podmienky stanovené v kapitolách II a III smernice 2011/95/EÚ, majú sa články 11 a 14 tejto smernice vykladať v tom zmysle, že tento iný členský štát tiež môže odňať, ukončiť alebo neobnoviť štatút udelený prvým členským štátom?"

Tento text je zverejnený v originálnom znení na webovej adrese: https://www.aca-europe.eu/WWJURIFAST26_WEB/DOCS/NL01/NL01000549.pdf.

Preklad:

Mgr. Laura Chovanová,
Kancelária Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

Zdroje:

1. *Decision without preliminary reference – Summary in case No. ECLI:DE:BVerwG:2022:131022U2C7.21.0* [online]. Jurifast, 2023 [cit. 2023-11-03]. Dostupné z: https://www.aca-europe.eu//WWJURIFAST26_WEB/DOCS/BE01/BE01000174.pdf.

2. *Summary of a preliminary question in case No. 202202776/1/V3, 202203031/1/V3 en 202205428/1/V3, ECLI:NL:RVS:2023:3275* [online]. Jurifast, 2023 [cit. 2023-11-03]. Dostupné z: https://www.aca-europe.eu/WWJURIFAST26_WEB/DOCS/NL01/NL01000553.pdf.

3. *Urteil vom 13.10.2022 – BVerwG 2 C 7.21, ECLI:DE:BVerwG:2022:131022U2C7.21.0. Pausen in „Bereithaltung" als Arbeitszeit* [online]. Bundesverwaltungsgericht, 2022 [cit. 2023-11-03]. Dostupné z: BVerwG 2 C 7.21, Urteil vom 13. Oktober 2022 | Bundesverwaltungsgericht

4. *Volledige tekst 202202776/1/V3, 202203031/1/V3 en 202205428/1/V3. Datum uitspraak: 30 augustus 2023* [online]. Raad van State, 2023 [cit. 2023-11-03]. Dostupné z: https://www.aca-europe.eu/WWJURIFAST26_WEB/DOCS/NL01/NL01000549.pdf.

Šport a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Preklad materiálu (tzv. *factsheet*), ktorý zostavilo tlačové oddelenie Európskeho súdu pre ľudské práva.

PRÁVO NA ŽIVOT (ČLÁNOK 2 DOHOVORU)

Harrisonová a ďalší proti Spojenému kráľovstvu

25. marec 2014 (rozhodnutie o prijateľnosti)

Sťažovatelia, príbuzní 96 fanúšikov, ktorí zomreli počas tragédie na [štadióne] Hillsborough v roku 1989, sa sťažovali podľa článku 2 (právo na život) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd [ďalej len „Dohovor“] na to, že pôvodné vyšetrovanie bolo nedostatočné a že aj napriek tomu, že bolo nariadené vykonanie nových vyšetrovaní, museli čakať viac ako 24 rokov na také vyšetrovanie úmrtí, ktoré by bolo v súlade s článkom 2.

So zreteľom na pochopiteľnú absenciu kritiky zo strany sťažovateľov voči rýchlym a účinným opatreniam, ktoré doteraz prijali rôzne orgány Spojeného kráľovstva za účelom ďalšieho vyšetrovania úmrtí ich rodinných príslušníkov následne po zriadení Nezávislého panelu Hillsborough v septembri 2012 a s ohľadom na prebiehajúce súdne prieskumy a vyšetrovania, Európsky súd pre ľudské práva [ďalej len „Súd“] rozhodol, že sťažnosti musia byť považované za predčasné a vyhlásil ich za **neprijateľné** podľa článku 35 (podmienky prijateľnosti) Dohovoru. Súd ďalej poznamenal, že ak by sťažovatelia boli nespokojní s dosahovaným pokrokom [vyšetrovania] alebo ak by po ukončení vyšetrovaní a súdnych prieskumov neboli spokojní s ich výsledkom, zostala by pre nich otvorená možnosť podania ďalších sťažností na Súd.

ZÁKAZ NEĽUDSKÉHO ALEBO PONIŽUJÚCEHO ZAOBCHÁDZANIA (ČLÁNOK 3 DOHOVORU)

Hentschel a Stark proti Nemecku

9. november 2017

Tento prípad sa týkal sťažnosti dvoch futbalových fanúšikov na zlé pozápasové zaobchádzanie zo strany polície a na nedostatočnosť následného vyšetrovania.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 3** (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) Dohovoru vo vzťahu k zaobchádzaniu so sťažovateľmi zo strany polície, keďže nebolo možné bez dôvodných pochybností preukázať, že udalosti [prípadu] sa stali tak, ako boli opísané sťažovateľmi.

Súd však rozhodol, že **došlo k porušeniu článku 3** Dohovoru vo vzťahu k vyšetrovaniu tvrdení sťažovateľov. V tomto ohľade Súd najmä zohľadnil, že policajti poriadkovej polície v helmách na sebe nemali menovky ani iné individualizovateľné označenia, ale iba identifikačné čísla na zadnej strane helmy. Z toho dôvodu sa osobitne dôležitými stali iné prostriedky zisťovania totožnosti osôb zodpovedných za údajné zlé zaobchádzanie. Ťažkosti vyplývajúce z nedostatku identifikačných insígnií však neboli dostatočne vyvážené inými vyšetrovacími úkonmi. Predovšetkým, vyšetrovacej jednotke boli sprístupnené iba úryvky video materiálov natočených poriadkovými jednotkami a niektorí potenciálne významní svedkovia neboli identifikovaní a vypočutí.

Šport a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

PRÁVO NA SLOBODU A BEZPEČNOSŤ (ČLÁNOK 5 DOHOVORU)

Ostendorf proti Nemecku
7. marec 2013

Sťažovateľ, futbalový fanúšik, sa sťažoval na svoje štyri hodiny trvajúce policajné zadržanie z dôvodu, aby mu bolo zabránené zorganizovať a zúčastniť sa násilného stretu medzi futbalovými chuligánmi.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 5 ods. 1** (právo na slobodu a bezpečnosť) Dohovoru, konštatujúc, že sťažovateľovo policajné zadržanie bolo oprávnené podľa tohto článku ako zákonné pozbavenie slobody *„preto, aby sa zaručilo splnenie povinnosti ustanovenej zákonom"*. Súd najmä vzal do úvahy, že zadržanie sťažovateľa slúžilo na splnenie jeho špecifickej a konkrétnej povinnosti zdržať sa organizovania bitky medzi proti sebe stojacimi skupinami chuligánov na futbalovom zápase.

S., V. a A. proti Dánsku (sťažnosti č. 35553/12, 36678/12 a 36711/12)
22. október 2018 (veľká komora)

Prípad sa týkal viac ako sedemhodinového zadržania sťažovateľov v októbri 2009, keď boli v Kodani za účelom sledovania futbalového zápasu medzi Dánskom a Švédskom. Úrady sťažovateľov zadržali, aby zabránili chuligánskym násilnostiam. Sťažovatelia sa neúspešne domáhali odškodnenia na dánskych súdoch. Sťažovali sa najmä na to, že ich zadržanie bolo nezákonné, keďže prekročilo dĺžku lehoty stanovenej vnútroštátnym právom.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 5 ods. 1** (právo na slobodu a bezpečnosť) Dohovoru, pričom rozhodol, že dánske súdy našli správnu rovnováhu medzi právom sťažovateľov na slobodu a dôležitosťou prevencie chuligánstva. Súdy najmä dôkladne preskúmali stratégiu polície na zabránenie stretom v predmetný deň a rozhodli, že polícia: zohľadnila šesťhodinovú lehotu na preventívne zadržanie podľa vnútroštátneho práva, aj keď ju mierne prekročila; viedla aktívny dialóg s fanúšikmi/priaznivcami pred použitím tvrdších opatrení, ako je zadržanie; zamerala sa na zadržanie len tých osôb, ako sú sťažovatelia, ktoré boli identifikované ako rizikové pre verejnú bezpečnosť; a starostlivo monitorovala situáciu tak, aby mohli byť sťažovatelia prepustení hneď, ako sa situácia upokojí. Štátne orgány okrem toho poskytli konkrétne dôkazy, v ktorých uviedli čas, miesto a osoby poškodené protiprávnym činom chuligánstva, ktorého by sa sťažovatelia s najväčšou pravdepodobnosťou dopustili, keby im v tom nezabránilo ich zadržanie. Pri rozhodovaní, či bolo zadržanie sťažovateľov prípustné podľa Dohovoru, Súd použil flexibilný prístup tak, aby sa používanie krátkodobého zadržania políciou na ochranu verejnosti nestalo neuskutočniteľným. Najmä objasnil a prispôsobil svoju judikatúru podľa článku 5 ods. 1 písm. c) Dohovoru, pričom rozhodol, že druhú časť tohto ustanovenia, a to *„ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť v spáchaní trestného činu"*, možno považovať za samostatný dôvod na obmedzenie osobnej slobody mimo rámca trestného konania.

Šport a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

PRÁVO NA SPRAVODLIVÉ SÚDNE KONANIE (ČLÁNOK 6 DOHOVORU)

FK Mretebi proti Gruzínsku
31. júl 2007

Tento prípad sa týkal vysokých peňažných súm súvisiacich s prestupom futbalistu medzi gruzínskym a zahraničným klubom. V tomto prípade najvyšší súd sťažujúcemu sa klubu nepriznal oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, v dôsledku čoho nebolo jeho odvolanie prejednané. Sťažujúci sa klub sa sťažoval najmä na to, že mu bol odopretý prístup k súdu.

Súd rozhodol, že **došlo k porušeniu článku 6 ods. 1** (právo na spravodlivé súdne konanie) Dohovoru, keďže došlo k neoprávnenému odopretiu prístupu k súdu. Poznamenal najmä, že najvyšší súd nedokázal zabezpečiť správnu rovnováhu medzi záujmom štátu na zabezpečení primeraných súdnych poplatkov, na jednej strane, a záujmom sťažovateľa domôcť sa svojho nároku na súde na strane druhej.

Liga Portuguesa de Futebol Profissional proti Portugalsku
27. apríl 2012 (rozhodnutie o prijateľnosti)

Odvolávajúc sa najmä na článok 6 ods. 1 (právo na spravodlivé súdne konanie) Dohovoru, sťažovateľ, ktorý organizuje profesionálne futbalové súťaže v Portugalsku, sa v tomto prípade okrem iného sťažoval, že v konaní proti portugalským daňovým orgánom mu nebolo poskytnuté stanovisko prokuratúry.

Súd vyhlásil sťažovateľovu sťažnosť podľa článku 6 Dohovoru za neprijateľnú, keďže skonštatoval, že sťažovateľ nebol významným spôsobom znevýhodnený pri uplatňovaní svojho práva na primeranú účasť v predmetnom konaní, najmä z toho dôvodu, že stanovisko prokuratúry neobsahovalo žiadne nové prvky, a vyhodnotil, že ochrana ľudských práv zaručených Dohovorom si nevyžaduje preskúmanie sťažnosti vo veci samej, a že sťažovateľov prípad bol preskúmaný vo veci samej na prvom stupni aj v odvolacom konaní.

Mutu a Pechsteinová proti Švajčiarsku
2. október 2018

Tento prípad sa týkal zákonnosti konania, ktoré iniciovali profesionálni športovci pred Športovým arbitrážnym súdom (CAS). Sťažovatelia, profesionálny futbalista a profesionálna rýchlokorčuliarka najmä tvrdili, že CAS nemožno považovať za nezávislý a nestranný arbitrážny súd. Sťažovateľka tiež namietala, že jej pojednávanie pred disciplinárnou komisiou Medzinárodnej korčuliarskej únie, pred CAS a ani pred švajčiarskym federálnym najvyšším súdom nebolo verejné, a to napriek jej výslovným žiadostiam podaným v tomto smere.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 6 ods. 1** (právo na spravodlivé súdne konanie) Dohovoru v súvislosti s údajnou absenciou nezávislosti Športového arbitrážneho súdu (CAS). [Súd] rozhodol, že rozhodcovské konanie pred CAS, ktorého boli sťažovatelia účastníkmi, musí [účastníkom] poskytovať všetky záruky spravodlivého súdneho konania, a že tvrdenia sťažovateľky týkajúce sa štrukturálnej absencie nezávislosti a nestrannosti CAS, rovnako ako kritika sťažovateľa týkajúca sa nestrannosti niektorých rozhodcov, musia byť zamietnuté. Na druhej strane však Súd rozhodol, že v prípade sťažovateľky **došlo k porušeniu článku 6 ods. 1** Dohovoru pokiaľ ide o to, že pojednávanie pred CAS nebolo verejné, pričom konštatoval, že otázky týkajúce sa opodstatnenosti sankcie uloženej jej za doping, prerokúvané pred CAS, si vyžadovali pojednávanie, ktoré by podliehalo verejnej kontrole.

Pozri tiež: ***Bakker proti Švajčiarsku***, rozhodnutie (Komisie) o prijateľnosti z 3. septembra 2019.

Ali Rıza a ďalší proti Turecku
28. január 2020

Tento prípad sa týkal futbalových sporov. Sťažovatelia – profesionálny futbalista, traja amatérski futbalisti a futbalový rozhodca – predovšetkým tvrdili, že konanie pred rozhodcovskou komisiou Tureckej futbalovej federácie (ďalej len „TFF“) nebolo nezávislé a nestranné. Okrem iného tvrdili, že členovia komisie, ktorí rozhodovali o ich prípadoch, boli zaujatí voči futbalovým klubom, pretože boli vymenovaní správnou radou TFF, ktorá bola zložená prevažne z bývalých členov alebo riadiacich pracovníkov futbalových klubov.

Šport a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Súd rozhodol, že **došlo k porušeniu článku 6 ods. 1** (právo na spravodlivé súdne konanie) Dohovoru z dôvodu absencie nezávislosti a nestrannosti TFF vo vzťahu k prvému a piatemu sťažovateľovi. Spor prvého z nich sa týkal jeho zmluvy, zatiaľ čo spor druhého sa týkal preradenia do nižšej platovej triedy. Rozhodnutia TFF v ich prípadoch neboli predmetom súdneho prieskumu. Súd najmä konštatoval, že výkonný orgán TFF, správna rada ktorú vždy tvorili prevažne členovia alebo výkonní riaditelia futbalových klubov, mal príliš silný vplyv na organizáciu a na fungovanie rozhodcovskej komisie. Ani zákon o TFF neposkytoval primerané záruky na ochranu členov rozhodcovskej komisie pred akýmkoľvek vonkajším tlakom.

Súd ďalej vyhlásil sťažnosti troch amatérskych futbalistov za neprijateľné, najmä preto, že článok 6 Dohovoru sa na ich prípady nevzťahoval.

Súd nakoniec konštatoval, že prípad odhalil systémový problém pokiaľ ide o riešenie futbalových sporov v Turecku, pričom podľa článku 46 (záväznosť a vykonávanie rozsudkov) Dohovoru naznačil, že štát by mal prijať opatrenia na zabezpečenie štrukturálnej nezávislosti rozhodcovskej komisie.

Pozri tiež: ***Sedat Doğan proti Turecku***, ***Naki a Amed Sportif Faaliyetler Kulübü Derneği proti Turecku*** a ***İbrahim Tokmak proti Turecku***, rozsudky z 18. mája 2021.

Platini proti Švajčiarsku

11. február 2020 (rozhodnutie o prijateľnosti)

Pozri nižšie v časti Právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života a obydlia (článok 8 Dohovoru).

Ali Rıza proti Švajčiarsku

13. júl 2021

Tento prípad sa týkal sporu medzi profesionálnym futbalistom a jeho bývalým tureckým ligovým klubom Trabzonspor. Sťažovateľ sa sťažoval, že Turecká futbalová federácia mu nariadila zaplatiť náhradu škody za to, že opustil klub bez výpovede pred uplynutím platnosti zmluvy. Obrátil sa na Športový arbitrážny súd (CAS) so sídlom v Lausanne, ktorý rozhodol, že nie je príslušný na prejednanie veci. Toto rozhodnutie potvrdil federálny najvyšší súd. Sťažovateľ tvrdil, že sa nemohol obrátiť na nestranný a nezávislý súd, a že v dôsledku toho bolo porušené jeho právo na prístup k súdu. Namietal tiež, že sa nevykonalo [verejné] pojednávanie a že pred federálnym najvyšším súdom nebola dodržaná zásada rovnosti zbraní.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 6 ods. 1** (právo na spravodlivé súdne konanie) Dohovoru, pokiaľ ide o právo na prístup k súdu. Konštatoval najmä, že CAS v podrobnom a odôvodnenom rozhodnutí presvedčivo vysvetlil, prečo sa nemohol zaoberať sporom, a najmä prečo spor nemal medzinárodný prvok. Z uvedeného vyplýva, že sa sťažovateľ obrátil na súd, ktorý nebol príslušný na preskúmanie jeho sťažnosti. Rozsudok federálneho najvyššieho súdu taktiež obsahoval odôvodnenie zaoberajúce sa všetkými dôvodmi odvolania, ktoré uviedol sťažovateľ. Rozhodnutia oboch súdov neboli svojvoľné ani zjavne neodôvodnené. V prejednávanej veci Súd vzhľadom na uvedené skutočnosti, mimoriadne slabú súvislosť medzi sporom sťažovateľa a Švajčiarskom a osobitnú povahu konania pred CAS a federálnym najvyšším súdom rozhodol, že obmedzenie práva na prístup k súdu nebolo neprimerané sledovanému cieľu, ktorým je riadny výkon spravodlivosti a efektivita vnútroštátnych súdnych rozhodnutí.

Súd ďalej vyhlásil za neprijateľné sťažnosti týkajúce sa nevykonania pojednávania a údajného nedodržania zásady rovnosti zbraní, pričom rozhodol, že tieto sťažnosti boli zjavne nepodložené.

Šport a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

PRÁVO NA REŠPEKTOVANIE SÚKROMNÉHO A RODINNÉHO ŽIVOTA A OBYDLIA (ČLÁNOK 8 DOHOVORU)

Friend a ďalší proti Spojenému kráľovstvu

24. november 2009 (rozhodnutie o prijateľnosti)

Tieto sťažnosti sa týkali zákonných zákazov, ktoré v Spojenom kráľovstve zaviedol Zákon o ochrane voľne žijúcich cicavcov (v Škótsku) z roku 2002 a Zákon o poľovníctve z roku 2004 o tradičných praktikách lovu so psami. Sťažovatelia, mimovládna organizácia a jedenásť súkromných osôb, napadli tieto právne predpisy na vnútroštátnych súdoch, ale ich odvolania k Snemovni lordov boli zamietnuté. Sťažovatelia sa sťažovali najmä na porušenie ich práva na rešpektovanie súkromného života a v niektorých prípadoch aj na porušenie ich práva na rešpektovanie obydlia.

Súd vyhlásil sťažnosti sťažovateľov podľa článku 8 (právo na rešpektovanie súkromného života a obydlia) Dohovoru za **neprijateľné** vzhľadom na ich zjavnú nepodloženosť. Poznamenal najmä, že hoci súkromný život je široký pojem, to neznamená, že chráni každú činnosť, ktorú by sa osoba mohla snažiť vykonávať spolu s inými ľudskými bytosťami za účelom nadviazania a rozvíjania vzťahov s nimi. Napriek zrejmému pocitu radosti a osobného naplnenia, ktorý z neho sťažovatelia mali, a napriek medziľudským vzťahom, ktoré si prostredníctvom neho vytvorili, bolo poľovníctvo príliš vzdialené od osobnej autonómie sťažovateľov a medziľudské vzťahy, na ktoré sa odvolávali, mali príliš široký a neurčitý rozsah na to, aby zákazy poľovníctva predstavovali zásah do ich práv podľa článku 8.

Pokiaľ ide ďalej o tých sťažovateľov, ktorí tvrdili, že nemožnosť poľovať na svojich pozemkoch predstavovala zásah do ich obydlia, Súd poznamenal najmä to, že pojem obydlie nezahŕňa pozemok, na ktorom vlastník povolil alebo zabezpečil vykonávanie športu, a rozšíriť tento pojem takýmto spôsobom by znamenalo prekročenie jeho významu.

Fédération Nationale des Syndicats Sportifs (FNASS) a ďalší proti Francúzsku

(pozri tiež nižšie v časti Sloboda pohybu)
18. január 2018

Tento prípad sa týkal požiadavky na cieľovú skupinu profesionálnych športovcov, aby nahlasovali miesto svojho pobytu na účely neohlásených antidopingových kontrol. Sťažovatelia najmä tvrdili, že systém, ktorý od nich vyžaduje, aby predložili úplné štvrťročné informácie o svojom pobyte a aby za každý deň uviedli 60 minútový časový úsek, počas ktorého budú k dispozícii na testovanie, predstavoval neodôvodnený zásahu do ich práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života a obydlia.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 8** (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života a obydlia) Dohovoru v súvislosti so sťažnosťami sedemnástich z individuálnych sťažovateľov [1] a konštatoval, že Francúzsko dosiahlo spravodlivú rovnováhu medzi rôznymi dotknutými záujmami. Osobitne, so zreteľom na vplyv požiadavky týkajúcej sa miesta pobytu na súkromný život sťažovateľov, sa Súd napriek tomu domnieval, že dôvody verejného záujmu, pre ktoré bola táto požiadavka nevyhnutná, mali špecifický význam a odôvodňovali obmedzenia ich práv podľa článku 8. Súd tiež skonštatoval, že zúženie alebo zrušenie príslušných povinností by viedlo k nárastu nebezpečenstva dopingu z hľadiska zdravia profesionálnych športovcov a všetkých osôb, ktoré vykonávajú šport, a bolo by v rozpore s európskym a medzinárodným konsenzom o potrebe vykonávania neohlásených testov ako súčasti dopingovej kontroly.

Platini proti Švajčiarsku

11. február 2020 (rozhodnutie o prijateľnosti)

Proti sťažovateľovi, bývalému profesionálnemu futbalistovi, prezidentovi UEFA a viceprezidentovi FIFA, bolo začaté disciplinárne konanie v súvislosti s „príplatkom“ k mzde vo výške 2 miliónov švajčiarskych frankov (CHF), ktorý dostal v roku 2011 v súvislosti s ústnou zmluvou medzi ním a bývalým prezidentom FIFA. Bol mu pozastavený výkon akejkoľvek profesionálnej činnosti súvisiacej s futbalom na štyri roky a uložená pokuta 60 000 CHF. Uviedol najmä, že štvorročné pozastavenie výkonu činnosti bolo nezlučiteľné s jeho slobodou vykonávať profesionálnu činnosť.

Šport a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Súd vyhlásil sťažnosť za **neprijateľnú.** Najmä konštatoval, že vzhľadom na závažnosť pochybenia, vedúce postavenie, ktoré sťažovateľ zastával v riadiacich orgánoch futbalu a potrebu obnoviť dobré meno športu a FIFA sa sankcia nezdala byť neprimeraná ani svojvoľná. Vnútroštátne orgány zohľadnili všetky dotknuté záujmy pri potvrdzovaní opatrenia FIFA, ktoré bolo následne zmiernené Športovým arbitrážnym súdom. Súd tiež poznamenal, že sťažovateľovi boli poskytnuté vnútroštátne inštitucionálne a procesné záruky, ktoré mu umožnili napadnúť rozhodnutie FIFA a predložiť argumenty na svoju obhajobu.

Athletics South Africa proti Švajčiarsku
5. október 2021 (rozhodnutie o prijateľnosti)

Táto sťažnosť úzko súvisela s prípadom Semenyová proti Švajčiarsku (pozri nižšie v časti Zákaz diskriminácie). Sťažujúci sa zväz, regulačný orgán pre atletiku v Južnej Afrike, argumentoval najmä tým, že nové nariadenia vydané Medzinárodnou asociáciou atletických federácií (IAAF), ktoré upravujú požiadavky na zaradenie do kategórie žien pre športovcov s rozdielnym pohlavným vývojom (tzv. nariadenia DSD), spôsobili neopodstatnený a neprimeraný zásah do podstaty práva na fyzickú, morálnu a psychickú integritu, ako aj do práva na psychickú integritu športovca. Sťažujúca sa asociácia tiež tvrdila, že M. C. Semenyová trpela neodôvodneným obmedzením výkonu svojho povolania v dôsledku nariadení DSD, ktoré jej znemožňovali súťažiť na medzinárodnej úrovni.

Súd vyhlásil sťažnosť za **neprijateľnú** z dôvodu nezlučiteľnosti s ustanoveniami Dohovoru z hľadiska osobnej pôsobnosti. Najmä poznamenal, že hoci Švajčiarsky federálny súd uznal, že sťažujúci sa zväz má spôsobilosť napadnúť nariadenia DSD, nestačí to na to, aby bol zväz považovaný za poškodeného pre účely článku 34 (individuálne sťažnosti) Dohovoru. Sťažujúci sa zväz ako právnická osoba nebol priamo a osobne poškodený údajnými porušeniami.

SLOBODA MYSLENIA, SVEDOMIA A NÁBOŽENSTVA (ČLÁNOK 9 DOHOVORU)

Dogruová proti Francúzsku a **Kervanciová proti Francúzsku**
4. december 2008

Sťažovateľky, obe moslimky, boli zapísané do prvého ročníka štátnej strednej školy v [školskom] roku 1998/1999. Viackrát sa zúčastnili na hodinách telesnej výchovy, počas ktorých mali na hlavách svoje šatky a odmietli si ich dať dole napriek opakovaným žiadostiam zo strany učiteľa. Školská disciplinárna komisia rozhodla o ich vylúčení zo školy za porušenie povinnosti usilovnosti tým, že sa aktívne nezúčastňovali na vyučovaní, a toto rozhodnutie potvrdili aj súdy.

Súd rozhodol, že ani v jednom prípade **nedošlo k porušeniu článku 9** (sloboda myslenia, svedomia a náboženstva) Dohovoru, pričom najmä konštatoval, že záver, ku ktorému dospeli vnútroštátne orgány, že nosenie závoja ako je islamská šatka, bolo nezlučiteľné s výučbou športových disciplín z dôvodu ochrany zdravia alebo bezpečnosti, bol opodstatnený. Uznal, že uložená sankcia bola dôsledkom odmietnutia sťažovateliek dodržiavať pravidlá platné v priestoroch školy – o ktorých boli riadne informované – a nebola [dôsledkom] ich náboženského presvedčenia, ako tvrdili.

Osmanoğlu a Kocabaşová proti Švajčiarsku
10. január 2017

Tento prípad sa týkal odmietnutia moslimských rodičov poslať svoje dcéry, ktoré nedovŕšili vek puberty, na povinné zmiešané hodiny plávania ako súčasť ich vzdelávania a odmietnutia úradov udeliť im výnimku.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 9** (sloboda myslenia, svedomia a náboženstva) Dohovoru, pričom konštatoval, že uprednostnením povinnosti detí dodržiavať všetky školské osnovy a ich úspešnej integrácie pred súkromným záujmom sťažovateľov získať výnimku zo zmiešaného plávania pre ich dcéry z náboženských dôvodov, švajčiarske orgány neprekročili široký priestor na voľnú úvahu ohľadom povinnej školskej dochádzky, ktorý im bol v tomto prípade poskytnutý. Súd

Šport a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

najmä poznamenal, že záujem detí na plnohodnotnom vzdelávaní, ktoré by im uľahčilo úspešné začlenenie do spoločnosti v súlade s miestnymi zvyklosťami a obyčajmi, prevážil nad želaním rodičov, aby ich deti boli oslobodené od zmiešanej výučby plávania. Športová výchova, ktorej súčasťou bolo plávanie v škole, ktorú navštevovali deti sťažovateľov, mala osobitný význam pre rozvoj a zdravie detí. Záujmom dieťaťa na účasti na týchto vyučovacích hodinách bolo nielen naučiť sa plávať a vykonávať telesné cvičenia, ale predovšetkým zúčastniť sa na tejto aktivite spolu s ostatnými žiakmi, bez ohľadu na pôvod dieťaťa alebo na náboženské alebo filozofické presvedčenie jeho rodičov. Okrem toho úrady ponúkli sťažovateľom veľmi flexibilnú úpravu: ich dcéram bolo povolené nosiť burkini počas hodín plávania a vyzliekať sa bez prítomnosti chlapcov. Tieto úpravy mali za cieľ znížiť vplyv účasti detí na hodinách zmiešaného plávania na náboženské presvedčenie ich rodičov.

SLOBODA PREJAVU (ČLÁNOK 10 DOHOVORU)

Hachette Filipacchi Presse Automobile a Dupuy proti Francúzsku a **Société de Conception de Presse et d'Édition a Ponson proti Francúzsku**
5. marec 2009

Tieto prípady sa týkali odsúdenia vydavateľstiev dvoch časopisov a ich šéfredaktorov za nepriame alebo nezákonné uverejňovanie reklamy na tabakové výrobky, najmä potom, ako v časopisoch Action Auto Moto a Entrevue uverejnili v roku 2002 fotografie jazdca formuly 1 Michaela Schumachera, ktorý mal na sebe logo značky cigariet. Sťažovatelia sa tiež sťažovali na rozdielne zaobchádzanie v súvislosti so športovými prenosmi z motoristického športu v audiovizuálnych médiách v krajine, kde nie je reklama na tabak zakázaná.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 10** (sloboda prejavu) Dohovoru. Vzhľadom na dôležitosť ochrany verejného zdravia, naliehavú potrebu prijať opatrenia na ochranu spoločnosti pred pliagou fajčenia a existenciu zhody na európskej úrovni, pokiaľ ide o zákaz reklamy na tabakové výrobky, konštatoval, že obmedzenia slobody prejavu sťažovateľov v tomto prípade zodpovedali naliehavému verejnému záujmu a neboli neprimerané sledovanému legitímnemu cieľu.

Súd tiež rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 14** (zákaz diskriminácie) **v spojení s článkom 10**, keďže audiovizuálne médiá a tlač sa nenachádzali v podobnej alebo porovnateľnej situácii. Súd poznamenal najmä to, že ako konštatovali francúzske súdy, v danom čase nebolo technicky možné skryť nápisy, logá alebo reklamy na záberoch používaných vysielateľmi. Bolo však možné zdržať sa fotografovania takýchto nápisov, alebo ich zakryť či rozostriť na stránkach časopisov. Súd ďalej uviedol, že v súvislosti so sporom týkajúcim sa záznamov športových podujatí vysielaných niekoľko hodín alebo dní po ich zaznamenaní, francúzsky kasačný súd potvrdil, že priamy prenos pretekov predstavuje jedinú výnimku zo zákazu nepriameho vysielania reklamy tabakových výrobkov.

Šport a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Ressiot a ďalší proti Francúzsku
28. jún 2012

Tento prípad sa týkal vyšetrovaní vykonaných v priestoroch novín L'Equipe a Le Point a v domoch novinárov obvinených z porušenia dôvernosti súdneho vyšetrovania. Orgány chceli určiť zdroj úniku informácií v rámci vyšetrovania možného dopingu v cyklistických pretekoch. Sťažovatelia sa sťažovali že vyšetrovanie [vedené] proti nim bolo vykonané v rozpore s ich právom na slobodu prejavu.

Súd rozhodol, že **došlo k porušeniu článku 10** (sloboda prejavu) Dohovoru, keďže francúzska vláda nepreukázala, že bola dosiahnutá spravodlivá rovnováha medzi rôznymi dotknutými záujmami a prijaté opatrenia neboli primerane úmerné sledovanému legitímnemu cieľu so zreteľom na záujem demokratickej spoločnosti na zabezpečení a zachovaní slobody tlače. Najmä uviedol, že téma dotknutých článkov – doping v profesionálnom športe, v tomto prípade cyklistických pretekoch – a súvisiace problémy sa týkali verejného záujmu. Okrem toho články reagovali na rastúci a legitímny dopyt verejnosti po informáciách o dopingu v športe – najmä v cyklistických pretekoch.

Šimunić proti Chorvátsku
22. január 2019 (rozhodnutie o prijateľnosti)

Sťažovateľ, futbalista, bol uznaný za vinného z priestupku, ktorého obsahom bolo smerovanie odkazov divákom futbalového zápasu, ktoré vyjadrovali alebo podnecovali k nenávisti na základe rasy, národnosti a viery. Tvrdil najmä, že bolo porušené jeho právo na slobodu prejavu.

Súd vyhlásil sťažnosť sťažovateľa podľa článku 10 (sloboda prejavu) Dohovoru za **neprijateľnú** z dôvodu jej zjavnej nepodloženosti, konštatujúc, že zásah do jeho práva na slobodu prejavu bol podložený relevantnými a dostatočnými dôvodmi a že chorvátske orgány s ohľadom na relatívne miernu povahu pokuty uloženej sťažovateľovi a kontext, v ktorom vykrikoval spornú vetu, našli spravodlivú rovnováhu medzi jeho záujmom na slobodnom prejave, na jednej strane a záujmom spoločnosti na podpore tolerancie a vzájomného rešpektu na športových podujatiach, ako aj na boji proti diskriminácii prostredníctvom športu, na strane druhej, čím konali v rámci svojej miery voľnej úvahy. Súd najmä uviedol, že sťažovateľ ako známy futbalista a vzor pre mnohých futbalových fanúšikov si mal byť vedomý možného negatívneho vplyvu provokatívneho skandovania na správanie divákov a mal sa zdržať takéhoto správania.

Sedat Doğan proti Turecku, Nakı a Amed Sportıf Faalıyetler Kulübü Derneği proti. Turecku a **İbrahım Tokmak proti Turecku**
18. máj 2021

Tieto tri veci sa týkali športových sankcií a finančných pokút, ktoré sťažovateľom [2] uložila Turecká futbalová federácia (TFF) za vyjadrenia pre médiá alebo správy uverejnené alebo zdieľané na sociálnych sieťach, a odvolacieho konania, ktoré sťažovatelia proti týmto sankciám viedli na Arbitrážnom výbore federácie. Všetci sťažovatelia spochybnili najmä nezávislosť a nestrannosť Arbitrážneho výboru, a to tak z organizačného, ako aj finančného hľadiska. Taktiež tvrdili, že sankcie, ktoré im boli uložené, porušili ich právo na slobodu prejavu.

V týchto prípadoch Súd rozhodol, že **došlo k porušeniu článku 6 ods. 1** (právo na spravodlivé súdne konanie) Dohovoru z dôvodu nedostatočnej nezávislosti a nestrannosti Arbitrážneho výboru federácie. S odkazom na svoju judikatúru v rozsudku *Ali Rıza a ďalší proti Turecku* (pozri vyššie v časti Právo na spravodlivé súdne konanie) konštatoval štrukturálne nedostatky Arbitrážneho výboru a nedostatok primeraných záruk na ochranu členov výboru pred vonkajšími vplyvmi.

V týchto prípadoch Súd tiež rozhodol, že **došlo k porušeniu článku 10** (sloboda prejavu) Dohovoru. V každom z týchto troch prípadov najmä uviedol, že odôvodnenie ktoré vnútroštátne orgány uviedli vo svojich rozhodnutiach o uložení sankcií sťažovateľom preukázalo, že nebolo vykonané dostatočné vyvažovanie medzi právom sťažovateľov na slobodu prejavu, na jednej strane, a právom vedenia TFF na rešpektovanie ich súkromného života a inými záujmami, ako je zachovanie poriadku a pokoja vo futbalovej komunite, na strane druhej. V oboch prípadoch sa Súd domnieval, že vnútroštátne orgány nevykonali dostatočnú analýzu so zreteľom na všetky kritériá stanovené a uplatňované Súdom v jeho judikatúre týkajúcej sa slobody prejavu. Podľa názoru Súdu turecká vláda nepreukázala, že dôvody uvedené vnútroštátnymi orgánmi

Šport a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

na odôvodnenie sporných opatrení boli relevantné a dostatočné a že tieto opatrenia boli nevyhnutné v demokratickej spoločnosti.

Sťažnosť v štádiu posudzovania

De Carvalho Marques proti Portugalsku ([sťažnosť] č. 10934/21) a päť ďalších sťažností
Sťažnosť bola oznámená portugalskej vláde 5. januára 2023

Sťažovateľmi sú Futbalový klub Porto, jeho riaditeľ pre komunikáciu a informácie a jeho prezident. Sťažnosti sa týkajú disciplinárneho konania, ktoré proti sťažovateľom viedla disciplinárna komisia Portugalskej futbalovej federácie, a na základe ktorého im boli uložené pokuty vo výške od 459 do 15 300 eur a [trest] pozastavenia výkonu funkcie (sťažnosť č. 29703/19) v dôsledku ich výrokov o výkonoch rozhodcov a o rozhodcovskom systéme ako celku. Tieto výroky boli vyslovené, uverejnené alebo odvysielané v médiách.

Súd oznámil tieto sťažnosti portugalskej vláde a predložil stranám otázky podľa článku 10 (sloboda prejavu) Dohovoru.

SLOBODA ZHROMAŽĎOVANIA A ZDRUŽOVANIA (ČLÁNOK 11 DOHOVORU)

Association nouvelle des Boulogne Boys proti Francúzsku
7. marec 2011 (rozhodnutie o prijateľnosti)

Tento prípad sa týkal rozpustenia klubu fanúšikov futbalového tímu Paris Saint Germain (PSG) vyhláškou predsedu vlády potom, ako 29. marca 2008 rozprestreli na tribúne poburujúci transparent počas zápasu finále francúzskeho pohára medzi Lens, tímom zo severozápadného Francúzska, a PSG na štadióne Stade de France, ktorý bol vysielaný v priamom prenose v televízii. Sťažujúce sa združenie sa sťažovalo najmä na zásah do slobody združovania.

Súd vyhlásil sťažnosť za **neprijateľnú** ako zjavne nepodloženú. Uviedol najmä, že rozpustenie [klubu] predstavovalo zásah do práva sťažovateľa na slobodu združovania, ktorý bol upravený v zákone o športe, a ktorý sledoval legitímny cieľ predchádzať výtržnostiam alebo trestnej činnosti. Súd ďalej konštatoval, že priestupky, z ktorých bolo sťažujúce sa združenie obvinené, boli obzvlášť závažné a ohrozovali verejný poriadok. Navyše nápis na transparente, ktorý bol 29. marca 2008 rozprestretý na štadióne Stade de France, bol obzvlášť urážlivý voči určitej časti obyvateľstva. Súd preto rozhodol, že opatrenie rozpustenia [klubu] bolo primerané sledovanému cieľu.

„Les Authentiks“ a „Supras Auteuil 91“ proti Francúzsku
27. október 2016

Tento prípad sa týkal rozpustenia dvoch združení fanúšikov futbalového tímu Paris-Saint-Germain po potýčkach, do ktorých sa zapojili niektorí ich členovia dňa 28. februára 2010, a ktoré viedli k úmrtiu jedného fanúšika. Združenia, ktoré podali sťažnosť, najmä tvrdili, že ich rozpustenie bolo neprimeraným zásahom do ich práva na slobodu zhromažďovania a združovania.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 11** (sloboda zhromažďovania a združovania) Dohovoru. Najmä pokiaľ ide o kontext, v ktorom bolo o napadnutých opatreniach rozhodnuté, Súd uznal,

Šport a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

že vnútroštátne orgány sa oprávnene domnievali, že existoval „naliehavý verejný záujem“ zaviesť prísne obmedzenia pre skupiny fanúšikov, a to konkrétne opatrenia napadnuté v tomto prípade. Príkazy na rozpustenie boli preto v demokratickej spoločnosti nevyhnutné z dôvodu predchádzania nepokojom a trestnej činnosti. Súd tiež zdôraznil, že združenia, ktorých oficiálnym účelom je podpora futbalového klubu, sú z hľadiska demokracie menej dôležité ako politické strany. Okrem toho uznal, že rozsah miery voľnej úvahy v otázkach podnecovania k násiliu je obzvlášť široký. V tomto ohľade, a vzhľadom na kontext Súd konštatoval, že príkazy na rozpustenie môžu byť považované za primerané sledovanému cieľu.

Súd tiež rozhodol, že v tomto prípade **nedošlo k porušeniu článku 6** (právo na spravodlivé súdne konanie) Dohovoru.

ZÁKAZ DISKRIMINÁCIE (ČLÁNOK 14 DOHOVORU A ČLÁNOK 1 PROTOKOLU Č. 12 K DOHOVORU)

Hachette Filipacchi Presse Automobile a Dupuy proti Francúzsku a **Société de Conception de Presse et d'Édition a Ponson proti Francúzsku**
5. marec 2009

Pozri vyššie v časti Sloboda prejavu.

Negovanović a ďalší proti Srbsku
25. január 2021

Tento prípad sa týkal údajnej diskriminácie srbských orgánov voči nevidiacim šachistom, občanom Srbska, ktorí získali medaily na významných medzinárodných podujatiach, najmä na šachovej olympiáde nevidiacich. Na rozdiel od iných srbských športovcov so zdravotným postihnutím a vidiacich šachistov, ktorí dosiahli rovnaké alebo podobné športové výsledky, mali sťažovatelia odopreté určité finančné výhody a ocenenia za svoje úspechy, ako aj formálne uznanie prostredníctvom čestného diplomu, čo malo podľa nich negatívne dôsledky na ich povesť.

Súd rozhodol, že **došlo k porušeniu článku 1** (všeobecný zákaz diskriminácie) protokolu č. 12 k Dohovoru, keďže neexistovalo žiadne primerané a objektívne odôvodnenie pre rozdielne zaobchádzanie so sťažovateľmi na základe ich zdravotného postihnutia. Konštatoval najmä, že hoci je legitímne, že srbské orgány sa vo svojom systéme udeľovania ocenení zameriavajú na najvyššie športové úspechy a najdôležitejšie súťaže, nepreukázali, prečo sú vysoké pocty, ktoré získali sťažovatelia ako nevidiaci šachisti, menej významné ako podobné medaily, ktoré získali vidiaci šachisti. Prestíž hry alebo športu by nemala závisieť od toho, či ju vykonávajú osoby so zdravotným postihnutím alebo bez neho. Vskutku, Súd poukázal na to, že samotný Dekrét o uznávaní a odmeňovaní športových úspechov, ktorý Srbsko zaviedlo v roku 2016, a ktorý stanovil národný systém uznávania a odmeňovania pozostávajúci z čestného diplomu, doživotnej mesačnej peňažnej dávky a jednorazovej peňažnej platby, postavil olympijské a paraolympijské hry na rovnakú úroveň, a teda uznal úspechy športovcov a športovkýň so zdravotným postihnutím za úspechy, ktoré si zaslúžia rovnaké ocenenie. Okrem toho rozdiel medzi olympijskými

Šport a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

a neolympijskými športmi, ktorý srbská vláda použila ako argument, nebol relevantný, keďže šachová olympiáda pre vidiacich šachistov, ktorá bola medzi súťažami uvedenými vo vyhláške, nebola súčasťou olympijských ani paraolympijských hier.

Sťažnosť bola predložená veľkej komore

Semenyová proti Švajčiarsku

11. júl 2023 (rozsudok komory) – vec postúpená veľkej komore v novembri 2023

Sťažovateľka, atlétka medzinárodnej úrovne, špecializujúca sa na preteky na stredné trate, sa sťažuje na niektoré pravidlá Medzinárodnej asociácie atletických federácií (IAAF – v súčasnosti World Athletics), ktoré od nej vyžadujú užívanie hormonálnej liečby na zníženie jej prirodzenej hladiny testosterónu, aby bola spôsobilá zúčastňovať sa medzinárodných súťaží v ženskej kategórii. Keďže odmietla podstúpiť túto liečbu, nesmie sa zúčastňovať medzinárodných súťaží. Jej právne kroky, ktorými napadla príslušné pravidlá na Športovom arbitrážnom súde (CAS) a Švajčiarskom federálnom súde, boli zamietnuté. Sťažovateľka tvrdí, že bola vystavená diskriminačnému zaobchádzaniu pre rozdiely v jej pohlavnom vývoji, ktoré majú za následok že má prirodzene vyššiu hladinu testosterónu. Sťažuje sa aj na obmedzenú kontrolnú právomoc federálneho súdu.

V rozsudku komory z 11. júla 2023 Súd väčšinovým hlasovaním rozhodol, že došlo k porušeniu článku 14 (zákaz diskriminácie) v spojení s článkom 8 (právo na rešpektovanie súkromného života) Dohovoru vo vzťahu k sťažovateľke. Komora najmä skonštatovala, že sťažovateľke neboli vo Švajčiarsku poskytnuté dostatočné inštitucionálne a procesné záruky, aby jej bolo umožnené účinné preskúmanie jej sťažností, najmä preto, že jej sťažnosti sa týkali odôvodnených a dôveryhodných tvrdení o diskriminácii v dôsledku jej zvýšenej hladiny testosterónu zapríčinenej rozdielmi v pohlavnom vývoji. Z toho vyplynulo, najmä vzhľadom na významný osobný záujem sťažovateľky – konkrétne jej účasť na atletických súťažiach medzinárodnej úrovne, a teda výkon jej povolania – že Švajčiarsko prekročilo úzky priestor voľnej úvahy, ktorý mu bol v tomto prípade poskytnutý, keďže išlo o diskrimináciu na základe pohlavia a sexuálnych charakteristík, ktorá si vyžaduje „veľmi závažné dôvody“ na odôvodnenie. Významný osobný záujem sťažovateľky na prípade a úzky priestor voľnej úvahy, ktorý bol poskytnutý žalovanému štátu, mali viesť k dôkladnému inštitucionálnemu a procesnému preskúmaniu, akého sa však sťažovateľke nedostalo. Komora tiež rozhodla, že došlo k porušeniu článku 13 (právo na účinný prostriedok nápravy) Dohovoru vo vzťahu k článku 14 v spojení s článkom 8, pričom konštatovala, že vnútroštátne prostriedky nápravy ktoré mala sťažovateľka k dispozícii, nemožno za okolností tohto prípadu považovať za účinné.

Dňa 6. novembra 2023 päťčlenný senát veľkej komory rozhodol o predložení veci veľkej komore.

Šport a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

OCHRANA MAJETKU (ČLÁNOK 1 PROTOKOLU Č. 1 K DOHOVORU)

Herrmann proti Nemecku
26. jún 2012 (veľká komora)

Tento prípad sa týkal sťažnosti vlastníka pozemku, ktorý bol nútený povoliť poľovanie na svojom pozemku, hoci bol morálne proti poľovaniu. Podľa jeho názoru takáto povinnosť predstavovala najmä porušenie jeho práva na pokojné užívanie majetku.

Súd rozhodol, že **došlo k porušeniu článku 1** (ochrana majetku) **Protokolu č. 1** k Dohovoru, konštatujúc, že povinnosť strpieť poľovačku na svojom pozemku predstavuje neprimeranú záťaž pre vlastníkov pozemkov, ktorí sú proti poľovačke z etických dôvodov.

Pozri tiež: ***Chassagnouová a ďalší proti Francúzsku***, rozsudok (veľká komora) z 29. apríla 1999; ***Schneiderová proti Luxembursku***, rozsudok z 10. júla 2007.

SLOBODA POHYBU (ČLÁNOK 2 PROTOKOLU Č. 4 K DOHOVORU)

Fédération Nationale des Syndicats Sportifs (FNASS) a ďalší proti Francúzsku
(pozri tiež vyššie v časti Právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života a obydlia)
18 január 2018

Tento prípad sa týkal povinnosti cieľovej skupiny profesionálnych športovcov oznamovať miesto svojho pobytu na účely neohlásených antidopingových testov. Sťažovatelia najmä tvrdili, že povinnosť týkajúca sa miesta pobytu je nezlučiteľná s ich slobodou pohybu.

Súd rozhodol, že článok 2 (sloboda pohybu) protokolu č. 4 sa nevzťahuje na tento prípad a vyhlásil sťažnosť za **neprijateľnú** z dôvodu nezlučiteľnosti z hľadiska osobnej pôsobnosti. Uviedol najmä, že sťažovatelia boli povinní oznámiť Francúzskej antidopingovej agentúre denný časový úsek v trvaní šesťdesiat minút na presne určenom mieste, kde by boli k dispozícii na neohlásený test. Miesto si vyberali slobodne a povinnosť bola skôr zásahom do ich súkromia, ako sledovacím opatrením. Súd prihliadol na rozhodnutia vnútroštátnych súdov, v ktorých nebola povinnosť týkajúca sa miesta pobytu označená za obmedzenie slobody pohybu a bola v nich rozlíšená pôsobnosť všeobecných súdov a správnych súdov v súvislosti s takýmto [antidopingovým] testovaním. Súd preto rozhodol, že predmetné opatrenia nemôžu byť stotožnené s elektronickým označovaním, ktoré sa používalo ako alternatíva k trestu odňatia slobody alebo ako súčasť domáceho väzenia. Záverom Súd skonštatoval, že sťažovateľom nebolo zabránené opustiť ich domovskú krajinu, ale na účely testovania mali iba povinnosť uviesť miesto svojho pobytu v [ich] cieľovej krajine.

Šport a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

PRÁVO NEBYŤ OPAKOVANE SÚDENÝ ALEBO TRESTANÝ (ČLÁNOK 4 PROTOKOLU Č. 7 K DOHOVORU)

Seražin proti Chorvátsku
9. október 2018 (rozhodnutie o prijateľnosti)

Tento prípad sa týkal opatrení použitých v Chorvátsku za účelom boja proti chuligánstvu. Sťažovateľ sa konkrétne sťažoval, že bol dvakrát stíhaný a uznaný za vinného z výtržníctva na futbalovom zápase v roku 2012, najprv v priestupkovom konaní a potom v konaní o zákaze účasti na športových podujatiach.

Súd vyhlásil sťažnosť za **neprijateľnú**, konštatujúc, že článok 4 (právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný) protokolu č. 7 sa na prípad sťažovateľa nevzťahuje, pretože v druhom konaní nebol obvinený z trestného činu. Opatrenie uplatnené v danom konaní nezahŕňalo pokutu ani odňatie slobody a v podstate mu malo [iba] zabrániť v páchaní ďalšieho násilia a nemalo slúžiť ako druhá sankcia za chuligánstvo.

Velkov proti Bulharsku
21. júl 2020

Tento prípad sa týkal sťažnosti sťažovateľa, ktorý bol v rámci správneho aj trestného konania opakovane uznaný za vinného za rovnaký protiprávny čin narušenia verejného poriadku počas futbalového zápasu.

Súd rozhodol, že **došlo k porušeniu článku 4** (právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný) **protokolu č. 7**, keďže skonštatoval, že vzhľadom na neexistenciu dostatočne úzkej vecnej súvislosti medzi správnym a trestným konaním [vedeným] proti sťažovateľovi, bol sťažovateľ stíhaný a potrestaný dvakrát za ten istý skutok, čím bola porušená zásada *ne bis in idem*. Súd najmä uviedol, že hoci medzi správnym a trestným konaním [vedeným] proti sťažovateľovi existovala úzka časová súvislosť, medzi týmito dvoma konaniami neexistovala dostatočne úzka vecná súvislosť.

Preklad:

JUDr. Vladimír Benčo
Kancelária Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

Poznámky:

1 Pokiaľ ide o ostatných sťažovateľov, Súd sťažnosť zamietol ako nezlučiteľnú z hľadiska osobnej pôsobnosti podľa článku 35 (podmienky prijateľnosti) Dohovoru.

2 V prvom prípade bol sťažovateľ v rozhodujúcom čase členom správnej rady futbalového klubu Galatasaray; v druhom prípade boli sťažovateľmi profesionálny futbalista a turecké združenie pôsobiace ako športový klub a v treťom prípade bol sťažovateľ v čase predmetných udalostí futbalovým rozhodcom.

Zdroj:

Factsheet – Sport and the European Convention on Human Rights [online]. Štrasburg : Európsky súd pre ľudské práva, 2022 [cit. 2023-08-10]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/fs_sport_eng.

Verejné prejednanie veci

Príručka judikatúry ESĽP k čl. 6 dohovoru z trestnoprávneho hľadiska

Preklad Príručky judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), strany 57 — 64.

VEREJNÉ PREJEDNANIE VECI

Článok 6 odsek 1 dohovoru

„Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola ... verejne ... prejednaná ... súdom ..., ktorý rozhodne o ... oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spravodlivosti.“

1. Zásada verejnosti

282. Verejný charakter konania chráni účastníkov pred tajným výkonom spravodlivosti bez verejnej kontroly; je tiež jedným zo spôsobov, akým možno zachovať dôveru v súdy. Zviditeľnením výkonu spravodlivosti, verejnosť konania prispieva k dosahovaniu cieľa článku 6 ods. 1, a to konkrétne spravodlivého súdneho konania, ktorého zaručenie je jedným zo základných princípov demokratickej spoločnosti (*Riepan proti Rakúsku* z roku 2000, ods. 27; *Krestovskij proti Rusku* z roku 2010, ods. 24; *Sutter proti Švajčiarsku* z roku 1984, ods. 26).

283. Zatiaľ čo celková spravodlivosť konania je všeobecnou zásadou podľa článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), (ne)porušenie práva obvineného na verejné prejednanie veci v súvislosti s vylúčením verejnosti a tlače nevyhnutne nemusí korelovať so skutočným narušením výkonu iných procesných práv obvineného, vrátane tých chránených podľa tretieho odseku článku 6. To znamená, že aj keby mal sťažovateľ primeranú možnosť obhajovať sa, pričom by sa riadne zohľadnilo jeho právo na ústne pojednávanie, zásada rovnosti zbraní a zásada kontradiktórnosti konania, orgány musia preukázať, že rozhodnutie vykonať neverejné pojednávanie bolo za okolností prípadu úplne nevyhnutné (*Kilin proti Rusku* z roku 2021, ods. 111 – 112).

284. Zásada verejného charakteru súdneho konania zahŕňa dve zložky: verejné prejednanie veci a verejné vyhlásenie rozsudku (*Sutter proti Švajčiarsku* z roku 1984, ods. 27; *Tierce a ďalší proti San Marínu* z roku 2000, ods. 93).

2. Právo na ústne pojednávanie a prítomnosť na pojednávaní

a. Právo na ústne pojednávanie

285. Nárok na „verejné prejednanie veci“ v článku 6 ods. 1 nevyhnutne zahŕňa právo na „ústne pojednávanie“ (*Döryová proti Švédsku* z roku 2002, ods. 37).

286. Povinnosť vykonať pojednávanie ale nie je absolútna vo všetkých prípadoch, na ktoré sa vzťahuje článok 6 z trestnoprávneho hľadiska. Vzhľadom na rozširovanie pojmu „trestné obvinenie“ na veci, ktoré nepatria do tradičných kategórií trestného práva (ako napríklad správne sankcie, colné právo a daňové prirážky), existujú „trestné obvinenia“ s rôznou váhou. Zatiaľ čo požiadavky na spravodlivé súdne konanie sú najprísnejšie, pokiaľ ide o tvrdé jadro trestného práva; záruky článku 6 z trestnoprávneho hľadiska sa v plnej miere nevyhnutne nevzťahujú na iné kategórie prípadov, ktoré síce spadajú do daného ustanovenia, ale nenesú so sebou akúkoľvek významnú mieru [morálneho] odsúdenia (*Jussila proti Fínsku* [VK] z roku 2006, ods. 41 – 43).

Verejné prejednanie veci

Príručka judikatúry ESĽP k čl. 6 dohovoru z trestnoprávneho hľadiska

287. Odmietnutie vykonať ústne pojednávanie však môže byť opodstatnené len vo výnimočných prípadoch (Grande Stevens a ďalší proti Taliansku z roku 2014, ods. 121 – 122). Povaha okolností, ktoré môžu odôvodňovať upustenie od ústneho pojednávania, v podstate závisí od charakteru záležitostí, ktorými sa má príslušný súd zaoberať – a to konkrétne od toho, či nastoľujú skutkové alebo právne otázky, ktoré nebolo možné náležite zodpovedať na základe spis[ového materiál]u. Ústne pojednávanie sa nemusí vyžadovať, ak nie je sporná hodnovernosť [dôkazov] či skutkové okolnosti, ktoré si vyžadujú ústne vykonanie dôkazov alebo krížový výsluch svedkov, a ak mal obvinený primeranú možnosť predložiť svoju obhajobu v písomnej forme a spochybniť dôkazy proti sebe. V tejto súvislosti je legitímne, aby vnútroštátne orgány zohľadňovali požiadavky efektivity a hospodárnosti [konania] (rozsudok vo veci Jussila proti Fínsku [VK] z roku 2006, ods. 41 – 43 a 47 – 48 týkajúci sa konania o daňovej prirážke; rozhodnutie vo veci Suhadolc proti Slovinsku z roku 2011 týkajúce sa skráteného konania o dopravnom priestupku a rozsudok vo veci Sancaklı proti Turecku z roku 2018, ods. 45 týkajúci sa pokuty uloženej majiteľovi hotela za využívanie priestorov na prostitúciu). Vo veciach, v ktorých však bol pri namietanom čine prítomný verejný činiteľ, môže byť ústne pojednávanie nevyhnutné na ochranu záujmov obvineného, pretože prostredníctvom neho možno overiť hodnovernosť zistení verejného činiteľa (Produkcija Plus storitveno podjetje d.o.o. proti Slovinsku z roku 2018, ods. 54).

288. Okrem toho v niektorých prípadoch, aj keď sa predmet prípadu týka otázky technickej povahy, o ktorej by sa za bežných okolností mohlo rozhodnúť bez ústneho pojednávania, okolnosti prípadu môžu odôvodňovať, aby sa v záujme spravodlivého súdneho konania vykonalo ústne pojednávanie (Özmurat İnşaat Elektrik Nakliyat Temizlik San. ve Tic. Ltd. Şti. proti Turecku z roku 2017, ods. 37).

289. Každopádne, ak sa vo veci od ústneho pojednávania upustí, vnútroštátne súdy musia svoje rozhodnutie riadne odôvodniť (rozsudok vo veci Mtchedlishviliová proti Gruzínsku z roku 2021, ods. 39 týkajúci sa absentujúceho ústneho pojednávania v odvolacom konaní, napriek tomu, že určité otázky si za účelom spravodlivého súdneho konania vyžadovali, aby sa priamo posúdili dôkazy osobne poskytnuté dotknutými osobami).

b. Prítomnosť na pojednávaní

290. Zásada ústnosti a verejného prejednania veci je obzvlášť dôležitá v trestnoprávnom kontexte, kde osoba obvinená z trestného činu musí mať vo všeobecnosti možnosť zúčastniť sa hlavného pojednávania (Jussila proti Fínsku [VK] z roku 2006, ods. 40; Tierce a ďalší proti San Marínu z roku 2000, ods. 94 a rozsudok vo veci Igor Pascari proti Moldavskej republike z roku 2016, ods. 27 týkajúci sa vylúčenia sťažovateľa z konania, v ktorom sa rozhodlo o jeho vine za dopravnú nehodu).

291. Je ťažké si predstaviť, ako by mohla osoba uplatňovať osobitné práva uvedené v písmenách c), d) a e) odseku 3 článku 6, a to právo *„obhajovať sa osobne“*, *„vyslúchať alebo dať vyslúchať svedkov“* a *„mať bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom alebo týmto jazykom nehovorí“*, bez toho, že by bola prítomná [na pojednávaní]. Povinnosť zaručiť právo obvineného byť prítomný v súdnej sieni sa preto radí medzi základné požiadavky článku 6 (Hermi proti Taliansku [VK] z roku 2006, ods. 58 – 59; Sejdovic proti Taliansku [VK] z roku 2006, ods. 81 a 84 a Arpsová proti Chorvátsku z roku 2016, ods. 28).

292. Právo byť prítomný na pojednávaní navyše obvinenému umožňuje overiť si správnosť svojej obhajoby a porovnať ju s výpoveďami poškodených a svedkov (Medenica proti Švajčiarsku z roku 2001, ods. 54). Vnútroštátne súdy musia pri zabezpečovaní prítomnosti obvineného vynaložiť náležitú starostlivosť, a to tým, že ho riadne predvolajú (Colozza proti Taliansku z roku 1985, ods. 32; M. T. B. proti Turecku z roku 2018, ods. 49 – 53) a musia prijať opatrenia s cieľom odradiť ho od neospravedlnenej neúčasť na pojednávaní (Medenica proti Švajčiarsku z roku 2001, ods. 54).

293. Zatiaľ čo článok 6 ods. 1 nemožno vykladať tak, že sťažovateľovi priznáva právo určiť si konkrétny spôsob doručovania súdnych písomností, napríklad doporučenou poštou, sťažovateľa by v záujme výkonu spravodlivosti mali upovedomiť o súdnom pojednávaní tak, aby mal nielen vedomosť o dátume, čase a mieste pojednávania, ale aj dostatok času na prípravu obhajoby a účasť na súdnom pojednávaní (Viačeslav Korčagin proti Rusku z roku 2018, ods. 65).

Verejné prejednanie veci

Príručka judikatúry ESĽP k čl. 6 dohovoru z trestnoprávneho hľadiska

294. Pojednávanie v neprítomnosti obvineného možno vykonať, ak sa obvinený vzdal práva byť prítomný na pojednávaní. Takéto vzdanie sa práva môže byť výslovné alebo implicitne vyplývať z jeho správania, napríklad keď sa obvinený vyhýba súdnemu konaniu (*Lena Atanasovová proti Bulharsku* z roku 2017, ods. 52; pozri napríklad rozsudok vo veci *Chong Coronado proti Andorre* z roku 2020, ods. 42 – 45). Akékoľvek vzdanie sa záruk podľa článku 6 však musí spĺňať test „vedomého a rozumného“ vzdania sa [práva] ako sa stanovuje v rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) (*Sejdovic proti Taliansku* [VK] z roku 2006, ods. 86 – 87).

295. V súvislosti s tým súd opakovane podotkol, že ak osobu obvinenú z trestného činu [o pojednávaní] osobne neupovedomili, len z jej postavenia „ušlého“ zakladajúceho sa na domnienke s nedostatočným vecným základom nebolo možné vyvodiť, že sa obvinený vzdal práva zúčastniť sa na hlavnom pojednávaní a obhajovať sa. Od osoby obvinenej z trestného činu sa navyše nemôže vyžadovať, aby preukázala, že sa nesnažila vyhnúť spravodlivosti, resp. že jej neprítomnosť bola spôsobená vyššou mocou. Zároveň ale vnútroštátne orgány môžu skúmať, či obvinený svoju neprítomnosť riadne odôvodnil, alebo či sa v spise nachádza niečo, čo by oprávňovalo konštatovať, že nebol prítomný z dôvodu, ktorý nemohol ovplyvniť (*tamže*, ods. 87). Každopádne, na to, aby sa dospelo k záveru, že obvinený skutočne vedel o konaní [vedenom] proti nemu, je potrebné preukázať objektívne faktory (*Yeğer proti Turecku*, ods. 33).

296. Súd tiež rozhodol, že nemožnosť vykonať hlavné pojednávanie môže štandardne ochromiť vedenie trestného konania v tom, že môže viesť napríklad k rozptýleniu dôkazov, premlčaniu trestného stíhania, či k justičným omylom (*Colozza proti Taliansku* z roku 1985, ods. 29). Vykonanie pojednávania v neprítomnosti obvineného teda nie je ako také v rozpore s článkom 6. Ak však vnútroštátne právo povoľuje vykonať hlavné pojednávanie bez ohľadu na prítomnosť osoby „obvinenej z trestného činu“, ktorá sa nachádza v postavení sťažovateľa, keď sa príslušná osoba o konaní dozvie, mala by byť schopná domôcť sa, aby súd, ktorý vo veci konal a rozhodol, opätovne rozhodol o podstate obvinenia (*Sanader proti Chorátsku* z roku 2015, ods. 77 – 78).

297. Hoci konanie vykonané v neprítomnosti obvineného ako také nie je nezlučiteľné s článkom 6 dohovoru, ak sa nepreukáže, že sa osoba odsúdená v neprítomnosti vzdala svojho práva zúčastniť sa [hlavného pojednávania] a obhajovať sa, resp. že mala v úmysle vyhýbať sa súdnemu konaniu, k odopretiu spravodlivosti dochádza, keď osoba odsúdená v neprítomnosti nie je následne schopná domôcť sa, aby súd, ktorý vo veci konal a rozhodol, opätovne rozhodol o podstate obvinenia, a to tak z právneho, ako aj skutkového hľadiska (*Sejdovic proti Taliansku* [VK] z roku 2006, ods. 82). Je to preto, že povinnosť zaručiť právo obvineného byť prítomný v súdnej sieni – či už počas pôvodného konania alebo opätovného prejednania veci – sa radí medzi základné požiadavky článku 6 (*Stoičkov proti Bulharsku* z roku 2005, ods. 56).

298. Vo veci *Sanader proti Chorvátsku* (z roku 2015, ods. 87 – 88) súd rozhodol, že nebola primeraná požiadavka, aby sa osoba, o ktorej sa konalo a rozhodovalo v jej neprítomnosti, ktorá nevedela o [trestnom] stíhaní vedenom proti nej a o vznesených obvineniach, resp. sa vyhýbala súdnemu konaniu alebo sa výslovne vzdala svojho práva zúčastniť sa [hlavného] pojednávania, musela v priebehu trestného konania dostaviť pred vnútroštátne orgány a poskytnúť adresu bydliska na to, aby mohla požiadať o opätovné prejednanie veci. Bolo to predovšetkým preto, že akonáhle by sa obvinený nachádzal v pôsobnosti vnútroštátnych orgánov, na základe toho, že ho odsúdili v jeho neprítomnosti, by obmedzili jeho osobnú slobodu. V tejto súvislosti súd zdôraznil, že nemožno od obvineného vyžadovať, aby sa podriadil väzbe na to, aby si zaistil právo na obnovu konania za podmienok, ktoré sú v súlade s článkom 6 dohovoru. Vysvetlil však, že to nevylučuje, že v novom konaní bude potrebné zabezpečiť sťažovateľovu prítomnosť na hlavnom pojednávaní nariadením väzby alebo aplikáciou iných opatrení stanovených v príslušných vnútroštátnych predpisoch. Takéto opatrenia, ak ich možno uplatniť, musia vychádzať z iného právneho základu – [pozostávajúceho] z dôvodného podozrenia, že sťažovateľ spáchal predmetný skutok a z existencie „relevantných a dostatočných dôvodov“ väzby (pozri, naopak, prípad *Chong Coronado proti Andorre* z roku 2020, ods. 38 – 40, v ktorom v rámci obnovy konania väzba nebola povinná).

Verejné prejednanie veci

Príručka judikatúry ESĽP k čl. 6 dohovoru z trestnoprávneho hľadiska

299. Napokon, problém týkajúci sa požiadavky prítomnosti na pojednávaní vzniká vtedy, keď sa obvinenému bráni zúčastňovať sa na hlavnom pojednávaní pre nevhodné správanie (*Idalov proti Rusku* [VK] z roku 2012, ods. 175; *Marguš proti Chorvátsku* [VK] z roku 2014, ods. 90; *Ananiev proti Rusku* z roku 2009, ods. 43; *Suslov a Batikjan proti Ukrajine* z roku 2022, ods. 135 – 141).

300. V tejto súvislosti súd rozhodol, že pre riadny výkon spravodlivosti je nevyhnutné, aby sa v súdnej sieni zachovávala dôstojnosť, poriadok a slušnosť, ako základné predpoklady súdneho konania. Nemožno, a ani by sa nemalo, tolerovať, ak obvinený očividne ignoruje základné normy slušného správania. Ak však sťažovateľovo správanie môže byť svojou povahou dôvodom na jeho vykázanie [z pojednávacej siene] a v pojednávaní sa pokračuje v jeho neprítomnosti, predseda senátu je povinný preukázať, že sťažovateľ mohol rozumne predvídať, aké dôsledky bude mať jeho pretrvávajúce správanie pred[tým, než sa vydalo] rozhodnutie, ktorým sa nariadilo jeho vykázanie z pojednávacej siene (*Idalov proti Rusku* [VK] z roku 2012, ods. 176 – 177). Okrem toho je dôležité zistiť, či sťažovateľov obhajca mohol v neprítomnosti sťažovateľa vykonávať práva obvineného (*Marguš proti Chorvátsku* [VK] z roku 2014, ods. 90), a či sa [vnútroštátny súd] touto záležitosťou zaoberal, a prípadne, či sa napravila v odvolacom konaní (*Idalov proti Rusku* [VK] z roku 2012, ods. 179).

c. Prítomnosť na zasadnutí v odvolacom konaní

301. Zásada, že pojednávania by sa mali konať verejne, zahŕňa právo obvineného osobne vypovedať na odvolacom súde. Z tohto hľadiska sleduje zásada verejnosti cieľ zaručiť obvinenému právo na obhajobu (*Tierce a ďalší proti San Marínu* z roku 2000, ods. 95). Ak teda obvinený ospravedlní svoju neúčasť na [verejnom] zasadnutí v odvolacom konaní, vnútroštátny súd musí príslušné ospravedlnenie preskúmať a svoje rozhodnutie primerane odôvodniť (*Henri Rivière a ďalší proti Francúzsku* z roku 2013, ods. 33).

302. Osobná účasť obvineného však nemá pre odvolacie konanie taký zásadný význam, ako pre hlavné pojednávanie. Spôsob, akým sa článok 6 uplatňuje v konaní pred odvolacím súdom, závisí od osobitných čŕt dotknutého konania a zohľadniť treba celé konanie vo vnútroštátnom právnom poriadku a úlohu odvolacieho súdu v ňom (*Hermi proti Taliansku* [VK] z roku 2006, ods. 60).

303. Konanie o návrhu na povolenie odvolania a konania, ktoré sa týkajú iba právnych otázok, na rozdiel od skutkových otázok, môžu spĺňať požiadavky článku 6, aj napriek skutočnosti, že odvolateľ nemal možnosť, aby ho odvolací alebo kasačný súd osobne vypočul, za predpokladu, že sa vec na prvom stupni prejednala verejne (rozsudok vo veci *Monnell a Morris proti Spojenému kráľovstvu* z roku 1985, ods. 58, pokiaľ ide o otázku povolenia odvolania; rozsudok vo veci *Sutter proti Švajčiarsku* z roku 1984, ods. 30, pokiaľ ide o kasačný súd).

304. Aj keď má odvolací súd právomoc preskúmať tak skutkový, ako aj právny stav veci, článok 6 nevyžaduje vždy [aby sa zaistilo] právo na verejné prejednanie veci, a tým menej právo osobne sa zúčastniť [na verejnom zasadnutí] (*Fejde proti Švédsku* z roku 1991, ods. 31). Pri zodpovedaní tejto otázky treba prihliadať na osobitné črty dotknutého konania a spôsob, akým boli sťažovateľove záujmy pred odvolacím skutočne prezentované a chránené, predovšetkým so zreteľom na povahu otázok, o ktorých má [odvolací súd konať a] rozhodnúť (*Seliwiak proti Poľsku* z roku 2009, ods. 54; *Sibgatullin proti Rusku* z roku 2009, ods. 36).

305. Ak je ale odvolací súd oprávnený zmeniť trest uložený nižším súdom, vrátane jeho zvýšenia, a ak v odvolacom konaní môže pristúpiť k posudzovaniu osobnosti a charakteru obvineného a jeho duševného stavu v čase spáchania skutku, v dôsledku čoho má takéto konanie pre obvineného zásadný význam, pre spravodlivosť konania je nevyhnutné, aby [obvinený] mohol byť prítomný na zasadnutí a mal možnosť sa na ňom podieľať (*Dondarini proti San Marínu* z roku 2004, ods. 27; *Popovici proti Moldavsku* z roku 2007, ods. 68; *Lacadenová Calerová proti Španielsku* z roku 2011, ods. 38; *X proti Holandsku* z roku 2021, ods. 45). Platí to najmä vtedy, keď sa od odvolacieho súdu žiada, aby preskúmal, či by sa mal sťažovateľov trest zvýšiť (*Zahirović proti Chorvátsku* z roku 2013, ods. 57; *Hokkeling proti Holandsku* z roku 2017, ods. 58). Ak si v tejto súvislosti otázky, ktoré sú v konaní sporné, vyžadujú sťažovateľovu osobnú účasť,

Verejné prejednanie veci

Príručka judikatúry ESĽP k čl. 6 dohovoru z trestnoprávneho hľadiska

môže byť potrebné ho na zasadnutie predvolať aj bez toho, že by o to konkrétne požiadal (*Mirčetić proti Chorvátsku* z roku 2021, ods. 24).

306. Spravidla platí, že ak odvolací súd zruší oslobodzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, musí prijať pozitívne opatrenia, aby obvinenému zaistil možnosť byť vypočutý (*Botten proti Nórsku* z roku 1996, ods. 53; *Dănilă proti Rumunsku* z roku 2007, ods. 41; *Gómez Olmeda proti Španielsku* z roku 2016, ods. 32). Inak odvolací súd môže oslobodzujúci rozsudok súdu nižšieho stupňa iba zrušiť a vec mu vrátiť, aby ju znovu prejednal a rozhodol (*Júlíus Þór Sigurþórsson proti Islandu* z roku 2019, ods. 38). V tejto súvislosti vyvstáva otázka úzko súvisiaca s prítomnosťou obvineného na konaní aj vzhľadom na potrebu opätovného hodnotenia dôkazov, na ktorých sa [bude] zaklada[ť] sťažovateľovo odsúdenie (*tamže*, ods. 42; naopak rozsudky vo veciach *Marilena-Carmen Popová proti Rumunsku* z roku 2020, ods. 45 – 47 a *Zirnītová proti Lotyšsku* z roku 2020, ods. 54, v ktorých sa zrušenie oslobodzujúceho rozsudku nezakladalo na prehodnotení hodnovernosti svedeckých výpovedí; pozri tiež rozsudok vo veci *Ignat proti Rumusku* z roku 2021, ods. 56 – 57, týkajúci sa rozdielnych názorov medzi prvoinštančným súdom a súdom poslednej inštancie ohľadne spôsobu hodnotenia dôležitosti svedeckých výpovedí s ohľadom na listinné dôkazy, ktorý nezahŕňal otázky spoľahlivosti a hodnovernosti svedkov ako takých). Môže sa to prípadne týkať [aj] nevyhnutnosti vypočuť svedkov (*Dan proti Moldavskej republike (č. 2)* z roku 2020).

307. Obvinený sa však môže vzdať svojho práva podieľať sa alebo byť vypočutý [na verejnom zasadnutí] v odvolacom konaní, či už výslovne alebo prostredníctvom svojho správania (*Kashlev proti Estónsku*, ods. 45 – 46; *Hernández Royo proti Španielsku*, ods. 39; *Bivolaru proti Rumunsku (č. 2)*, ods. 138 – 146). Zo vzdania sa práva podieľať sa na konaní však samo osebe nevyplýva vzdanie sa práva byť v konaní vypočutý (*Maestriová a ďalší proti Taliansku*, ods. 56 – 58). V každom jednom prípade je dôležité zistiť, či príslušný súd urobil všetko, čo sa od neho mohlo primerane očakávať, aby zaistil sťažovateľovu účasť na konaní. Vypočutie prostredníctvom videokonferenčného zariadenia môže byť opatrením, ktoré zabezpečí riadnu účasť na konaní (*Bivolaru proti Rumunsku (č. 2)*, ods. 138 – 139 a 144 – 145).

308. Zdá sa, že rozhodovacia činnosť v tejto otázke rozlišuje medzi dvoma situáciami: na jednej strane, keď odvolací súd, ktorý zrušil oslobodzujúci rozsudok bez toho, že by sám vykonal výsluchy, na ktorých sa oslobodzujúci rozsudok zakladal, mal nielen právomoc skúmať skutkové a právne otázky, ale skutočne aj opätovne skutkový stav posúdil; a na strane druhej, situácie, v ktorých odvolací súd iba nesúhlasil s tým, ako súd nižšieho stupňa vyložil a/alebo aplikoval právny predpis na zistený skutkový stav, napriek tomu, že sám mal právomoc skutkový stav posúdiť. Napríklad v rozsudku vo veci *Igual Coll proti Španielsku* z roku 2008, ods. 36, sa ESĽP domnieval, že odvolací súd skutkový stav opätovne posúdil, nad rámec čisto právneho posúdenia, a nie, že by jednoducho [len] vyložil právo inak, resp. inak právo uplatnil na skutkový stav zistený na prvom stupni (pozri tiež prípady *Spînuová proti Rumunsku* z roku 2008, ods. 55 – 59; *Andreescu proti Rumunsku* z roku 2010, ods. 65 – 70 a *Almenarová Alvarezová proti Španielsku* z roku 2011). ESĽP podobne v rozsudku vo veci *Marcos Barrios proti Španielsku* z roku 2010, ods. 40 – 41, konštatoval, že sa odvolací súd vyjadril ku skutkovej otázke, a to k hodnovernosti svedka, čím zmenil skutkový stav zistený na prvom stupni a opätovne posúdil skutkové okolnosti rozhodujúce pre posúdenie viny sťažovateľa (pozri aj prípad Garcíová Hernández proti Španielsku z roku 2010, ods. 33 – 34).

309. Na rozdiel od toho, vo veci *Bazo González proti Španielsku* z roku 2008 ESĽP rozhodol, že nedošlo k porušeniu článku 6 ods. 1 z dôvodu, že prvky, ktoré odvolací súd analyzoval v záujme odsúdenia sťažovateľa boli predovšetkým právneho charakteru a v jeho rozsudku sa výslovne uvádzalo, že mu neprináleží opätovne hodnotiť dôkazy; [vec] iba právne posúdil inak, ako súd nižšieho stupňa (pozri tiež prípad *Lamatic proti Rumunsku* z roku 2020). Podobne, vo veci *Ignat proti Rumunsku* z roku 2021, ods. 47 – 59, v ktorej sa prvoinštančný súd a súd poslednej inštancie rozchádzali v spôsobe hodnotenia dostupných listinných dôkazov, ESĽP nebol toho názoru, že by sa od súdu poslednej inštancie vyžadovalo, aby svedkov priamo vypočul.

310. Ako však ESĽP vysvetlil vo veci *Suuripää proti Fínsku* z roku 2010, ods. 44, zohľadniť by sa malo, že skutkový stav a právne posúdenie môžu byť previazané do takej miery, že je ich ťažké od seba oddeliť.

Verejné prejednanie veci

Príručka judikatúry ESĽP k čl. 6 dohovoru z trestnoprávneho hľadiska

3. Výnimky z pravidla verejnosti

311. Hlavné pojednávanie spĺňa požiadavku verejnosti, ak verejnosť môže získať informáciu o tom kedy a kde sa bude konať, a ak je príslušné miesto verejnosti ľahko dostupné (*Riepan proti Rakúsku* z roku 2000, ods. 29).

312. Požiadavka na vykonanie verejného pojednávania podlieha výnimkám. Vyplýva to zo samotného znenia článku 6 ods. 1, ktorý obsahuje výhradu, že *„tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu ... keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo* [ochrana] *súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spravodlivosti“*. Vykonanie neverejného konania, či už celého alebo jeho časti, musia plne vyžadovať okolnosti prípadu (*Welkeová a Białek proti Poľsku* z roku 2011, ods. 74; *Martinie proti Francúzsku* [VK] z roku 2006, ods. 40).

313. Ak existujú dôvody na to, aby sa uplatnila jedna alebo viaceré z týchto výnimiek, orgány nie sú povinné, majú však právo, nariadiť, aby sa pojednávanie vykonalo neverejne, ak sa domnievajú, že takéto obmedzenie je opodstatnené (rozhodnutie vo veci *Toyevová proti Bulharsku* z roku 2004). Okrem toho ESĽP pri výklade práva na verejné prejednanie veci v praxi uplatňuje test úplnej nevyhnutnosti bez ohľadu na to, ako sa neverejnosť konania zdôvodnila (*Yam proti Spojenému kráľovstvu* z roku 2020, ods. 54). Z toho predovšetkým vyplýva, že pri vylúčení verejnosti z pojednávania musí vnútroštátny súd posúdiť, či možno uplatniť menej obmedzujúce opatrenia (*Mamaladze proti Gruzínsku* z roku 2022, ods. 98).

314. Hoci sa v trestnom konaní predpokladá [jeho] verejnosť, príležitostne môže byť podľa článku 6 nevyhnutné obmedziť otvorený a verejný charakter konania, napríklad v záujme ochrany bezpečnosti a súkromia svedkov alebo s cieľom podporiť slobodnú výmenu informácií a názorov pri hľadaní spravodlivosti (*B. a P. proti Spojenému kráľovstvu* z roku 2001, ods. 37; pozri tiež prípad *Frâncu proti Rumunsku* z roku 2020 z hľadiska článku 8).

315. Napriek tomu, že problémy s bezpečnosťou sú obvyklou črtou mnohých trestných konaní, prípady, v ktorých sú samotné obavy o bezpečnosť dôvodom na vylúčenie verejnosti z hlavného pojednávania, sú zriedkavé (*Riepan proti Rakúsku* z roku 2000, ods. 34). Bezpečnostné opatrenia by mali byť detailne prispôsobené a riadiť sa zásadou nevyhnutnosti. Súdne orgány by mali zvážiť všetky možné alternatívy, aby zaistili bezpečnosť v súdnej sieni a prednostne voliť menej prísne opatrenie pred prísnejším, ak [sa ním] dosiahne rovnaký účel (*Krestovskij proti Rusku* z roku 2010, ods. 29). Preto napríklad iba údajná možnosť, že niektorí členovia ilegálnej ozbrojenej skupiny ešte neboli zadržaní, nemôže byť dôvodom na vylúčenie verejnosti z celého konania v záujme bezpečnosti (*Kartojev a ďalší proti Rusku* z roku 2021, ods. 60).

316. Obavy z problémov [so zachovaním] verejného poriadku a bezpečnosti môžu byť dôvodom na vylúčenie verejnosti v disciplinárnom konaní vedenom proti odsúdenému (*Campbell a Fell proti Spojenému kráľovstvu* z roku 1984, ods. 87).

317. Vykonanie hlavného pojednávania v bežnom trestnom konaní v ústave na výkon trestu odňatia slobody nevyhnutne neznamená, že konanie nie je verejné. S cieľom čeliť prekážkam spojeným s vykonaním hlavného pojednávania mimo bežnej súdnej siene, je však štát povinný prijať vyvažujúce opatrenia, aby zabezpečil, že verejnosť a médiá budú náležite informované o mieste pojednávania, a že im bude umožnený efektívny prístup (*Riepan proti Rakúsku* z roku 2000, ods. 28 – 29).

318. Zo samotnej prítomnosti utajovaných skutočností v spise automaticky nevyplýva potreba vylúčiť verejnosť z hlavného pojednávania, bez toho, že by sa vylúčenie nevyvážilo vo vzťahu k obavám o národnú bezpečnosť. Pred tým, než sa verejnosť vylúči z trestného konania, [vnútroštátny] súd musí dospieť ku konkrétnemu záveru, že jej vylúčenie je nevyhnutné v záujme ochrany naliehavého vládneho záujmu, a [povinnosť zachovávať] mlčanlivosť musí obmedziť v rozsahu potrebnom na zachovanie takéhoto záujmu (*Belašev proti Rusku* z roku 2008, ods. 83; *Welkeová a Białek proti Poľsku* z roku 2011, ods. 77). Navyše, hypotetická možnosť, že sa v určitom bode konania môžu utajované skutočnosti preskúmavať, nemôže byť dôvodom na vylúčenie verejnosti z konania (*Kartojev a ďalší proti Rusku* z roku 2021, ods. 59).

Verejné prejednanie veci

Príručka judikatúry ESĽP k čl. 6 dohovoru z trestnoprávneho hľadiska

319. ESĽP zvyčajne v týchto veciach postupuje tak, že zanalyzuje dôvody rozhodnutia o vylúčení verejnosti a so zreteľom na skutkový stav prípadu posúdi, či sa dané dôvody javia byť opodstatnené. Uplatnenie testu úplnej nevyhnutnosti však môže prinášať osobitné výzvy, keď sa dôvod, na ktorom sa zakladá vylúčenie verejnosti z časti hlavného pojednávania, týka národnej bezpečnosti. Citlivá povaha obáv o národnú bezpečnosť znamená, že samotný dôvod na vylúčenie verejnosti môže podliehať utajeniu a žalovaná vláda sa môže zdráhať predložiť ESĽP podrobnosti. Takáto citlivosť je v zásade legitímna a ESĽP je pripravený podniknúť kroky potrebné na ochranu utajovaných skutočností, ktoré strany v konaní pred ním predložia. Aj takéto záruky dôvernosti ale možno v niektorých prípadoch považovať za nedostatočné na zmiernenie rizika vážneho poškodenia základných záujmov štátu v prípade zverejnenia týchto skutočností. ESĽP preto môže byť požiadaný, aby posúdil, či vylúčenie verejnosti a médií vyhovelo testu úplnej nevyhnutnosti, bez toho, že by sám mal k dispozícii materiál, z ktorého vychádzalo vnútroštátne posúdenie (*Yam proti Spojenému kráľovstvu* z roku 2020, ods. 55).

320. V tejto súvislosti ESĽP nie je dostatočne vybavený na to, aby spochybňoval záver vnútroštátnych orgánov o tom, že existujú obavy o národnú bezpečnosť. Ale aj keď je národná bezpečnosť ohrozená, opatrenia, ktoré ovplyvňujú základné ľudské práva, musia podliehať istej forme kontradiktórneho konania pred nezávislým orgánom príslušným na preskúmanie dôvodov daného rozhodnutia. Vo veciach, v ktorých ESĽP nemá prehľad o materiáloch národnej bezpečnosti, z ktorých vychádzalo rozhodnutie obmedzujúce ľudské práva, bude preto skúmať vnútroštátny rozhodovací proces, aby sa uistil, že obsahoval primerané záruky na ochranu záujmov dotknutej osoby. Pri posudzovaní toho, či bolo rozhodnutie o tom, aby sa trestné konanie vykonalo neverejne v súlade s právom na verejné prejednanie veci podľa článku 6, je tiež dôležité, či boli záležitosti verejného záujmu vyvážené vo vzťahu k potrebe otvorenosti, či boli všetky dôkazy sprístupnené obhajobe, a či bolo konanie ako celok spravodlivé (*tamže*, ods. 56 – 57).

321. Napokon, pri rozhodovaní o tom, či vykonať neverejné pojednávanie sa od vnútroštátneho súdu vyžaduje, aby rozhodnutie náležite odôvodnil a tak preukázal, že vylúčenie verejnosti je úplne nevyhnutné v zmysle článku 6 ods. 1 (*Čaušev a ďalší proti Rusku* z roku 2016, ods. 24).

4. Verejné vyhlásenie rozsudku

322. ESĽP necíti povinnosť prijať doslovný výklad slov *„vyhlásený verejne“* (*Sutter proti Švajčiarsku* z roku 1984, ods. 33; *Campbell a Fell proti Spojenému kráľovstvu* z roku 1984, ods. 91).

323. Napriek zneniu [príslušných slov], ktoré môže budiť dojem, že sa vyžaduje čítanie [rozhodnutia] na verejnom pojednávaní, ďalšie spôsoby uverejnenia rozsudku môžu byť zlučiteľné s článkom 6 ods. 1. Vo všeobecnosti platí, že forma uverejnenia „rozsudku“ podľa vnútroštátneho práva žalovaného štátu sa musí posúdiť so zreteľom na osobitné charakteristiky predmetného konania a s poukázaním na cieľ, ktorý v tejto súvislosti sleduje článok 6 ods. 1, a to zaistenie kontroly súdnictva verejnosťou v záujme zabezpečenia práva na spravodlivé súdne konanie. V rámci tohto posudzovania sa musí vziať do úvahy celé konanie (prípad *Welkeová a Białek proti Poľsku* z roku 2011, ods. 83, v ktorom to, že sa v konaní, ktoré bolo neverejné, verejne vyhlásil iba výrok rozsudku, nebolo v rozpore s článkom 6). Poskytnutie rozsudku do registra [vnútroštátneho] súdu a zverejnenie v úradných zbierkach by teda mohli spĺňať požiadavku na verejné vyhlásenie (*Sutter proti Švajčiarsku* z roku 1984, ods. 34).

324. Úplné zatajenie celého súdneho rozhodnutia pred verejnosťou nemožno považovať za dôvodné. Legitímne obavy o bezpečnosť možno vyriešiť určitými technikami, ako napríklad utajením výlučne tých častí rozhodnutia, ktorých uverejnenie by ohrozilo národnú bezpečnosť alebo bezpečnosť iných (*Razaovci proti Bulharsku* z roku 2010, ods. 53; *Fazlijski proti Bulharsku* z roku 2013, ods. 67 – 68).

325. Právo na verejné prejednanie veci a právo na verejné vyhlásenie rozsudku sú dve samostatné práva podľa článku 6. Skutočnosť, že k porušeniu jedného z nich nedošlo sama osebe neznamená, že

Verejné prejednanie veci

Príručka judikatúry ESĽP k čl. 6 dohovoru z trestnoprávneho hľadiska

nemôže dôjsť k porušeniu toho druhého z nich. Inými slovami, verejné vyhlásenie trestu nemôže zahojiť to, že sa pojednávania neopodstatnene vykonali neverejne (*Artemov proti Rusku* z roku 2014, ods. 109).

Preklad:

Mgr. Barbara Babáková
Kancelária Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

Zdroj:
Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights. Right to a fair trial (criminal limb) [online]. Štrasburg : Európsky súd pre ľudské práva, 2023 [cit. 2023-10-23]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_ENG.pdf.